

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav románských studií

francouzština - italština

Michal RYS

Společná italská a rumunská slova

zdeděná z latiny

vedoucí práce:

Prof. PhDr. Sylva Hamplová, CSc.

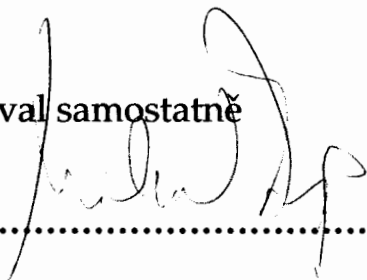
konzultant:

Doc. PhDr. Jiří Felix, CSc.

diplomová práce

2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně
s využitím uvedených pramenů a literatury

.....

*Za ochotu, trpělivost a množství cenných připomínek děkuji
paní prof. Sylvě Hamplové a panu doc. Jiřímu Felixovi*

OBSAH

0	ÚVODNÍ POZNÁMKA	1
	Terminologie a fonetický přepis	1
	Seznam použitých zkratek	2
1	ÚVOD	3
2	LATINA, ITALŠTINA, RUMUNŠTINA	4
2.1	Latina klasická a lidová (základní odlišnosti)	4
2.1.1	Písemná a zvuková podoba	5
2.1.2	Tvarosloví a skladba	7
2.1.3	Slovní zásoba	8
2.2	Doklady lidové latiny	8
2.3	Stručný nástin průběhu romanizace	9
2.3.1	Itálie	9
2.3.2	Dácie	9
3	METODOLOGICKÝ PŘÍSTUP	10
3.1	Poznámka	10
3.2	Výběr pramenů a jejich posouzení	11
4	KONFRONTACE HLÁSKOVÉHO VÝVOJE	12
4.1	Samohlásky	12
4.1.1	Diachronní hledisko	12
4.1.1.1	Přízvučné samohlásky	12
4.1.1.1.1	[ǣ], [ǣ̄]	12
4.1.1.1.2	[ĕ], [ĕ̄]	12
4.1.1.1.3	[ī], [ī̄]	14
4.1.1.1.4	[ō], [ō̄]	15
4.1.1.1.5	[ū], [ū̄]	16
4.1.1.2	Nepřízvučné samohlásky	17
4.1.1.2.1	[a]	17
4.1.1.2.2	[e]	17
4.1.1.2.3	[i]	18
4.1.1.2.4	[o]	18
4.1.1.2.5	[u]	19
4.1.2	Synchronní hledisko	19
4.2	Dvojhásky	20
4.3	Souhlásky	20
4.3.1	Diachronní hledisko	20
4.3.1.1	Jednoduché souhlásky	20
4.3.1.1.1	[f]	20

4.3.1.1.2	[v]	21
4.3.1.1.3	[s]	21
4.3.1.1.4	[z]	22
4.3.1.1.5	[h]	22
4.3.1.1.6	[p]	22
4.3.1.1.7	[b]	23
4.3.1.1.8	[t]	23
4.3.1.1.9	[d]	24
4.3.1.1.10	[k]	24
4.3.1.1.11	[g]	24
4.3.1.1.12	[l]	25
4.3.1.1.13	[r]	25
4.3.1.1.14	[m]	26
4.3.1.1.15	[n]	26
4.3.1.2	Zdvojené souhlásky	26
4.3.1.3	Polosouhláska [j]	26
4.3.1.3.1	Skupina [k+j]	27
4.3.1.3.2	Spojení [d+j]	27
4.3.1.3.3	Skupina í [t+j]	27
4.3.1.3.4	Skupina [l+j]	28
4.3.1.3.5	Skupina [s+j]	28
4.3.1.4	Polosouhláska [ʷ]	28
4.3.1.4.1	Skupina [k+ʷ]	28
4.3.1.4.2	Skupina [g+ʷ]	28
4.3.2	Synchronní hledisko	29
4.4	Souhláskové skupiny	29
4.4.1	souhláska + [l]	29
4.4.2	skupina [gn]	29
4.4.3	skupina [rβ]	29
4.4.4	skupina [lβ]	30
4.4.5	skupina [kt]	30
4.4.6	skupina [ks]	30
4.4.7	skupina [sk]	31
5	KONFRONTACE VÝVOJE VÝZNAMU	31
5.1	Rozšiřování významu	31
5.2	Zužování významu	32
5.3	Metafora	32
5.4	Metonymie	32
6	KORPUS	33
6.1	Přehled skupin	34
6.2.1	1. skupina	36

6.2.2	2. skupina	63
6.2.3	3. skupina	77
6.2.4	4. skupina	86
6.2.5	5. skupina	91
6.2.6	6. skupina	93
6.2.7	7. skupina	96
6.2.8	8. skupina	104
7	SHRNUTÍ	106
8	RIASSUNTO	108
9	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	111
10	PŘÍLOHY	114
10.1	Grafický přehled rozřídění materiálu do skupin	114
10.2	Grafické vyjádření poměru změn významu	114
10.3	Abecední přehled etymonů	115

Úvodní poznámka

Vzhledem k tomu, že ve své práci vycházím ze zvukové (nikoliv psané) podoby, uvádím všechny hlásky v hranatých závorkách. Velkým problémem byl výběr pravidel fonetické transkripce. Všechna dostupná písmena se vyznačovala nepřítomností některého z důležitých znaků, popř. odlišnými tiskovými parametry. Rozhodl jsem se pro kombinaci klasického *Alphabet phonétique international* (API) s některými běžně užívanými a technicky dostupnějšími znaky. Pro snazší orientaci přikládám přehlednou tabulku zaměřenou na problematiku znaky.

samohlásky	
[ǎ] [ě] [i] [ö] [ü] [ā] [ē] [ī] [ō] [ū]	u latiny zachovávám i v hranatých závorkách tradiční značení krátkých a dlouhých samohlásek
[ɛ] × [e]	italské otevřené a zavřené E rozlišuji pomocí znaků <i>API</i>
[e]	znak pro zavřené E slouží mimo italská slova i k označení běžného E (hlavně v rumunštině)
[ɔ] [o]	italské otevřené a zavřené O rozlišuji pomocí znaků <i>API</i>
[o]	znak pro zavřené O slouží mimo italská slova i k označení běžného E (hlavně v rumunštině)
[ə]	představuje rumunskou samohlásku v písmu označovanou <i>Ă</i>
[i]	představuje rumunskou samohlásku v písmu označovanou <i>Î</i> nebo <i>Â</i>
[β]	představuje lidovělatinskou výslovnost souhlásek B a V
souhlásky	
[j]	představuje rumunskou souhlásku v písmu označovanou jako GH (ghindă)
[ç]	představuje rumunskou souhlásku v písmu označovanou jako CH (cheie)
[ɲ]	představuje italskou souhlásku v písmu označovanou jako GN (segno)
[d͡z]	představuje italskou souhlásku v písmu označovanou jako Z, ZZ
[ts]	představuje italskou a rumunskou souhlásku v písmu označovanou jako Z, ZZ nebo Ț (alzare – a înălța)
[d͡ʒ]	představuje italskou a rumunskou souhlásku v písmu označovanou jako GE, GI (gelo - ger)
[t͡ʃ]	představuje italskou a rumunskou souhlásku v písmu označovanou jako CI, CE (cielo - cer)
[ʒ]	představuje rumunskou souhlásku v písmu označovanou jako J (jos)
[ʃ]	představuje italskou i rumunskou souhlásku v písmu označovanou jako SCI, SCE nebo Ș (fascia-fașă)
[ʎ]	představuje italskou souhlásku v písmu označovanou jako GL (figlio)
dvojhásky	
[^u o] [^o a] [^e a] ...	neslabičná samohláska je označena horním indexem
polosouhlásky	
[j]	představuje neslabičné I

Tvary latinských etymonů uvádím podle italských slovníků (Zingarelli, DELI) ve tvaru akuzativu singuláru. Délka je vyznačena jen u přízvučné slabiky.

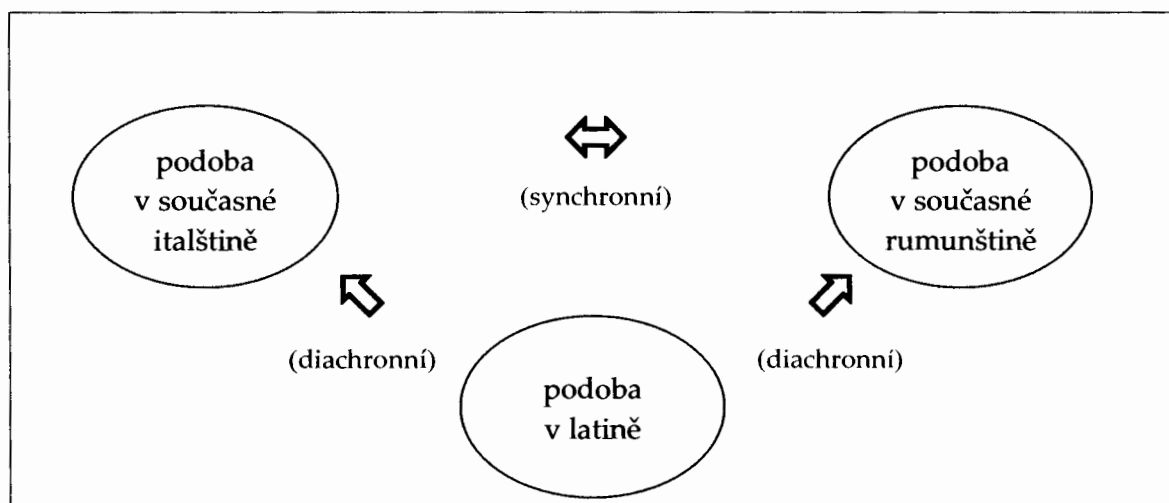
V mluvnické terminologii vycházím z tradičního pojetí základních českých gramatik. Nepřihlížím tedy k zvyklostem v románských jazycích. Ze stylistických důvodů užívám jak tradiční české názvy (obouretná souhláska, přídavné jméno, zájmena atd.), tak vžitě termíny latinské (bilabiála, adjektivum, pronomina atd.).

Seznam použitých zkratek a značek

adj.	adjektivum, přídavné jméno
adv.	adverbium, příslovce
DELI	Dizionario etimologico della lingua italiana
DER	Dicționarul etimologic al limbii române
DEX	Dicționarul explicativ al limbii române
DIR	Italsko-rumunský slovník
f.	femininum, ženský rod
GDLI	Grande dizionario della lingua italiana
it.	italština
kniž.	knižní slovo
lid.	lidové slovo
m.	maskulinum, mužský rod
n.	neutrum, střední rod
nář.	slovo nářeční, regionalismus
num.	numerale, číslovka
pl.	plurál, množné číslo
pron.	pronomen, zájmeno
rum.	rumunština
s.	substantivum, podstatné jméno
sg.	singulár, jednotné číslo
vb.	verbum, sloveso
www	internetový latinsko-francouzský slovník (v. bibliografie)
Zing.	Zingarelli
zř.	zřídka užívané slovo

1 ÚVOD

Cílem této diplomové práce je sestavit seznam italských a rumunských slov společně zděděných z latiny. Na základě získaného materiálu se pokusím nastínit shody a odlišnosti vývoje výrazové i obsahové stránky obou jazyků. Pokud jde o plán výrazu, mým úkolem bude poukázat na povahu hláskového vývoje od lidové latiny k současné italštině a rumunštině. Z hlediska plánu obsahu se zaměřím na nejzásadnější změny při přechodu z latiny do italštiny a rumunštiny, ale také na případné vzájemné významové odlišnosti mezi oběma románskými jazyky. V práci tedy budou kombinovány dva základní přístupy k jazykovému zkoumání: princip diachronní i synchronní. Celou situaci je možné názorně zobrazit tímto grafem:

První část práce obsahuje stručný popis rozdílů mezi klasickou a lidovou latinou. Zároveň seznamuje se základními fázemi romanizace příslušných oblastí.

Následuje nástin metodologie zpracování vlastního korpusu spolu s představením a posouzením výchozího lexikografického materiálu.

Vzhledem k tomu, že bezprostřední zařazení korpusu do hlavního textu by mohlo působit neústrojně, bude připojen až v závěru práce. A to navzdory skutečnosti, že výklad hláskových i významových změn je na něm přímo závislý.

Hlavní kritéria pro výběr a následný popis hláskových změn byla dvě: přítomnost příslušného jevu u slov obsažených v korpusu a jeho zvláštnost v kontextu vývoje obou jazyků. Ať už v případě shod italštinu s rumunštinou spojuje nebo naopak poukazuje na jejich

odlišnost. V žádném případě jsem se tedy nesnažil poskytnout vyčerpávající popis hláskového vývoje.

Velmi podobný přístup jsem zvolil i v následující, sémantické části. Obsahuje nejzajímavější příklady základních typů změny významu: rozšiřování (generalizaci), zužování (specializaci), metaforické a metonymické užití.

Korpus je výsledkem excerpce slovníků uvedených v bibliografii a čítá 780 lexikálních jednotek. Byl utříděn podle čtyř základních kritérií:

- etymonu (shoda úplná nebo částečná)
- významu (shodný či velmi podobný nebo odlišný)
- mluvnické kategorie (shody nebo rozdíly v čísle, rodě, slovním druhu)
- stylistického zabarvení (slova zastaralá, nářeční, hovorová, knižní atd.)

V příloze je uveden rejstřík etymonů s odkazy na příslušnou stránku v textu a zároveň příslušné heslo v 3. vydání *Romanisches etymologisches Wörterbuch* (REW). Součástí přílohy jsou také dva grafy, představující poměrné zastoupení jednotlivých skupin korpusu a vztah mezi zachováním a změnou.

Snad tato práce alespoň částečně přispěje k dílčímu studiu vztahů mezi italštinou a rumunštinou

2 LATINA, ITALŠTINA, RUMUNŠTINA

2.1 Latina klasická a lidová (základní odlišnosti)

Románské jazyky jsou výsledkem recepce a následného vývoje jazyka římských dobyvatelů v podmaněných územích. Latina patří do rodiny indoevropských jazyků a v jejich rámci je pak tradičně zařazována do jedné z větví jazyků italických:

- a) větev osko-umbrijská (oskičtina, sabelština, umbrijština);
- b) větev latinsko-falijská (latina, falijština)¹

Někteří autoři kladou latinu na samostatné místo, nezávislé na ostatních italických jazycích.² Takové vymezení může být podmíněno jejím o poznání větším významem, ale také názorovou nejednotností panující při určování vztahů uvnitř této skupiny. Italikové byli podle části jazykovědců před příchodem do apeninského prostoru jazykově spřízněni. Jiní od-

¹ Hamplová, Sylva. *Nástin vývoje italského jazyka*. Praha : Karolinum, 2002, s. 12.

² Dardano, Maurizio, Trifone, Pietro. *Grammatica italiana*. 2^a edizione. Bologna : Zanichelli, 1989, s. 32: ... in Europa: le lingue celtiche (gallico, scomparso; irlandese, bretone, gallese); il latino, da cui sono nate le lingue romanze; le lingue italiche (venetico, osco, umbro ecc.), tutte scomparse; le lingue germaniche ...

borníci se domnívají, že shodné prvky jsou naopak důsledkem soužití těchto etnik na území dnešní Itálie.¹

Periodizace historického vývoje latiny se zhruba shoduje v několika základních bodech. Väänänen² rozlišuje pět období:

- archaické (od počátků do konce 2. století př. Kr.)
- předklasické (od konce 2. století př. Kr. do pol. 1. stol. př. Kr.)
- klasické (od pol. 1. stol. př. Kr. – do smrti Augustovy)
- postklasické (od r. 14. po Kr. – přibl. 200 po Kr.)
- pozdní (přibl. od r. 200 do vzniku románských jazyků)

2.1.1 Písemná a zvuková podoba

Abeceda klasické latiny měla 23 grafémů. Nápisů nejdéle uchovaly původně nejčastěji užívanou majuskuli. V rukopisech více převládala minuskule, která také později začala v písmu rozlišovat fonémy /u/ a /v/, v majuskuli obě značené jako V. Rovněž fonémy /i/ a /j/ byly psány grafémem I.³ Obdobná situace panovala v označování fonémů /k/ a /g/, pro něž se původně užívalo grafému C. Teprve pod etruským vlivem začalo C vytlačovat grafémy K a Q a označovat tak příslušnou neznělou měkkopatrovou souhlásku.

Povaha přízvuku ve staré latině není dosud spolehlivě popsána. Někteří jazykovědci se vyslovili pro jeho melodickou povahu.⁴ U dvouslabičných slov byl kladen na druhou slabiku od konce, u tří a více slabičných záleželo na kvantitě předposlední slabiky. Byla-li krátká, přízvučnou se stávala třetí slabika od konce. Byla-li dlouhá (přirozeně či polohou), byla nositelkou přízvuku. Lidová latina se vyznačovala změnami přízvuku, k nimž docházelo nejčastěji u proparoxyton se skupinou *souhláska + r, l* v následující slabice (*íntegrum-intégrum*), u proparoxyton s přízvukem na *i* nebo *e* v hiátu (*paríetem-pariétém*). Další změnou související s přízvukem je synkopa *popřízvučné slabiky* (*domina-domna*)⁵. Samohlásky klasické latiny se podle kvantity dělily na dlouhé a krátké, přičemž jejich délka měla fonologickou platnost (srov. *věnit 'přišel' × věnit 'přichází'*). V lidové latině byly však tyto rozdíly nahrazeny

¹ Collart, Jean. *Histoire de la langue latine*. Troisième édition. Paris : PUF, 1980, s. 10-11.

² Väänänen, Veikko. *Introduction au latin vulgaire*. Paris : Klincksieck, 1963, s. 11-13.

³ Kepartová, Jana. *Římané a Evropa*. Praha : Karolinum, 2005, s. 41.

⁴ Meillet, A. *Esquisse d'une histoire de la langue latine*. Paris : Hachette, 1928, s. 241.

⁵ Šabršula, Jan. *Úvod do srovnávacího studia románských jazyků (pro začínající romanisty)*. Ostrava: Ostravská Univerzita, 1994, s. 71-72.

různým stupněm otevřenosti jednotlivých samohlásek. Postupným vývojem bylo dosaženo stavu, který graficky znázorňují níže uvedené tabulky¹.

Vokální systém klasické latiny (přízvučné samohlásky)	
klasická latina	i
	ī
klasická latina	ē
	ē
klasická latina	ō
	ō
klasická latina	ū
	ū
klasická latina	a
	ā

Vokální systém lidové latiny (přízvučné samohlásky)	
lidová latina	i
	i
lidová latina	e
	e
lidová latina	ε
	ε
lidová latina	o
	o
lidová latina	a (neutr.)
	a (neutr.)
lidová latina	ū
	ū

Vokální systém podunajské latiny (přízvučné samohlásky)	
podunajská latina	i
	i
podunajská latina	e
	e
podunajská latina	ε
	ε
podunajská latina	o (neutr.)
	o (neutr.)
podunajská latina	a (neutr.)
	a (neutr.)
podunajská latina	u
	u

Klasická latina obsahovala několik dvojhlásek, které byly vždy dlouhé². Jde hlavně o [oe] (< oi), [ae] (< ai) a [au]³. V latině lidové se [ae] zjednodušilo na otevřeně vyslovované [ē]. Později se redukovala i dvojhláska [oe] > [ē].

Dvě sousední samohlásky tvořící samostatné slabiky (hiát) se v rámci hláskového vývoje často spojovaly v jednu (COOPERĪRE > COPERĪRE, PREHĚNDERE > PRĚNDERE).

Souhláskový systém klasické latiny se od současné italštiny a rumunštiny lišil hlavně mnohem menším zastoupením tvrdopatrových hlásek. Latina rovněž neznala znělé alveolární [z]. Foném /h/ moderní rumunštiny není pokračovatelem příslušné latinské hrtanové hlásky. Ta přestala být vyslovována nejprve v mezsamohláskovém postavení a později

¹ Při popisu samohlásek vycházím v celé práci z Hellwagova trojúhelníku, v němž jsou vokály řazeny dle vertikální či horizontální polohy jazyka při jejich artikulaci. Viz Černý, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc : Rubico, 1998, s. 80.

² Quitt, Zdeněk, Kucharský, Pavel. *Latinská mluvnice*. Třetí vydání. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 7.

³ Väänänen, Veikko. *Introduction au latin vulgaire*. Paris : Klincksieck, 1963, s. 38-39.

oněměla úplně.¹ V lidové latině došlo na území velké části Itálie a na Balkánském poloostrově k oslabování výslovnosti koncových souhlásek [s], a [m]. Dalším zajímavým momentem je zjednodušování některých souhláskových skupin² (např. lat. MENSŪRA(M) > misura - měsurá).

Souhlásky ³		labiály		labioveláry		dentály		palat.	veláry		gutt.
		Z	N	Z	N	Z	N	Z	Z	N	N
ražené	ústní	b	p	g ^w	k ^w	d	t		g	k	
	nosové	m				n			ŋ		
úžínové			f	w		r	s	j			h
						l					

2.1.2 Tvarosloví a skladba

Změny v lidovělatinském hláskosloví úzce souvisely, ne-li přímo vyvolávaly, změny v oblasti morfolgie. Mezi nejsilnější mechanismy v této oblasti je řazena analogie a sklon k analytičnosti.⁴ Redukce koncových souhlásek [m] a [s]⁵ vedla k souzvučnosti řady pádových koncovek:

femina (nom. sg.)
 feminam (akuz. sg.)
 femina! (vok. sg.) ⇒ femina
 femina (abl. sg.)
 feminas (akuz. pl.)

Tento stav vyústil v redukci počtu pádů a následné rozbourání klasického deklinačního systému. Substantiva čtvrté a páté deklinace se začala skloňovat podle druhé a první deklinace. Do většiny románských jazyků, s výjimkou rumunštiny, rovněž nepřešlo neutrum. Jednotné číslo přecházelo k maskulinům, množné k femininům. Stupňování adjektiv a adverbii se začíná tvořit pomocí PLŪS (Itálie) a MĀGIS (Dácie). Opisné tvary jsou čím dál častější i u sloves: syntetické tvary trpného rodu a budoucího času ustupují formám s pomocnými slovesy. Změny v tvarosloví zákonitě ovlivňují vývoj skladby. Klasické jevy jako vazba nominativu s infinitivem, vazba akuzativu s infinitivem, cum historicum či ablativ absolutní do lido-

¹ Väänänen, Veikko. *Introduction au latin vulgaire*. Paris : Klincksieck, 1963, s. 57.

² Šabršula, Jan. *Úvod do srovnávacího studia románských jazyků (pro začínající romanisty)*. Ostrava: Ostravská Univerzita, 1994, s. 76.

³ Väänänen, Veikko. *Introduction au latin vulgaire*. Paris : Klincksieck, 1963, s. 50.

⁴ Klinkenberg, Jean-Marie. *Des langues romanes*. Louvain : Duculot, 1994, s. 113.

⁵ Wartburg, Walter von. *La fragmentation linguistique de la Romania*. Paris : Klincksieck, 1967, s. 25: De toutes les différenciations phonétiques apparues à l'intérieur de la Romania, celle qui est la plus nette, la plus significative et la plus lourde de conséquences provient sans doute du traitement de l'-s finale.

vé latiny nepřecházejí. Důvodem je jak splývání pádových tvarů, tak značná složitost příslušných vazeb. Řada syntaktických vztahů začíná být vyjadřována pomocí předložek, jejichž distribuce se tím rozšiřuje a dává podnět k živelnému vzniku novotvarů.

2.1.3 Slovní zásoba

Na lexikum lidové latiny, jakožto jazyka širokých vrstev populace nedotčené kultivovaností vzdělanců, mají zásadní vliv dva jevy¹:

Obnovování slovní zásoby, tj. vznik značného množství nových pojmenování² provázený souběžným zánikem slov, která se v lidovém prostředí neprosadila.³

Druhým prvkem bylo *obměňování významu* slov. O této problematice se stručně zmíním v 5. kapitole (s. 31).

2.2 Doklady lidové latiny⁴

Klasická latina se v průběhu staletí těšila velké prestiži a představovala předmět neustálého zájmu odborníků, což mělo za následek relativně dobré prostudování tohoto jazyka. O latině lidové se logicky zachovalo mnohem méně zmínek. Informace pocházejí ze dvou základních zdrojů. Od jedinců s nižším stupněm vzdělání, kteří se ve svých textech nevědomky dopustili chyb. Do této oblasti spadají převážně nápisy (hlavně neoficiální), opisy jiných textů, rozličná pojednání z různých oblastí lidského vědění, dopisy vojáků atd. Proti nim stojí lidé vzdělaní, kteří o chybách záměrně píší z didaktických důvodů (např. *Appendix Probi*). Součástí této skupiny jsou také klasičtí autoři, v jejichž dílech je nespisovného jazyka užito k co nejautentičtější charakteristice postav z lidu (*Petronius, Plautus*). Odchyly od normy se u vzdělanců často vyskytují také v neformální korespondenci.

¹ Dardano, Maurizio, Trifone, Pietro. *Grammatica italiana*. 2a edizione. Bologna : Zanichelli, 1989, s. 38-41.

² Tvořených pomocí předpon a přípon Z hlediska korpusu je zajímavý značný počet rumunských slov s předponou oproti italským bez předpony: it. alzare – rum. (a) înălța; it. alto – rum. înalt; it. vincere – rum. (a) învinge.

³ Např.: ĂGRU(M) ustoupilo lidovějšímu CĂMPU(M), ȚQUU(M) obecnějšímu CABĂLLU(M).

⁴ Tagliavini, Carlo. *Originile limbilor neolatine*. București : Editura științifică și enciclopedică, 1977, s. 163-170.

2.3 Stručný nástin průběhu romanizace

2.3.1 Itálie

Termínem Itálie (podle názvu oskického kmene Italů) se původně označovalo pouze území dnešní Kalábrie. V té době¹ na Apeninském poloostrově sídlili jak zástupci předindoevropských středomořských národů (Raetové, Ligurové, Etruskové atd.), tak Indoevropané (Keltové, Venetové, Italikové, Řekové), kteří do těchto míst začali pronikat v průběhu 2. tisíciletí př. Kr. Jih Sardinie a západní část Sicílie obývali semitští Punové. Období římského království (753-509 př. Kr.)² probíhalo ještě pod značným etruským vlivem. V průběhu 2. pol. 1. tisíciletí př. Kr. se však latina, kterou se původně mluvilo pouze na relativně malém území Latia, rozšířila na území mnohonásobně větší. Nejdříve byly podmaněny střední a jižní oblasti poloostrova, dále Sardinie a Sicílie (3. století př. Kr.). Dnešní severní Itálie byla obsazena až v posledních dvou staletích př. Kr.³ Tím je ovládnutí území dnešní Itálie završeno.

Po zániku Západořímské říše roku 476 po Kr. se Apeninský poloostrov dostává na mnoho staletí do područí různých cizích národů. Tato skutečnost je důležitá i z jazykového hlediska.⁴ Nářeční mapa Itálie totiž rozlišuje dvě, popř. tři hlavní oblasti: severní na jedné straně a střední a jižní na straně druhé⁵. Hranici mezi nimi tvoří linie La Spezia-Rimini.

2.3.2 Dácie

Jakožto potomci indoevropských Thráků, resp. Dáků, jsou Rumuni jedním z nejstarších národů jihovýchodní Evropy. V letech 106 - 271 po Kr. byla oblast dnešních historických krajů Banát, Olténsko, západní Valašsko a Sedmihradsko přímou součástí Římského impéria. Obvykle je v této souvislosti zmiňováno relativně krátké údobí romanizace. Styky obou kultur jsou však podle některých odborníků staršího data.⁶ O dobytí Dácie se Řím neúspěšně pokoušel už během 2. pol. 1. století. Císař Domicián byl dokonce nucen uzavřít s dáckým králem Decebalem mír. V letech 101-106 císař Traján ve dvou válkách Decebala porazil a Dácii přeměnil v římskou provincii, která byla následně kolonizována obyvateli z jiných částí

¹ Sabatini, Francesco. *La comunicazione e gli usi della lingua*. Torino : Loescher, 1990, s. 570: Le popolazioni della penisola e delle isole italiane verso il 500 av. Cristo. A quell'epoca erano ormai presenti popoli di tre stirpi: una parte degli antichi Mediterranei (Reti, Liguri, Piceni, Etruschi, Sardi, Sicani), gli Indoeuropei (Celti, Veneti, Osco-Umbri, Latini, Ausoni, Enotri, Siculi, Japigi, Messapi, Greci) e i Semiti (Punici provenienti da Cartagine).

² Klinkenberg, Jean-Marie. *Des langues romanes*. Louvain : Duculot, 1994, s. 121.

³ Ostrá, Růžena, Spitzová, Eva. *Úvod do studia románských jazyků*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1973, s. 83.

⁴ Migliorini, Bruno. *Storia della lingua italiana*. Firenze : Sansoni, 1966, s. 45.

⁵ Hamplová, Sylva. *Nástin vývoje italského jazyka*. Praha : Karolinum, 2002, s. 169.

⁶ Iancu, Victor. *Istoria limbii române*. București : Editura Fundației culturale române, 2000, s. 7: např. už v roce 15 po Kr. sídlil římský prefekt v Dobrudži, jednom z dnešních rumunských historických krajů.

Impéria¹. Datum vyklizení a následného postoupení této provincie Gótům rovněž není možné považovat za definitivní konec styků mezi romanizovaným obyvatelstvem a zbytkem latinského světa. Římané totiž ještě ve 4. století kontrolovali levý břeh Dunaje. Předpokládá se, že právě tudy proniklo do Dácie křesťanství, o čemž svědčí zachování latinských základní křesťanské terminologie.² Latinský vliv měl přetrvávat až do příchodu Slovanů, kteří v 6. – 7. století území dnešního Rumunska definitivně oddělili od zbytku Románie.

3 METODOLOGICKÝ PŘÍSTUP

3.1 Úvodní poznámka

Mým cílem není posuzovat míru zastoupení latinských prvků v italštině nebo rumunštině. Pokusím se pouze na základě sestaveného korpusu popsat charakteristické rysy hláskového a významového vývoje obou jazyků.

Práce je zaměřena jen na slova zděděná z latiny. Nezohledňuje tedy latinismy (knižní výrazy), jejichž značný počet je jedním ze společných prvků italštiny i rumunštiny. Tato slova neprošla lidovým vývojem. Italština je přijímala už od středověku, zatímco do rumunštiny začala pronikat ve větším měřítku až v 18. a 19. století.

Při sestavování korpusu jsem z pochopitelných důvodů vycházel od rumunštiny k italštině. Ta totiž zachovala množství zděděných latinských tvarů, které se v rumunštině nevyskytují. Existují pochopitelně i rumunské výrazy zděděné z latiny, které neuchovala italština, přesto jejich počet není tak vysoký.³

Abych předešel řadě komplikací způsobených v obou jazycích specifickým hláskovým vývojem ve flexi sloves (v případě rumunštiny i ve flexi jmen), bral jsem v úvahu pouze slovníkové tvary.

¹ Rosetti, Alexandru. *Istoria limbii române I. De la origini pînă în secolul al XVII-lea*. București : Editura științifică și enciclopedică, 1978

² Např.: ALTĂRIU(M) - *altar*, ĂNGELU(M) - *inger*, BASĂLICA(M) - *biserică*, BAPTIZĂRE - (*a*) *boteza*, CHRISTĂINU(M) - *creștin*, CRĂUCE(M) - *cruce*, DĂEU(M) - *zeu*, DRĂCO - *drac*, PAGĂNU(S) - *păgîn*, PECCĂTU(M) - *păcat*, ROGĂTIŐNE(M) - *rugăciune*, SĂNCU(M) - *sînt*.

³ Bec, Pierre. *Manuel pratique de philologie romane. Tome II*. Paris : Picard, 1971, s. 158: *ager* (< AGĪLIS), *căscăun* (< *CASCABŪNDUS), *dumica* (< *DĒMICĂRE), *ferice* (< FELICE), *oaie* (< ŌVE), *plimba* (< PERAMBŪLĂRE), *urca* (< *ORICĂRE-ORIOR), etc.

3.2 Výběr pramenů a jejich posouzení

Prvotním pramenem k sestavení základního souboru slov byl výkladový slovník rumunštiny *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), který je nejmodernějším rumunským lexikografickým dílem obsahujícím údaje o etymologii. Excerpci DEXu jsem získal všechna slova, jejichž původ byl označen jako latinský. Zjištěné údaje jsem ověřoval v *Dicționarul etimologic al limbii române*¹ (DER) Alexandra Ciorănescu, který představuje rumunský překlad původního sedmisvazkového *Diccionario etimológico rumano* (Tenerife, 1954-1966).

DER uvádí u většiny hesel i odkazy na jiné jazyky (v našem případě na italštinu), v nichž se má slovo téhož původu vyskytovat. Přitom cituje třetí vydání *Romanisches etymologisches Wörterbuch* (REW). Získaný korpus jsem konfrontoval s etymologickými údaji uvedenými ve výkladovém slovníku italštiny (*Lo Zingarelli 1999*). Kontrolu údajů jsem provedl v *Dizionario etimologico della lingua italiana* (DELI) a v 21 svazkovém Battagliově *Grande dizionario della lingua italiana* (GDLI).

V případě sporných údajů se u italštiny přikláním k DELI a GDLI. U rumunštiny dávám přednost výkladovému slovníku (DEX) vzhledem k jeho větší aktuálnosti. Od slov, jejichž původ je ve více zdrojích uváděn jako sporný odhlížím.

Těžištěm celého korpusu jsou tři slovní druhy: podstatná jména (substantiva), přídavná jména (adjektiva) a slovesa (verba).² V případě rumunštiny je třeba zmínit zvláštní schopnost velké části adjektiv plnit zároveň funkci adverbíí. V mnohem menší míře jsou v korpusu zastoupeny tyto slovní druhy: zájmena, číslovky, předložky a spojky.

¹ Toto dílo je pokládáno za stěžejní práci rumunské etymologické literatury, přesto se vyznačuje některými specifickými rysy:

- autorky překladu (Tudora Șandru Mehedinți a Magdalena Popescu Marin) z praktických důvodů nepřízpůsobily pravopis ani tvarosloví originálu současným normám (srov. např. *adăoga, cămașe, chiag, fașe, ghiață, rămînea, sbura, sgiu, ținea* atd.);

- abecední řazení hesel nebylo upraveno podle rumunských zvyklostí;

- řada slov uvedených ve výkladovém slovníku (DEX) jako samostatná hesla je zde uvedena mezi odvozeninami příslušného slova základního;

² Bourciez, Edouard: *Éléments de linguistique romane*. Troisième édition. Paris : Librairie C. Klincksieck, 1930, s. 6: ... trois grandes classes distinctes, les uns servant à dénommer des objets ou des êtres (*arbor, canis, pater*), d'autres les qualités inhérentes à ces choses (*albus, levis*), d'autres enfin des mouvements ou des actions (*cantare, dormire, bibere*).

Ibid., s. 53.: ... nous nous bornerons aux mots dits lexicographiques, c.à.d. aux substantifs, aux adjectifs et aux verbes.

4 KONFRONTACE HLÁSKOVÉHO VÝVOJE

Budu se snažit upozornit pouze na nejzákladnější shody a odlišnosti v hláskovém vývoji obou jazyků. Není mým cílem podat vyčerpávající popis jejich hláskového vývoje. Výchozí korpus slov nabízí řadu případů, v nichž je přesný popis veškerých vývojových stádií (hlavně v případě rumunštiny) dost komplikovaný. Odhlížím od prvků, které nejsou v korpusu zastoupeny nebo se s nimi setkáváme jen ve velmi omezeném počtu případů.

4.1 Samohlásky

4.1.1 diachronní hledisko

4.1.1.1 Samohlásky přízvučné

4.1.1.1.1 [ă], [ā]

Latinské přízvučné [a] bylo v obou jazycích vesměs zachováno bez ohledu na délku:

ĀLLIUM > *aglio* - *ai*

PECCĀTU(M) > *peccato* - *păcat*

CURĀRE > *curare* - (*a*) *cura*

*IOCĀRE > *giocare* - (*a*) *juca*

ĂCIA(M) > *accia* - *ață*

PĂSSERE(M) > *passero* - *pasăre*

VĂLLE(M) > *valle* - *vale*

DĂRE > *dare* - (*a*) *da*

Přízvučné [a] v nazálním postavení (následuje-li [n] nebo [ŋ], [m] + souhláska)

v rumunštině přechází ve vysoké střední [i]:

QUĀNDO > *quando* - *cînd*

MĀNU(M) > *mano* - *mînă*

ĂNGELU(M) > *angelo* - *înger*

CĂMPU(M) > *campo* - *cîmp*

PRĀNDIU(M) > *pranzo* - *prînz*

SĂNCTU(M) > *santo* - *sînt*

V některých rumunských slovech přechází přízvučné [a] v [e]:

CLĀVE(M) > *cheie* (it. *chiave*)

RĂPIDU(M) > *repede* (it. *ratto*)

4.1.1.1.2 [ě], [ē]

Přízvučné [ě] dalo do italštiny většinou otevřeně [e]. Rumunskou střídnicí je v tomto

případě [e], v nazálním postavení [i]. Např.:

ANĚLLU(M) > *anèllo* - *inel*

ARGĚNTU(M) > *argènto* - *argint*

BĚNE > *bène* - *bine*

CĚRBU(M) > *cèrvo* - *cerb*

DĚNTE(M) > *dènte* - *dinte*

GĚLU(M) > *gèlo* - *ger*

GĚNTE(M) > *gènte* - *gintă*

SĚRVU(M) > *sèrvo* - *șerb*¹

¹ Diftongizace přízvučného [ě] a [ī] způsobuje v rumunštině palatalizaci předchozí souhlásky.

CĚRRU(M) > *cèrro* - *cer*

TĚMPU(M) > *tèmpo* - *timp*

Na rozdíl od rumunštiny se v italštině latinské [ě] diftongovalo v [je] jen v otevřené slabice¹. Vlivem vokalické harmonie se rumunská dvojhláska [je] následně měnila v [ja], [°a], a to před slabikou obsahující [a], [ə], [e]:

otevřená slabika

CERĚSEA(M) > *ciliègia* - *cireaşă*

HĚRI > *ièri* - *ieri*

FĚLE(M) > *fièle* - *fiere*

FĚRA(M) > *fièra* - *fiară*

PETRA(M) > *piètra* - *piatră*

zavřená slabika

HĚRBA(M) > *èrba* - *iarbă*

PĚLLE(M) > *pèlle* - *piele*

FĚRRU(M) > *fèrro* - *fier*

PĚRDERE > *pèrdere* - (a) *pierde*

FĚRVERE > *fèrvere* - *fierbe*

PĚRSICA(M) > *pèsca* - *piersică*

PĚCTINE(M) > *pèttine* - *pieptene*

VĚRRE(M) > *vèrro* - *vier*

PĚCTU(M) > *pètto* - *piept*

VĚSPA(M)/VĚSPE(M) > *vèspa* - *viespe*

V několika rumunských slovech dvojhláska IA [ja] působí palatalizaci předchozí souhlásky a následně se redukuje na [a], [ə]:

SĚLLA(M) > *sèlla* - *şa*

SĚX > *sèi* - *şase*

SĚPTE(M) > *sètte* - *şapte*

TĚRRA(M) > *tèrra* - *ţară*

SĚRPENS > *sèrpe* - *şarpe*

Ve složeninách s ěccu(m) [ě] v případě italštiny zaniká, u rumunských slov se mění² v [a]:

*(ĚC)CU(M) ĪSTU(M)/ *(ĚC)CE ĪSTU(M) > *quèsto* - *acest(a)*

*(ĚC)CU(M) ĪLLU(M)/ *(ĚC)CE ĪLLU(M) > *quèllo* - *acel(a)*

Latinské přízvučné [ē] se do italštiny nejčastěji vyvíjí jako zavřené [e]. Do rumunštiny přechází jako dvojhláska [°a], v nazálním postavení se úží v [i]:

CADĚRE > *cadére* - (a) *cădea*

POTĚRE > *potére* - (a) *putea*

CĚNA(M) > *céna* - *cină*

SĚRA(M) > *séra* - *seară*

CĚRA(M) > *céra* - *ceară*

SĚRĚNU(M) > *seréno* - *senin*

HABĚRE > *avére* - (a) *avea*

TĚLA(M) > *téla* - *teară*

IACĚRE > *giacére* - (a) *zăcea*

VENĚNU(M) > *veléno* - *venin*

PARĚRE > *parére* - (a) *părea*

VIDĚRE > *vedére* - (a) *vedea*

PLACĚRE > *piacére* - (a) *plăcea*

¹ Šabršula, Jan. *Úvod do srovnávacího studia románských jazyků (pro začínající romanisty)*, Ostrava: Ostravská Univerzita, 1994, s. 11.

² Výjimkou je italské *cotale* a rumunské *cutare* (< lat. ĚCCU(M) TĀLE(M)), kde [ě] mizí u obou jazyků.

Ve značném množství případů se latinské [ē] vyvíjí do obou jazyků jako [e] (v italštině zavřené):

CRĚDERE > <i>crédere</i> - (a) <i>crede</i>	QUAGRADĚSIMA > <i>quarésima</i> - <i>păresimi</i>
CRĚSCERE > <i>créscere</i> - (a) <i>crește</i>	SĚ > <i>sé</i> - <i>se</i>
NUCĚTUM > <i>nocéto</i> - <i>nucet</i>	SĚBUM > <i>ségo</i> - <i>seu</i>
PARĚTEM > <i>paréte</i> - <i>perete</i>	TIMĚRE > <i>temére</i> - (a) <i>teme</i>

Okrajově se v obou jazycích setkáváme s odlišným vývojem. Do italštiny [ē] výjimečně přechází jako otevřené [ɛ]:

BOLĚTU(M) > <i>bolèto</i> ¹ (rum. <i>burete</i>)	*PRIMAVĚRA(M) > <i>primavèra</i> (rum. <i>primăvară</i>)
PLĚNU(M) > <i>pièno</i> (rum. <i>plin</i>)	

V některých rumunských slovech je střídnicí latinského ho [ē] středové střední [ə]:

MĚLU(M) > <i>măr</i> (it. <i>mélo</i>)	VĚRU(M) > <i>văr</i>
PĚNSU(M) > <i>păs</i> (it. <i>pésó</i>)	

V nazálním postavení se v některých rumunských slovech latinské [ē] mění ve vysoké střední [i]:

FĚNU(M) > <i>fin</i> (it. <i>fieno</i>)	VĚNA(M) > <i>vînă</i> (it. <i>véna</i>)
FRĚNU(M) > <i>frîu</i> (it. <i>fréno</i>)	

4.1.1.1.3 [ĩ], [i]

Latinské přízvučné [ĩ] se do italštiny nejčastěji vyvíjelo jako zavřené [e]. Rumunskou střídnicí je buď [e], nebo dvojhláska EA [ªa]:

AURÍCULA(M) > <i>orecchio</i> - <i>ureche</i>	QUĪD > <i>ché</i> - <i>ce</i>
CĪPPU(M) > <i>céppo</i> - <i>cep</i>	SĪCCU(M) > <i>sécco</i> - <i>sec</i>
NĪGRU(M) > <i>néro</i> - <i>negru</i>	SĪGNU(M) > <i>ségno</i> - <i>semn</i>
NĪTIDU(M) > <i>nétto</i> - <i>neted</i>	SĪTI(M) > <i>séte</i> - <i>sete</i>
PĪSCE(M) > <i>pésce</i> - <i>pește</i>	VĪRIDE(M) > <i>vérede</i> - <i>verde</i>
BĪBERE > <i>bére</i> - (a) <i>bea</i>	CRĪST(M) > <i>crésta</i> - <i>creastă</i>
CĪRCINU(M) > <i>cércine</i> - <i>cearcăn</i>	SAGĪTTA(M) > <i>saétta</i> - <i>săgeată</i>

V některých italských slovech se latinské [ĩ] uchovalo:

FAMĪLIA(M) > <i>famiglia</i> (rum. <i>femeie</i>)	*TĪLIU(M) > <i>tiglio</i> (rum. <i>tei</i>)
MĪLIU(M) > <i>miglio</i> (rum. <i>mei</i>)	VĪNCERE > <i>vincere</i> (rum. (a) <i>îvinge</i>)
STRĪNGERE > <i>stringere</i> (rum. (a) <i>strînge</i>)	*VĪSCULU(M) > <i>vischio</i> (rum. <i>vîsc</i>)

¹ Zingarelli připouští i výslovnost se zavřeným [e].

V rámci korpusu se [i] změnilo ve dvou italských slovech v otevřené [ɛ]:

CAPĪSTRU(M) > *capèstro*

MAXĪLLA(M) > *mascèlla*

U rumunských slov se lze setkat z přechodem v [a] nebo [ə], v nazální pozici v [i]:

PĪNNA > *pană* (it. *penna*)

*VĪRDIA > *varză* (it. *verza*)

PĪRA > *pară* (it. *péra*)

VĪTTA > *bată* (it. *vétta*)

VĪRGAM > *vargă* (it. *vérga*)

PĪCULA > *păcură* (it. *pégola*)

PĪRUS > *păr* (it. *péro*)

PĪLUS > *păr* (it. *pélo*)

ĪNTRO > *întru* (it. *éntro*)

STRĪNGERE > (*a*) *strînge* (it. *stringere*)

SĪNUS > *sîn* (it. *séno*)

Latinské přízvučné [i] se v obou jazycích uchovává:

DĪCERE > *dicere* - (*a*) *zice*

TARDĪVUS > *tardivo* - *tîrziu*

OCCĪDERE > *uccidere* - (*a*) *ucide*

VENĪRE > *venire* - (*a*) *veni*

PĪNUS > *pino* - *pin*

VICĪNUS > *vicino* - *vecin*

SCRĪBERE > *scrivere* - (*a*) *scrie*

VĪNUM > *vino* - *vin*

SORBĪRE > *sorbire* - (*a*) *sorbi*

VĪVUM > *vivo* - *viu*

V korpusu se nejvíc nepravidelností týká rumunštiny. Přízvučné [i] se zde měnilo v

[i]¹, [a], [e] či [u]:

RĪDERE > *ride* (it. *ridere*)

RĪSU(M) > *rîs* (it. *riso*)

RĪPA(M) > *rîpă* (it. *riva*)

RĪVU(M) > *rîu* (it. *rio*)

CAMĪCIA(M) > *cămașă* (it. *camicia*)

MORTICĪNU(M) > *mortăciune* (it. *morticino*)

4.1.1.1.4 [ö], [ō]

Latinské přízvučné [ö] se do italštiny nejčastěji vyvíjelo jako otevřené [ɔ], které v otevřené slabice dalo diftong [ʊɔ]. Rumunským ekvivalentem je O [o] nebo dvojhláska [oa]:

otevřená slabika

zavřená slabika

CŌCERE > *cuòcere* - (*a*) *coace*

CHŌRDA(M) > *còrda* - *coardă*

DŌLU(M) > *duòlo* - *dor*

CŌSTA(M) > *còsta* - *coastă*

FŌCU(M) > *fuòco* - *foc*

DŌMINA(M) > *dònna* - *doamnă*

¹ Nejčastěji po náslovném [r].

HŌMO > *uòmo* - *om*
ŌVU(M) > *uòvo* - *ou*
NŌVU(M) > *nuòvo* - *nou*
RŌTA(M) > *ruòta* - *roată*

FŌRTE(M) > *fòrte* - *foarte*
MŌRTE(M) > *mòrte* - *moarte*
NŌCTE(M) > *nòtte* - *noapte*
PŌRTA(M) > *pòrta* - *poartă*

V několika případech dalo [ŏ] do italštiny zavřené [o]:

MŌNTE(M) > *mònte* (rum. *munte*)
PŌNTE(M) > *pònte* (rum. *punte*)

*RESPŌNDERE > *rispòndere* (rum. *răspunde*)
COHŌRTE(M) > *còrte* (rum. *curte*)

Z příkladů v závorkách je zjevné, že latinské [ŏ] se někdy úží v [u]. K tomu další příklady:

BŌNU(M) > *bun* (it. *buono*)
FRŌNTE(M) > *frunte* (it. *frònte*)

NŌNNU(M) > *nun* (it. *nonno*)
PŌRRU(M) > *pur* (it. *porro*)

Latinské přízvučné [ō] přecházelo do italštiny jako zavřené [o]. Rumunskými střídnicemi jsou nejčastěji [o], [u] a diftong [°a]¹:

CARBŌNE(M) > *carbòne* - *cărbune*
CŌDA(M) > *códa* - *coadă*
COGNŌSCERE > *conóscere* –
(a) *cunoaște*
CŌTE(M) > *cóte* - *cute*
FLŌRE(M) > *fióre* - *floare*
NEPŌTE(M) > *nipóte* - *nepot*

NŌS > *nói* - *noi*
PŌNERE > *pórre* - (a) *pune*
RŌDERE > *ródere* - (a) *roade*
SAPŌNE(M) > *sapòne* - *săpun*
SŌLE(M) > *sóle* - *soare*
TŌRTA(M) > *tórta* - *turtă*

4.1.1.1.5 [ŭ], [ū]

Latinské přízvučné [ŭ] se do italštiny zachovalo jako zavřené [o] a do rumunštiny jako [u]:

CRŬCE(M) > *cróce* - *cruce*
CŬM > *con* - *cu*
DŬLCE(M) > *dólce* - *dulce*
FŬNDU(M) > *fóndo* - *fund*
GŬLA(M) > *góla* - *gură*
PALŬMBU(M) > *palómbo* - *porumb*

PLŬMBU(M) > *piómbo* - *plumb*
PŬLVERE(M) > *pólvere* - *pulbere*
SATŬLLU(M) > *satóllo* - *sătul*
SŬRDU(M) > *sórdo* - *surd*
ŬRSU(M) > *órso* - *urs*
VŬLPE(M) > *vólpe* - *vulpe*

Přízvučné [ū] se z latiny dochovalo do obou jazyků téměř vždy beze změn.

ARSŪRA(M) > *arsura* - *arsură*
COCTŪRA(M) > *cottura* - *coptură*
FRŪCTU(M) > *frutto* - *frupt*
FŪSU(M) > *fuso* - *fus*
FŪMU(M) > *fumo* - *fum*

SECŪRE(M) > *scure* - *secure*
PŪLICE(M) > *pulce* - *purice*
ŪSTIU(M)/ŪSTIA(M) > *uscio* - *ușă*
SCŪTU(M) > *scudo* - *scut*
SŪGERE > *suggere* - (a) *suge*

¹ před [a],[ə],[e]

4.1.1.2 Nepřízvučné samohlásky

Jejich vývoj je v obou jazycích velmi komplikovaný. Zmíním se jen o těch nejzajímavějších.

4.1.1.2.1 [a]

Nepřízvučné [a] se do rumunštiny redukovalo ve středové střední [ə]:

BĂRBA > *barba* - *barbă*

CAMĪSIA(M) > *camicia* - *cămașă*

CĂPRA > *capra* - *capră*

FARĪNA > *farina* - *făină*

FRĀGA > *fraga* - *fragă*

PĂLMA > *palma* - *almă*

RAPĪRE > *rapire* - (a) *răpi*

SAGĪTTAM > *saétta* - *săgeată*

VĂCCA > *vacca* - *vacă*

VĪPERAM > *vipera* - *viperă*

V nepřízvučné slabice některých rumunských slov se [a] mění v [e]: CLAMĀRE > *che-ma* (it. *chiamare*). Obdobná je situace v případě A v nazálním postavení: CANTĀRE > *cînta* (it. *cantare*), SANGUINĀRE > *sîngera* (it. *sanguinare*)¹.

4.1.1.2.2 [e]

Z hlediska vývoje nepřízvučného [e] je třeba zmínit jeho úzení v protonickém postavení. Dochází k němu buď v obou jazycích, nebo jen v jednom z nich:

CERĚSEA(M) > *ciliegia* - *cireașă*

PECIÖLU(M)/PETIÖLU(M) > *picciolo* - *picior*

DEPANĀRE > *dîpanare* - (a) *depăna*

CENĀRE > *cenare* - (a) *cina*

FENĚSTRA(M) > *finestra* - *fereastră*

SENTĪRE > *sentire* - (a) *simți*

GENŪCULU(M) > *ginocchio* - *genunchi*

NEPŌTE(M) > *nipote* - *nepot*

V řadě rumunských slov je střídnicí nepřízvučného latinského [e] samohláska [ə]:

CREPĀRE > (a) *crăpa* (it. *crepare*)

*RESPÖNDERE > (a) *răspunde* (it. *rispondere*)

MENSURĀRE > (a) *măsura* (it. *misurare*)

VERSĀRE > (a) *vărsa* (it. *versare*)

PECCĀTUM > *păcat* (it. *peccato*)

¹ o vývoji v přízvučných slabikách v. výše

4.1.1.2.3 [i]

Nejčastějšími střídnicemi nepřízvučného latinského [i] jsou:

a) [i] (v obou jazycích):

AERŪGINE(M) > *ruggine* - *rugină*

FRĀXINU(M) > *frassino* - *frasin*

TRIFŌLIU(M) > *trifoglio* - *trifoi*

VITĚLLU(M) > *vitello* - *vițel*

b) [e] (v obou jazycích, v italštině zavřené):

CIRCĀRE > *cercare* - (a) *cerca*

FRICĀRE > *fregare* - (a) *freca*

SICCĀRE > *seccare* - (a) *seca*

TIMĚRE > *temere* - (a) *teme*

TRIBULĀRE > *trebbiare* - (a) *treiera*

c) [ə] (jen v rumunštině):

BONITĀTE(M) > *bunătate* (it. *bontà*)

CAPITĀRE > (a) *căpăta* (it. *capitare*)

SANITĀTE(M) > *sănătate* (it. *sanità*)

SEMINĀRE > (a) *semăna* (it. *seminare*)

TITIŌNE(M) > *tăciune* (it. *tizzone*)

d) [i] (jen v rumunštině):

INCLINĀRE > (a) *închina* (it. *inchinare*)

INGLUTTĪRE > - (a) *înghiți*

(it. *inghiottire*)

INTĚGRUM > *întreg* (it. *intero*)

MINĀRE > (a) *mîna* (it. *menare*)

Zvláštním případem vývoje rumunských samohlásek je ztráta slabikotvornosti nepřízvučného koncového [i]¹:

HĚRI > *ieri* (it. *ieri*)

HĀDIE/HŌDIE > *azi* (it. *oggi*)

NĚQUE/NĚC > *nici* (it. *né*)

QUADRAGĚSIMA(M) > *păresimi* (it. *quarésima*)

4.1.1.2.4 [o]

Nepřízvučné latinské [o] se u řady slov korpusu měnilo v italštině v zavřené [o] a v rumunštině v [u]:

BOLĚTIS/BOLĚTU(M) > *boleto* - *burete*

BONITĀTE(M) > *bontà* - *bunătate*

COGNĀTU(M) > *cognato* - *cumnat*

*CONŌSCERE > *conoscere* - (a) *cunoaște*

COMPARĀRE > *comprare* - (a) *cumpăra*

CORŌNA(M) > *corona* - *cunună*

MORĪRI > *morire* - (a) *muri*

PORTĀRE > *portare* - (a) *purta*

*POTĚRE > *potere* - (a) *putea*

TORNĀRE > *tornare* - (a) *turna*

¹ kromě případů, kdy koncové [i] následuje po skupině souhlásky + r, l; v korpusu jsou slova s koncovým oslabeným [i] zastoupena relativně málo, jelikož v práci vycházím ze slovníkových tvarů, obecně se tento jev v

U několika slov mají oba jazyky společný výsledek [o] (u italštiny zavřené):

COMMANDĀRE > *comandare* - (a) *comînda* SORBĪRE > *sorbire* - (a) *sorbi*
COCTŪRA > *cottura* - *coptură*

4.1.1.2.5 [u]

Latinské nepřízvučné [u] do italštiny přechází jako zavřené [o] a do rumunštiny jako

[u]:

ASCULTĀRE > *ascoltare* - (a) *asculta* SPURCĀRE > *sporcare* - (a) *spurca*
BUCCĀTA(M) > *boccata* - *bucată* SUBTĪLEM > *sottile* - *subțire*
PĪCULA(M) > *pégola* - *păcură*

V předpřízvučném postavení se [u] uchovává v obou jazycích:

MUGĪRE > *muggire* - (a) *mugi* TURBĀRE > *turbare* - (a) *turba*
PUTĪRE > *putire* - (a) *puți* USTULĀRE > *ustolăre* - (a) *ustura*

Obdobně jako koncové [i] se i nepřízvučné koncové [u] v rumunštině redukuje, až

postupně mizí¹:

ĀLLIU(M) > *aglio* - *ai* PĀSSU(M) > *passo* - *pas*
BRĀCHIU(M) > *braccio* - *braț* SŌMNU(M) > *sonno* - *somn*
*DŌSSU(M) > *dosso* - *dos* VICĪNU(M) > *vicino* - *vecin*
GŪSTU(M) > *gusto* - *gust* VĪNU(M) > *vino* - *vin*
ŌC(U)LU(M) > *occhio* - *ochi*

4.1.2 synchronní hledisko

současný stav italských a rumunských souhlásek lze znázornit za použití Hellwagova

trojúhelníku takto:

italština:

[i]					[u]
	[e]			[o]	
		[ɛ]		[ɔ]	
			[a]		

rumunštině týká plurálového zakončení řady substantiv (lupi-lupi, om-oameni) a také sloves v 2. osobě sg. a pl. (vezi 'vidíš' – vedeți 'vidíte')

¹ přetrvává pouze po skupině souhlásky + l, r, př. CAPĪSTRU(M) > *căpăstru* (it. *capestro*), MĀCRU(M) > *macru* (it. *magro*), QUĀTTUOR > *patru* (it. *quattro*), VŌSTRU(M) > *vostru* (it. *vostro*); srov. též případy jako VĪVU(M) > *viu* (it. *vivo*), *BŌVU(M)/BŌVE(M) > *bou* (it. *bove*), FRĒNU(M) > *frîu* (it. *freno*), GRĀNU(M) > *grîu* (it. *grano*)

rumunština:

[i]		[i] ¹		[u]
	[e]	[ə] ²	[o]	
		[a]		

Z grafů je patrné, že italština (narozdíl od rumunštiny) rozlišuje otevřené a zavřené [ɛ]/[e] a [ɔ]/[o]. Rumunština se vyznačuje kompletní středovou řadou: [a], [ə], [i].

4.2 Dvojhlásky

Klasická latina dále obsahovala několik dvojhlásek, které byly vždy dlouhé³. Jde hlavně o [oe] (< [oi]), [ae] (< [ai]) a [au]⁴. V lidové latině se ae zjednodušilo v otevřeně vyslovované ē. Později se i dvojhláska [oe] monoftongizuje v [ē]. Nejdéle se tedy udrželo [au], které přečkalo nezměněno až do současné rumunštiny:

AUDĪRE > (a) *auzi* (it. *udire*)

ĀURUM > *aur* (it. *oro*)

ĀUT > *au* (it. *o*)

LAUDĀRE > (a) *lăuda* (it. *lodare*)

LAURU(M) > *laur* (it. *alloro*)

TĀURU(M) > *taur* (it. *toro*)

4.3 Souhlásky

4.3.1 Diachronní hledisko

4.3.1.1 Souhlásky jednoduché

Velmi zjednodušeně lze říci, že výslovnost koncových souhlásek se začala oslabovat už v lidové latině. Na území dnešní Itálie a Rumunska pak postupně přestaly být vyslovovány úplně.⁵

V třídění přehledu souhlásek vycházím od užinových k závěrovým (způsob tvoření) a od retných k měkkopatrovým (místo tvoření).

4.3.1.1.1 Latinské [f] přešlo do italštiny i rumunštiny téměř beze změn:

FĪLU(M) > *filo* – *fir*

INFLĀRE > *enfiare* – (a) *umfla*

SCRŌFA(M) > *scrofa* – *scroafă*

¹ psáno î

² psáno ă

³ Quitt, Zdeněk, Kucharský, Pavel. *Latinská mluvnice*. Třetí vydání. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 7.

⁴ Väänänen, Veikko. *Introduction au latin vulgaire*. Paris : Klincksieck, 1963, s. 38-39.

⁵ Hamplová, Sylva. *Nástin vývoje italského jazyka*. Praha : Karolinum, 2002, s. 50.

4.3.1.1.2 Latinské [v] se vyslovovalo jako obouretné [β], což vedlo k jejich časté změně. Náslovné [v] se do italštiny a rumunštiny vyvíjelo takto:

a) uchovalo se:

VĀCCA(M) > *vacca* – *vacă*

VĀLLEM > *valle* – *vale*

VĒRRE(M) > *verro* – *vier*

VITĚLLU(M) > *vitello* – *vițel*

b) uchovalo se v italštině, v rumunštině dalo B:

VESĪCA(M) > *vescica*–*bășică*

VĪTTA(M) > *vetta*–*bată*

c) intervokalické V se v italštině zachovalo, v rumunštině ne:

BŌVE(M)/*BŌVU(M) > *bove* – *bou*

GINGĪVA(M) > *gengiva* – *gingie*

*GRĒVE(M) > *greve* – *greu*

IUVĚNCU(M) > *giovenco* – *junc*

VĪVU(M) > *vivo* – *viu*

TARDĪVU(M) > *tardivo* – *tîrziu*

4.3.1.1.3 Latinské [s] se ve všech pozicích vyslovovalo nezněle. Na konci slova v obou jazycích oněmělo.¹ V některých případech bylo nahrazeno analogickým koncovým -i:

NŌS > *noi* – *noi*

VŌS > *voi* – *voi*²

V náslovném postavení se latinské [s]:

a) uchovává v obou jazycích:

SĀCCU(M) > *sacco* – *sac*

SCŪTU(M) > *scudo* – *scut*

SĒCALE > *segale* – *secară*

SĪCCU(M) > *secco* – *sec*

SPĀTHA(M) > *spada* – *spată*

STĒLLA(M) > *stella* – *stea*

b) mění v [ʃ]³ (jen v rumunštině)⁴:

SEDĒRE > (a) *ședea* (it. *sedere*)

SĒLLA(M) > *șa* (it. *sella*)

SĒPTEM > *șapte* (it. *sette*)

SĒRPENS > *șarpe* (it. *serpe*)

SĒRVU(M) > *șerb* (it. *servo*)

SĒX > *șase* (it. *sei*)

SĪC > *și* (it. *si*)

¹ dnešní koncové S v rumunských slovech zděděných z latiny je důsledkem redukce koncových samohlásek.

² v moderní rumunštině a staré italštině také TRĒS > *trei* – *trei*

³ v rumunštině se přízvuchné i nepřízvuchné [ě] diftongovalo na [je] a přízvuchné I na [ji]; polosouhláska [j] způsobila palatalizaci předchozí souhlásky, která přetrvala do moderní rumunštiny navzdory dalšímu vývoji původního diftongu

⁴ Hamplová, Sylva. *Nástin vývoje italského jazyka*. Praha : Karolinum, 2002, s. 34 : tato změna není vlastní pouze rumunštině, ale také toskánským dialektům, podobná italská slova ale nejsou součástí korpusu

c) mění v [z] (jen v italštině):

SĀPPA(M) > *zappa* (rum. *sapă*)

*SUFOLĀRE/SIBILĀRE > *zufolare*

SŪLPHUR/*SULFĪNA > *zolfo* (rum. *sulfină*)

(rum. (a) *șuiera*)

d) sonorizuje před znělou souhláskou: *EXVOLĀRE > *svolare* - *zburá*

V intervokálním postavení byl vývoj latinského jednoduchého S do italštiny poněkud složitější a dodnes v značné míře závisí na dialektech. Zjednodušeně se uvádí, že intervokální S ve slovech zděděných z latiny se vyslovuje nezněle, v latinismech zněle. Přesto italský výkladový slovník Zingarelli uvádí u slov jako *casa*, *così* nebo *pesare* výslovnost jak znělou, tak neznělou.

4.3.1.1.4 Latinské Z [ɟ], souhláska řeckého původu, se do italštiny zachovala lépe než do rumunštiny. V korpusu je zastoupena pouze příkladem ZINZĀLA(M)/ZINZĀLU(M), které do italštiny přešlo jako *zanzaro*, do rumunštiny *țînțar*. Střednicí této souhlásky je tedy [ɟ], resp. [ts].

4.3.1.1.5 Už v rámci latiny vymizelo hrtanové [h]¹ nejdříve v mezisamohláskovém postavení. V písmu se tato změna buď odrážela (*nēmō* < **ne-hemo* < **ne-homō*), nebo byl upřednostněn etymologický pravopis (*mihi*, *nihil*, *prehendo*, *cohors*). V náslovném postavení bylo vynechávání [h] považováno nejprve za projev venkovské mluvy, přesto tato souhláska do románských jazyků nepronikla:

HABĒRE > *avere* - *avea*

HŌMO > *uomo* - *om*

HĒRI > *ieri* - *ieri*

V italštině existuje pouze jako grafický znak. V rumunštině se touto souhláskou setkááme jen ve slovech nelatinského původu.

4.3.1.1.6 Latinské [p] se zachovalo:

PĀNE(M) > *pane* - *pîine*

PĪNNA(M) > *penna* - *pană*

PĪCULA(M) > *pegola* - *păcură*

*PUTĪRE > *putire* - (a) *puți*

PLICĀRE > *piegare* - (a) *pleca*

SPĀTHA(M) > *spada* - *spată*

Výjimkou je jeho sonorizace nebo vývoj v některých souhláskových skupinách:

* (AC)CAPTIĀRE > *cacciare* - (a) *agăța*
LACTŪCA(M) > *lattuga* - *lăptucă*
RĀPIDU(M) > *ratto* - *repede*

RĪPA(M) > *riva* - *rîpă*
SEPTIMĀNA(M) > *settimana* - *săptămîna*

4.3.1.1.7 Latinské [b] se hlavně v intervokalickém postavení vyslovovalo stejně jako [v], tj. jako úžinové obouretné [w], které přešlo v obouretnou afrikátu [β].

V obou jazycích se B zachovalo nejčastěji na začátku slova:

BĀTT(U)ERE > *battere* - (a) *bate*
BĒNE > *bene* - *bine*
BŌNU(M) > *buono* - *bun*

BRACHIĀLE(M) > *bracciale* - *brațară*
BŪCCA(M) > *bocca* - *bucă*

V intervokalickém postavení se [β] do italštiny nejčastěji vyvíjelo jako [v]: HABĒRE - avére (rum. *avea*). V řadě rumunských slov mizelo:

(IN)CABALLICĀRE
> *cavalcare* - (a) *încăleca*

*NŪBULU(M) > *nuvolo* - *nor*
SCRĪBERE > *scrivere* - (a) *scrie*

Zvláštním případem je změna [β] > [g], k níž okrajově dochází v obou jazycích:

*NŪBULU(M) > *nuvolo/nugolo*
(rum. *nor*)

RŪBU(M) > *rug* (it. *rovo*)
SĒBU(M) > *sego* (rum. *seu*)

4.3.1.1.8 Latinské závěrové, zubodásňové [t] se do obou jazyků v řadě slov zachovalo beze změny:

*ASCULTĀRE > *ascoltare* - (a) *asculta*
FENĒSTRA(M) > *finestra* - *fereastră*
MASTICĀRE > *masticare* - (a) *mesteca*
*PARĒTE(M) > *parête* - *perete*
SANITĀTE(M) > *sanità* - *sănătate*

STĒLLA(M) > *stella* - *stea*
TALIĀRE > *tagliare* - (a) *tăia*
TARDĪVU(M) > *tardivo* - *tîrziu*
TĀURU(M) > *toro* - *taur*

V rumunštině se [t] měnilo v [ts] nejčastěji před přízvučným dlouhým [i] a přízvučným krátkým [ě]:

CATĚLLU(M) > *cățel* (it. *catello*)
PATĪRE > *pățî* (it. *patire*)
SENTĪRE > (a) *simți* (it. *sentire*)
SUBTĪLE(M) > *subțire* (it. *sottile*)

TĚRRA(M) > *țară* (it. *terra*)
TĚXERE > (a) *țese* (it. *tessere*)
TĚSTA(M) > *țeastă* (it. *testa*)

¹ Väänänen, Veikko. *Introduction au latin vulgaire*. Paris : Klincksieck, 1963, s. 57.

4.3.1.1.9 Latinské závěrové, zubodásňové [d] se zachovalo v obou jazycích:

ADDŪCERE > *adurre* - (a) *aduce*
DĀRE > *dare* - (a) *da*
DŌLU(M) > *duolo* - *dor*
IUDICĀRE > *giudicare* - (a) *judeca*

MEDŪLLA(M) > *midolla* - *măduvă*
OCCĪDERE > *uccidere* - (a) *ucide*
SCĀNDULA(M) > *scandola* - *scîndură*
SEDĒRE > *sedere* - (a) *ședea*

V rumunštině se [d] měnilo v [ɖ > z] nejčastěji před přízvučným dlouhým [i] a přízvučným krátkým [ě]:

AUDĪRE > (a) *auzi* (it. *udire*)
DĒCEM > *zece* (it. *dieci*)
DĒU(M) > *zeu* (it. *dio*)

DĪCERE > (a) *zice* (it. *dicere*)
DĪE(M) > *zi* (it. *di*)
ORDĪRI > (a) *urzi* (it. *ordire*)

4.3.1.1.10 Latinské [k] se uchovalo v obou jazycích:

CĀLLE(M) > *calle* - *cale*
CATĚLLU(M) > *catello* - *cățel*
CŌXA(M) > *coscia* - *coapsă*
FŌCU(M) > *fuoco* - *foc*
SĀCCU(M) > *sacco* - *sac*

SCĀLA(M) > *scala* - *scară*
SCĀMNU(M) > *scanno* - *scaun*
SCĀNDULA(M) > *scandola* - *scîndură*
SĪCCU(M) > *sécco* - *sec*

V některých italských slovech se sonorizuje¹:

CŪBITU(M) > *gomito* (rum. *cot*)
FICĀTU(M) > *fegato* (rum. *ficat*)
FRICĀRE > *fregare* (rum. (a) *freca*)

LACTŪCA(M) > *lattuga* (rum. *lăptucă*)
MĀCRU(M) > *magro* (rum. *macru*)
THĒCA(M) > *téga* (rum. *teacă*)

Před samohláskami [e], [i] došlo v lidové latině k palatalizaci měkkopatrového [k]

v tvrdopatrové [tʃ]:

CĀELU(M) > *cielo* - *cer*
CĒNA(M) > *céna* - *cină*
CĚRRU(M) > *cerro* - *cer*
CĚRVU(M) > *cèrvo* - *cerb*
CĪPPU(M) > *céppo* - *cep*

CIVITĀTE(M) > *città* - *cetate*
*FUSTICĚLLU(M) > *fuscello* - *fuscel*
IACĒRE > *giacére* - (a) *zăcea*
OCCĪDERE > *uccidere* - (a) *ucide*
TACĒRE > *tacére* - (a) *tăcea*

4.3.1.1.11 Latinské [g] se uchovalo v obou jazycích:

GALLĪNA(M) > *gallina* - *găină*
GĚLU > *gelo* - *ger*
GRĀNU(M) > *grano* - *grâu*

*GRĚVE(M) > *greve* - *greu*
GŪLA(M) > *góla* - *gură*
*INGANNĀRE > *ingannare* - (a) *îngîna*

Před samohláskami [e], [i] došlo v lidové latině k palatalizaci měkkopatrového [g] v tvrdopatrové [ǥ]:

ĀNGELU(M) > <i>angelo</i> - <i>înger</i>	GINGĪVA(M) > <i>gengiva</i> - <i>gingie</i>
ATTĪNGERE > <i>attingere</i> - (a) <i>attinge</i>	PLANTĀGINE(M) > <i>piantaggine</i> - <i>pătlagină</i>
FRĀNGERE > <i>frangere</i> - (a) <i>frînge</i>	SIGĪLLU(M) > <i>suggello</i> - <i>sugel</i>
GENŪCULU(M) > <i>ginocchio</i> - <i>genunchi</i>	*VIRĜĒLLA(M) > <i>vergella</i> - <i>vergea</i>

4.3.1.1.12 Latinské [l] se do italštiny a rumunštiny vyvíjelo takto:

a) dochovalo se v obou jazycích:

*(IN)ALTIĀRE > <i>alzare</i> - (a) <i>înălța</i>	PĀLMA(M) > <i>palma</i> - <i>palma</i>
(IN)CALCEĀRE > <i>calzare</i> - (a) <i>încălța</i>	SALTĀRE > <i>saltare</i> - (a) <i>sălta</i>
LĀCRIMA(M) > <i>lacrima</i> - <i>lacrimă</i>	SILVĀTICU(M)/ SALVĀTICU(M)
LACTŪCA(M) > <i>lattuga</i> - <i>lăptucă</i>	> <i>selvatico</i> - <i>sălbatic</i>

b) intervokalické [l] dalo v rumunštině pravidelně [r]:

BOLĒTIS/BOLĒTU(M) > <i>boleto</i> - <i>burete</i>	QUĀLE(M) > <i>quale</i> - <i>care</i>
CĀELU(M) > <i>cielo</i> - <i>cer</i>	SĀLE(M) > <i>sale</i> - <i>sare</i>
GĒLU > <i>gelo</i> - <i>ger</i>	SALĪRE > <i>salire</i> - (a) <i>sări</i>
MĒLU(M) > <i>melo</i> - <i>măr</i>	SCĀLA(M) > <i>scala</i> - <i>scară</i>
PĪLU(M) > <i>pelo</i> - <i>păr</i>	SŌLE(M) > <i>sole</i> - <i>soare</i>

Původ této změny není úplně jasný, někdy je přihlíženo k vlivům substrátu, jindy odborníci poukazují na podobný vývoj v části severoitalských dialektů (piemontský, ligurský).²

c) vymizelo v rumunštině³:

LĒPORE(M) > <i>lepore</i> - <i>iepure</i>	LĪCIU(M)/ LĪCIA(M) > <i>liccio</i> - <i>iță</i>
---	---

4.3.1.1.13 Latinské [r] se uchovalo v obou jazycích:

CĒRA(M) > <i>cera</i> - <i>ceară</i>	RŌDERE > <i>rodere</i> - (a) <i>roade</i>
FĒRVERE > <i>fervere</i> - (a) <i>fierbe</i>	RŌTA(M) > <i>ruota</i> - <i>roată</i>
PĀSSERE(M) > <i>passero</i> - <i>pasăre</i>	SĒRA(M) > <i>sera</i> - <i>seară</i>
PŌRTA(M) > <i>porta</i> - <i>poartă</i>	SĒRVU(M) > <i>servo</i> - <i>șerb</i>
PRĀNDIU(M) > <i>pranzo</i> - <i>prînz</i>	ŪRSU(M) > <i>orso</i> - <i>urs</i>

V některých rumunských slovech přechází v [n]:

CORŌNA(M) > <i>cunună</i> (it. <i>corona</i>)	SUSPIRĀRE > (a) <i>suspina</i> (it. <i>sospirare</i>)
SERĒNU(M) > <i>senin</i> (it. <i>sereno</i>)	

¹ existují i slova se společnou sonorizací, pocházejí pravděpodobně už z latiny: CRĀTE(M) > *grata-gratie*, CRĀSSU(M) > *grasso-gras*

² Sala, Marius. *Dal latino al romeno*, Alessandria : Edizioni dell'Orso, 2004, s. 280.

³ V důsledku palatalizace, např.: *lepore(m)* > [lɛpure] > [ʎɛpure] > [jɛpure]

4.3.1.1.14 Latinské [m] se do obou jazyků dochovalo bez větších změn:

CLAMĀRE > *chiamare* - (a) *chema*

MĀCRU(M) > *magro* - *macru*

MĀNICA(M) > *manica* - *mînečă*

MĀNU(M) > *mano* - *mînă*

MUGĪRE > *muggire* - (a) *mugi*

SEPTIMĀNA(M) > *settimana* - *săptămînă*

4.3.1.1.15 Rovněž latinské [n] se do obou jazyků dochovalo bez větších změn:

BĚNE > *bene* - *bine*

DĚNTE(M) > *dente* - *dinte*

NĪGRU(M) > *nero* - *negru*

NĪTIDU(M) > *netto* - *neted*

NŌCTE(M) > *notte* - *noapte*

NŌS > *noi* - *noi*

NŌVU(M) > *nuovo* - *nou*

NUCĚTUM > *noceto* - *nucet*

QUĀNDO > *quando* - *cînd*

PRĀNDIU(M) > *pranzo* - *prînz*

4.3.1.2 Zdvojené souhlásky

Italština zachovala značné množství zdvojených latinských souhlásek¹:

AGNĚLLU(M) > *agnello* - *miel*

BĀTT(U)ERE > *battere* - (a) *bate*

CĀRRU(M) > *carro* - *car*

FĚRRU(M) > *ferro* - *fier*

ŌSSU(M) > *osso* - *os*

QUĀTTUOR > *quattro* - *patru*

SĀCCU(M) > *sacco* - *sac*

TŪSSE(M) > *tosse* - *tuse*

VĀCCA > *vacca* - *vacă*

V řadě případů docházelo ke zdvojování latinských souhlásek jednoduchých:

AERŪGINE(M) > *ruggine* - *rugină*

FRĪGERE > *friggere* - (a) *frige*

FUGĪRE > *fuggire* - (a) *fugi*

MUGĪRE > *muggire* - (a) *mugi*

PLANTĀGINE(M) > *piantaggine* - *pătlagină*

SŪGERE > *suggere* - (a) *suge*

Do rumunštiny zdvojené souhlásky nepřešly. Obecně platí, že zdvojené souhlásky italské často odpovídá jednoduchá souhláska rumunská (v. příklady výše). Zvláštní vývoj mělo v rumunštině [ll], které v řadě slov vymizelo:

ĪLLA(M) > *ea*² (it. *ella*)

MAXĪLLA(M) > *măsea* (it. *mascella*)

SĪLLA(M) > *șă* (it. *sella*)

STĒLLA(M) > *stea* (it. *stella*)

*VIRĚLLA(M) > *vergea* (it. *vergella*)

4.3.1.3 Latinské tvrdopatrové I [j]. Polosouhláska [j].

Jedinou tvrdopatrovou souhláskou klasické latiny bylo I [j], které bylo zvukově velmi podobné výslovnosti polosouhláskových [e] a [i].¹ V lidové latině se spojení polosouhláskové

¹ Uhlíř, Vladimír. Consonnes géminées latines dans les langues romanes. *AUC Romanistica Pragensia*, 1981, č. XIII, str. 123-129.

² výslovnost [ja]

e + samohláska nebo polosouhláskové *i* + samohláska vyslovovalo téměř stejně [j]. To mělo zásadní význam pro hláskový vývoj.

V náslovném nebo mezisamohláskovém postavení se [j] + samohláska vyvíjelo v italské [ɕ] a rumunské [ʒ]. Např.:

IŎCU(M) > *gioco-joc*

IUDICĀRE > *giudicare- (a) judeca*

IŬGU(M) > *giogo-jug*

IURĀRE > *giurare- (a) jura*

IUVĚNCU(M) > *giovenco-junc*

Polosouhláskové [j] dále ovlivnilo vývoj řady souhlásek:

4.3.1.3.1 Skupina [kj] se do obou jazyků vyvíjela společně v [ts] nebo [tʃ]:

(IN)CALCEĀRE > *calzare - (a) încălța*

*URCEŎLU(M) > *urci(u)olo - urcior*

V řadě případů se ale střídnicí v obou jazycích liší ([tʃ] × [ts]):

ĀCIA(M) > *accia - ațã*

BRĀCHIU(M) > *braccio - braț*

BRACHĪĀLE(M) > *bracciale - brățarã*

*FĀCIA(M) > *faccia - fațã*

4.3.1.3.2 Skupina [dj] se vyvíjela v italské [ɕ] a rumunské [ʒ]:

DEŎRSUM > *giù - jos*

V řadě případů je ale střídnicí italské [ɕ] a rumunské [z]:

HŎRDEU(M) > *orzo - orz*

*VĪRDIA > *vérza - varzã*

PRĀNDIU(M) > *pranzo - prînz*

V některých slovech se oba jazyky rozcházejí (italské [ɕ] × rumunské [z]):

HŎDIE /*HĀDIE > *oggi - azi*

RĀDIU(M)/ RĀDIA > *raggio² - razã*

4.3.1.3.3 Skupina [tj] se do obou jazyků vyvíjela v italské [tsts]³ a rumunské [ts]:

PRĚTIU(M) > *prezzo - preț*

*SEMĚNTIA(M) > *semenza - sãmîntã*

PŬTEU(M) > *pozzo - puț*

SCŎRTEA > *scorza - scoarțã*

¹ Grandgent, C. H. *Introduzione allo studio del latino volgare*. Milano : Real Casa, 1914, s. 149.

² Existuje i varianta *razzo*, tato hlásková změna běžná v rumunštině je v Itálii vlastní toskánským nářečím

³ Hamplová, Sylva. *Nástin vývoje italského jazyka*. Praha : Karolinum, 2002, s. 46: po souhlásce i jednoduché [ts]

U některých slov je rumunskou střídnicí [ʧ]:

*MENTIŌNIA /*MENTIŌNE(M) TITIŌNE(M) > *tizzone-tăciune*
> *menzogna-minciună*

4.3.1.3.4 Skupina [lj] přecházela v italské [ʎ]. V rumunštině se měnila v I [j]:

FAMĪLIA(M) > *famiglia - femeie* TALIĀRE > *tagliare - tăia*
MĪLIU(M) > *miglio - mei* *TĪLIU(M) > *tiglio - tei*
PĀLEA(M) > *paglia - pai*

Skupina [nj] přecházela v italské [ɲ]. V rumunštině se měnila v [j] nebo vymizela:

ARĀNEU(M)/ARĀNEA(M) > *ragno - rîie* VĪNEA(M) > *vigna - vie*

4.3.1.3.5 Skupina [sj] přecházela v italské [ʃ] nebo [ʧ]. Rumunskou střídnicí je obvykle [ʃ]:

CAMĪSIA(M) > *camicia - cămașă* CERĚSEA(M) > *ciliegia - cireașă*

4.3.1.4 Polosouhláska [ʷ]

4.3.1.4.1 Italština zachovala labiovelární výslovnost skupiny -qu- [kʷ]. Polosouhláska [ʷ] v postavení za přízvuchnou slabikou způsobuje geminaci předchozí souhlásky¹:

QUĀTTUOR > *quattro* ĀQUA > *acqua* [akkʷa]

Rumunskou střídnicí je bilabiální neznělé [p]:

QUĀTTUOR > *patru* ĀQUA > *apă* [apə]

4.3.1.4.2 Beze změny do italštiny přešla rovněž latinská skupina -(n)gu- [ngʷ]:

LĪNGUA(M) > *lingua* SĀNGUE(M) > *sangue*

Rumunským výsledkem je bilabiální znělé [b]². Pokud polosouhláskové [ʷ] vymizelo, k tomuto vývoji nemohlo dojít:

LĪNGUAM > *limbă* SĀNGUEM > **sange* > *sînge* [sindʒe]

¹ Hamplová, Sylva. *Nástin vývoje italského jazyka*. Praha : Karolinum, 2002, s. 46.

² K podobnému vývoji došlo i v sardštině.

4.3.2 Synchronní hledisko – přehled souhlásek současné italštiny a rumunštiny¹

SOUHLÁSKY		obouretné		retozubné		zubodásňové		tvrdopatrové		měkkopatrové		hrt.													
		Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	Z	N	N													
ražené	ú.	b	b	p	p			d	d	t	t														
	n.	m	m					n	n			ɲ													
poloražené								ɖ	ts	ts	ɕ	ɕ	tʃ	tʃ											
úžínové						v	v	f	f	z	z	s	s	ʒ	ʒ	ʃ	ʃ							h	
										r	r														
										l	l			ʎ											

Z tabulky vyplývá, že konsonantický systém italštiny je bohatší o fonémy /ɖ/ a /ʎ/, /ɲ/. Souhláskový systém rumunštiny se vyznačuje přítomností fonémů /ʒ/, /c/, /ʒ/ a /h/. Odhlížím od alofonů a pozičních variant.

4.4. Souhláskové skupiny²

4.4.1 Skupina souhláska + L

Ve slovech zděděných z latiny se [l] po souhlásce měnilo do italštiny v [j]³:

AMBULĀRE > *ambiare* (rum. *umbla*)

PLĒNU(M) > *pieno* (rum. *plin*)

FLŌRE(M) > *fiore* (rum. *floare*)

Rumunštině je tento vývoj vlastní pouze u skupiny [kl] a [gl], kde tvrdopatrové [j < l] palatalizovalo předchozí velary v [c], [j]. Z hlediska vývoje tedy současný stav v italštině představuje starší fázi změn v rumunštině:

CLĀVE(M) > *chiave* - *cheie* [ceje]

*GLĀCIA(M) > *ghiaccia* - *gheață* [ʒatsə]

ŌC(U)LU(M) > *occhio* - *ochi* [oc]

ŪNGULA(M) > *unghia* - *unghie* [unje]

4.4.2 Skupina [gn] se v italštině zachovala jako [ɲ], v rumunštině jako [mn]:

COGNĀTU(M) > *cognato* - *cumnat*

PŪGNU(M) > *pugno* - *pumn*

INSIGNĀRE > *insegnare* - *însemna*

SĪGNU(M) > *segno* - *semn*

4.4.3 Skupina RB [rβ], která do italštiny přešla v RV [rv] nebo RB [rb], zůstala v

rumunštině beze změny:

¹ Italské souhlásky jsou po levé straně, rumunské po pravé straně kurzívou.

² Hláskové změny (zejména v oblasti souhláskových skupin) jsou velice složitým problémem, který by vystačil na samostatnou práci; zde se zmíním jen o těch nejzajímavějších s vědomím, že jejich zpracování je neúplné.

³ někdy zároveň zdvojovalo předcházející souhlásku

CĚRVU(M) > *cervo* - *cerb*
CÖRVU(M) > *corvo* - *corb*
FĚRVERE > *fervere* - *fierbe*
SERVĀRE > *servare* - *serba*

BĀRBA(M) > *barba* - *barbă*
HĚRBA(M) > *erba* - *iarbă*
ÖRBU(M) > *orbo* - *orb*

4.4.4 Skupina LV [lβ], která se zachovala ve většině italských slov, přešla do rumunštiny jako v LB [rv]:

MĀLVA(M) > *malva* - *nalbă*
PŪLVERE(M) > *polvere* - *pulbere*

SILVĀTICU(M)/SALVĀTICU(M) > *selvatico* -
sălbatic

4.4.5 Úplná zpětná spodoba skupiny CT [kt] > TT [tt] se v rumunštině zastavila u spodoby částečné CT [kt] > PT [pt].

LĀCTE(M) > *latte* - *lapte*

PĚCTU(M) > *petto* - *piept*

4.4.6 Skupina [ks] se do obou jazyků shodně vyvíjela v těchto případech:

a) jako [š]:

EXĪRE > *uscire* - *ieși*

LIXĪVA > *liscivia*-*leșie*

b) jako [ss], resp. [s]:

FRĀXINU(M) > *frassino* - *frasin*
MATĀXA(M) > *matassa* - *mătase*

TĚXERE > *tessere* - *țese*

c) jako [s]:

*(AM)MIXTICĀRE > *mesticare* - *amesteca*

Ve slovech s předponou *ex-* se redukovala na [s]¹:

*EXCADĚRE > *scadere*-*scădea*
EXCALDĀRE > *scaldare*-*scălda*

*EXPRĚMERE > *spremere*-*screme*
*EXQUÖTERE > *scuotere*-*scoate*

Odlisný vývoj je patrný v rumunštině u slov:

CÖXA(M) > *coapsă* (it. *coscia*)
LAXĀRE > *lăsa* (it. *lasciare*)

MAXĪLLA(M) > *măsea* (it. *mascella*)

¹ Mezi výjimky patří např. italské *asciugare* (< EXSUCĀRE) nebo rumunské *ascuți* (< *EXCOTĪRE).

4.4.7 Zajímavý je také vývoj skupiny [sk], která před samohláskou [i] dává do obou jazyků [ʃ], ale před [e] se do rumunštiny vyvíjí jako [ʃt]:

*CONŌSCERE > *conoscere* - *cunoaște*
CRĒSCERE > *crescere* - *crește*

*NĀSCERE > *nascere* - *naște*
PĪSCE(M) > *pesce* - *pește*

5. KONFRONTACE VÝVOJE VÝZNAMU

Mezi nejčastější typy změny významu patří:

5.1 Rozšiřování (generalizace)¹

(lat.) CĀLLE(M) 'stezka, pěšina'

(it.) *calle* 'stezka, pěšina'

(rum.) *cale* 'cesta, dráha, silnice'

(lat.) MANDUCĀRE 'žvýkat', 'kousat'

(it.) *ma(g)nucare* 'jíst'

(rum.) *mînca* 'jíst'

(lat.) SCŌRTEA 'kožené předměty'

(it.) *scorza* 'kůra', 'slupka'

(rum.) *scoarță* 'kůra', 'desky knihy'

(lat.) RĚU(M) 'obžalovaný'

(it.) *rio* 'zlý, ničemný'

(rum.) *rău* 'špatný, zlý'

(lat.) CŌXA(M) 'kyčel'

(it.) *coscia* 'stehno'

(rum.) *coapsă* 'stehno'

¹ Mezi příklady se snažím uvést méně známé ukázky jednotlivých typů změny významu.

5.2 Zužování (specializace)

(lat.) GRĀNU(M) 'zrno'

(it.) *grano* 'zrno'

(rum.) *grâu* 'pšenice'

(lat.) COLLOCĀRE 'umístit, uložit'

(it.) *coricare* 'uložit k spánku', 'jít spát'

(rum.) *a culca* 'uložit k spánku', 'jít spát'

(lat.) COMPARĀRE 'porovnávat'

(it.) *comprare* 'kupovat'

(rum.) *a cumpăra* 'kupovat'

(lat.) CRĀTE(M) 'pletivo', 'proutí'

(it.) *grata* 'mříž'

(rum.) *gratie* 'mříž'

5.3 Metafora

Jedná se o přenesení významu na základě vnější podobnosti.

(lat.) CĪRCINU(M) 'kružidlo, kružítko'

(it.) *cercine* 'podložka pod hlavu'

(rum.) *cearcăn* 'kruh pod očima'

(lat.) COCTŪRA(M) 'vaření'

(it.) *cottura* 'vaření'

(rum.) *coptură* 'podebranina'

5.4 Metonymie

Spočívá v přenosu významu na základě věcné souvislosti.

(lat.) BRACHIĀLE(M) 'ramenní, pažní'

(it.) *bracciale* 'nárameník'

(rum.) *brățară* 'náramek'

(lat.) CAPITĀNEU(M) 'náčelník'

(it.) *capitagna* 'souvrať, mez'

(rum.) *căpătii* 'hlava lůžka, podhlavník'

6 KORPUS

Výsledkem excerptce slovníků uvedených v bibliografii je korpus o 762 latinských slovech. Pro větší výpovědní hodnotu byl celý materiál alespoň symbolicky utříděn do osmi skupin na základě čtyř hlavních kritérií:

- etymon
- význam
- mluvnická kategorie
- stylistické zbarvení

Etymon je považován za *stejný* v případě, že se italské i rumunské slovo vyvinulo z formálně totožného slova latinského. Jestliže se však liší v mluvnicé kategorii (např. pád, rod, číslo), formálně nebo hláskově, je hodnocen jako *podobný*.

Ze sémantického hlediska byl za výchozí považován základní význam v klasické latině a jeho osud v moderní italštině a rumunštině. Jednou z největších obtíží je různá koncepce jednotlivých slovníků.

Pokud jde o mluvnické kategorie, u slovních druhů jsem se nezaměřoval na pozdější vývojové změny v případě, že byl zachován slovní druh z latiny. Pokud se tedy latinské adjektivum stalo v italštině navíc i adverbiem, považoval jsem je stále za přídavné jméno. U lidovělatinských novotvarů (např. IN DE RETRO, IN AB ANTE, ECCUM SIC atd.), ve slovnících logicky neobsažených, bylo přihlédnuto k mluvnické kategorii jejich výsledků v italštině a rumunštině. Pokud se nepodařilo zjistit u některých etymonů význam nebo mluvnické kategorie, ponechal jsem údaje nevyplněné.

Poslední kritérium sledovalo stylistické zbarvení zjištěných italských a rumunských slov. Ke stylistickému zbarvení v latině jsem nepřihlížel.

6.1 Přehled skupin:

1. SKUPINA	<i>možné varianty v rámci skupiny</i>
stejný etymon	+
stejný význam	+
stejná mluvnická kategorie	+
stejně stylistické zbarvení	+

2. SKUPINA	<i>možné varianty v rámci skupiny</i>		
stejný etymon	+	+	+
stejný význam	+	+	+
rozdíl v mluvnické kategorii	-	+	-
<i>a / nebo</i>			
rozdíl ve stylistickém zbarvení	+	-	-

3. SKUPINA	<i>možné varianty v rámci skupiny</i>
stejný etymon	+
rozdílný význam	-
stejná mluvnická kategorie	+
stejně stylistické zbarvení	+

4. SKUPINA	<i>možné varianty v rámci skupiny</i>
podobný etymon	-
stejný význam	+
stejná mluvnická kategorie	+
stejně stylistické zbarvení	+

5. SKUPINA	<i>možné varianty v rámci skupiny</i>
podobný etymon	-
rozdílný význam	-
stejná mluvnická kategorie	+
stejně stylistické zbarvení	+

6. SKUPINA	<i>možné varianty v rámci skupiny</i>		
podobný etymon	-	-	-
stejný význam	+	+	+
rozdíl v mluvnické kategorii	-	+	-
<i>a / nebo</i>			
rozdíl ve stylistickém zbarvení	+	-	-

7. SKUPINA	<i>možné varianty v rámci skupiny</i>		
stejný etymon	+	+	+
rozdílný význam	-	-	-
rozdíl v mluvnické kategorii	-	+	-
<i>a / nebo</i>			
rozdíl ve stylistickém zbarvení	+	-	-

8. SKUPINA	<i>možné varianty v rámci skupiny</i>		
podobný etymon	-	-	-
rozdílný význam	-	-	-
rozdíl v mluvnické kategorii	-	+	-
<i>a / nebo</i>			
rozdíl ve stylistickém zbarvení	+	-	-

6.2.1

1. SKUPINA (celkem 313 slov)	<i>možné varianty v rámci skupiny</i>
stejný etymon	+
stejný význam	+
stejná mluvnická kategorie	+
stejně stylistické zabarvení	+

LAT	ITA	RUM
ABBÄTTERE (vb.) <i>srážet (dolů) (REW)</i>	abbattere (vb.) <i>porážet, kácet</i>	abate (vb.) <i>porážet, kácet</i>
ABELLĀNA(M) NUX (s. f.) <i>ořech (z města Abellana)</i>	avellana (s. f.) <i>lískový oříšek</i>	alună (s. f.) <i>lískový oříšek</i>
ADIUTĀRE (vb.) <i>podporovat, pomáhat (adiuvāre)</i>	aiutare (vb.) <i>pomáhat</i>	ajuta (vb.) <i>pomáhat</i>
ADUNĀRE (vb.) <i>sdružit, spojit (REW)</i>	adunare (vb.) <i>shromáždit</i>	aduna (vb.) <i>shromáždit</i>
(AE)RŪGINE(M) (s. f.) <i>rez</i>	ruggine (s. f.) <i>rez</i>	rugină (s. f.) <i>rez</i>
*AFFUNDĀRE (vb.) <i>ponořit, potopit (REW)</i>	affondare (vb.) <i>ponořit, potopit</i>	afunda (vb.) <i>ponořit, potopit</i>
AGNĒLLU(M) (s. m.) <i>beránek, jehně</i>	agnello (s. m.) <i>beránek, jehně</i>	miel (s. m.) <i>beránek, jehně</i>
AMĀRU(M) (adj.) <i>hořký, trpký</i>	amaro (adj.) <i>hořký, trpký</i>	amar (adj.) <i>hořký, trpký</i>
ĂNGELU(M) (s. m.) <i>posel, anděl</i>	angelo (s. m.) <i>anděl</i>	înger (s. m.) <i>anděl</i>

ĀNNU(M) (s. m.) <i>rok</i>	anno (s. m.) <i>rok</i>	an (s. m.) <i>rok</i>
ĀQUA(M) (s. f.) <i>voda</i>	acqua (s. f.) <i>voda</i>	apă (s. f.) <i>voda</i>
ARĀRE (vb.) <i>orat, brázdit</i>	arare (vb.)	ara (vb.)
ARDĒRE (vb.) <i>hořet, planout</i>	ardere (vb.) <i>hořet, pálit</i>	arde (vb.) <i>hořet, pálit</i>
ĀREA(M) (s. f.) <i>volné místo, prostranství, mlat</i>	aia (s. f.) <i>mlat</i>	arie (s. f.) <i>mlat</i>
ARSŪRA(M) (s. f.) <i>pálení</i>	arsura (s. f.) <i>pálení</i>	arsură (s. f.) <i>pálení</i>
*ASCULTĀRE (vb.) <i>napjatě poslouchat, být poslušen</i>	ascoltare (vb.) <i>pozorně poslouchat</i>	ascolta (vb.) <i>poslouchat</i>
ĀSPERU(M) (adj.) <i>drsný, nerovný</i>	aspro (adj.) <i>trpký, drsný</i>	aspru (adj.) <i>trpký, drsný</i>
*ATTITIĀRE (vb.) <i>zapálit, roznitit (REW)</i>	attizzare (vb.) <i>rozdmýchat</i>	ațîța (vb.) <i>rozdmýchat</i>
AUDĪRE (vb.) <i>slyšet</i>	udire (vb.) <i>slyšet</i>	auzi (vb.) <i>slyšet</i>
AXŪNGIA(M) (s. f.) <i>mazivo; tuk, sádlo (REW)</i>	sugna (s. f.) <i>(plsní) sádlo</i>	osînză (s. f.) <i>(neškvařené vepřové) sádlo</i>
BĀRBA(M) (s. f.) <i>vous</i>	barba (s. f.) <i>vousy</i>	barbă (s. f.) <i>vousy, plnovous</i>

BĂTT(U)ERE (vb.) <i>tlouci</i>	battere (vb.) <i>tlouci, bít</i>	bate (vb.) <i>tlouci, bít</i>
BĚNE (adv.) <i>dobře</i>	bene (adv.) <i>dobře</i>	bine (adv.) <i>dobře</i>
BĪBERE (vb.) <i>pít</i>	bevere (vb.) <i>pít</i>	bea (vb.) <i>pít</i>
BONITĀTE(M) (s. f.) <i>dobrota</i>	bontà (s. f.) <i>dobrota</i>	bunătate (s. f.) <i>dobrota</i>
BŎNU(M) (adj.) <i>dobrý</i>	buono (adj.) <i>dobrý</i>	bun (adj.) <i>dobrý</i>
CABĂLLU(M) (s. m.) <i>kůň (pův. tažný)</i>	cavallo (s. m.) <i>kůň</i>	cal (s. m.) <i>kůň</i>
CADĚRE (vb.) <i>padat</i>	cadere (vb.) <i>padat</i>	cădea (vb.) <i>padat</i>
CALDĀRIA(M) (s. f.) <i>parní lázeň, kotel s vroucí vodou</i>	caldaia (s. f.) <i>(parní, plynový) kotel</i>	căldare (s. f.) <i>kotel, kotlík, kbelík</i>
CĂL(I)DU(M) (adj.) <i>teplý, horký</i>	caldo (adj.) <i>teplý, horký</i>	cald (adj.) <i>teplý, horký</i>
CAMĪSIA(M) (s. f.) <i>košile</i>	camicia (s. f.) <i>košile</i>	cămașă (s. f.) <i>košile</i>
CĂNE(M) (s. m.) <i>pes</i>	cane (s. m.) <i>pes</i>	câine (s. m.) <i>pes</i>
CĂN(N)APA(M) (s. f.) <i>konopí</i>	canapa (s. f.) <i>konopí</i>	cînepă (s. f.) <i>konopí</i>

CANTĀRE (vb.) <i>zpívat, hrát na něco</i>	cantare (vb.) <i>zpívat</i>	cînta (vb.) <i>zpívat, hrát na něco</i>
CĂPRA (M) (s. f.) <i>koza</i>	capra (s. f.) <i>koza</i>	capră (s. f.) <i>koza</i>
CAPREÖLU (M) (s. m.) <i>mladý srnec, kolouch</i>	capriolo (s. m.) <i>srnec</i>	căprior (s. m.) <i>srnec</i>
CARBŌNE (M) (s. m.) <i>uhlí</i>	carbone (s. m.) <i>uhlí</i>	cărbune (s. m.) <i>uhlí</i>
CĂRNE (M) (s. f.) <i>kus masa, maso</i>	carne (s. f.) <i>maso</i>	carne (s. f.) <i>maso</i>
CĚRA (M) (s. f.) <i>vosk</i>	cera (s. f.) <i>vosk</i>	ceară (s. f.) <i>vosk</i>
*CERĚSEA (M) (s. f.) <i>třešně</i>	ciliegia (s. f.) <i>třešně</i>	cireșă (s. f.) <i>třešně</i>
CĚRVU (M) (s. m.) <i>jelen</i>	cervo (s. m.) <i>jelen</i>	cerb (s. m.) <i>jelen; roháč (brouk)</i>
CHÖRDA (M) (s. f.) <i>struna</i>	corda (s. f.) <i>struna, šňůra</i>	coardă (s. f.) <i>struna, šňůra</i>
*CICĀLA (M) (s. f.) <i>cvrček, cikáda</i>	cicala (s. f.) <i>cikáda</i>	cicoare ¹ (s. f.) <i>cikáda</i>
CIVITĀTE (M) (s. f.) <i>občanství, občanstvo, obec, město</i>	città (s. f.) <i>město</i>	cetate (s. f.) <i>hrad, pevnost, město</i>
CLAMĀRE (vb.) <i>volat</i>	chiamare (vb.) <i>volat</i>	chema (vb.) <i>volat</i>

¹ V rumunštině byla hlásková podoba nejspíš přizpůsobena slovu *cicoare* (< *CICHŌRIA 'čekanka') (Ciorănescu, DER, s. 186, 1892).

CLĀVE(M) (s. f.) <i>klíč</i>	chiave (s. f.) <i>klíč</i>	cheie (s. f.) <i>klíč</i>
*CŌCERE (vb.) <i>vařit, péci</i>	cuocere (vb.) <i>vařit, péci</i>	coace (vb.) <i>vařit, péci</i>
CŌDA(M) (s. f.) <i>ocas, ohon</i>	coda (s. f.) <i>ocas, ohon</i>	coadă (s. f.) <i>ocas, ohon</i>
COLLĪGERE (vb.) <i>sbírat, shromažďovat</i>	cogliere (vb.) <i>sbírat, sklízet</i>	culege (vb.) <i>sbírat, sklízet</i>
COMPREHĚNDERE (vb.) <i>znát</i>	comprendere (vb.) <i>znát</i>	cuprinde (vb.) <i>znát</i>
*CONŌSCERE (vb.) <i>znát</i>	conoscere (vb.) <i>znát</i>	cunoaște (vb.) <i>znát</i>
CORŌNA(M) (s. f.) <i>věnec</i>	corona (s. f.) <i>věnec</i>	cunună (s. f.) <i>věnec</i>
CŌRVU(M) (s. m.) <i>havran</i>	corvo (s. m.) <i>havran</i>	corb (s. m.) <i>havran</i>
CŌSTA(M) (s. f.) <i>žebro, bok</i>	costa (s. f.) <i>žebro, bok; svah, úbočí; pobřeží</i>	coastă (s. f.) <i>žebro, bok; svah, úbočí; pobřeží</i>
CŌTE(M) (s. f.) <i>brus, brousek</i>	cote (s. f.) <i>brus, brousek</i>	cute (s. f.) <i>brus, brousek</i>
CRĚDERE (vb.) <i>věřit</i>	credere (vb.) <i>věřit</i>	crede (vb.) <i>věřit</i>
CREPATŪRA(M) (s. f.) <i>prasklina, puklina</i>	crepatura (s. f.) <i>prasklina, puklina</i>	crăpătură (s. f.) <i>prasklina, puklina</i>

CRĚSCERE (vb.) <i>růst</i>	crescere (vb.) <i>růst</i>	crește (vb.) <i>růst</i>
CRĪSTA(M) (s. f.) <i>hřeben, chochol</i>	cresta (s. f.) <i>hřeben, chochol</i>	creastă (s. f.) <i>hřeben, chochol</i>
CRŮCE(M) (s. f.) <i>kříž</i>	croce (s. f.) <i>kříž</i>	cruce (s. f.) <i>kříž</i>
CŮM (prep.) <i>s(e)</i>	con (prep.) <i>s(e)</i>	cu (prep.) <i>s(e)</i>
CŮPPA(M) (s. f.) <i>pohár, číše</i>	coppa (s. f.) <i>pohár, číše</i>	cupă (s. f.) <i>pohár, číše</i>
DĀRE (vb.) <i>dávat</i>	dare (vb.) <i>dávat</i>	da (vb.) <i>dávat</i>
DĚ (prep.)	de (prep.)	de (prep.)
DĚCEM (num.) <i>deset</i>	dieci (num.) <i>deset</i>	zece (num.) <i>deset</i>
DĚNTE(M) (s. m.) <i>zub</i>	dente (s. m.) <i>zub</i>	dinte (s. m.) <i>zub</i>
DEŌRSUM (adv.) <i>dole, dolů</i>	giù (adv.) <i>dole, dolů</i>	jos (adv.) <i>dole, dolů</i>
*DEPANĀRE (vb.) <i>odvíjet, odmotávat</i>	dipanare (vb.) <i>odvíjet, odmotávat</i>	depăna (vb.) <i>odvíjet, odmotávat</i>
DĚU(M) (s. m.) <i>bůh</i>	dio (s. m.) <i>bůh</i>	zeu (s. m.) <i>bůh</i>

DĪCERE (vb.) <i>říkat</i>	dicere (vb.) <i>říkat</i>	zice (vb.) <i>říkat</i>
DŌMINA(M) (s. f.) <i>paní</i>	donna (s. f.) <i>paní</i>	doamnă (s. f.) <i>paní</i>
DOMĪNICA(M) (s. f.) <i>den Páně, neděle</i>	domenica (s. f.) <i>neděle</i>	duminică (s. f.) <i>neděle</i>
DORMĪRE (vb.) <i>spát</i>	dormire (vb.) <i>spát</i>	dormi (vb.) <i>spát</i>
DŪLCE(M) (adj.) <i>sladký</i>	dolce (adj.) <i>sladký</i>	dulce (adj.) <i>sladký</i>
DŪO (DŪI) (num.) <i>dva, dvě</i>	due, †dòi (num.) <i>dva, dvě</i>	doi (num.) <i>dva, dvě</i>
ĚGO (pron.) <i>já</i>	io (pron.) <i>já</i>	eu (pron.) <i>já</i>
ERĪCIU(M) (s. m.) <i>ježek</i>	arici (s. m.) <i>ježek</i>	riccio (s. m.) <i>ježek</i>
*EXCAPPĀRE (vb.) <i>prchat, unikat</i>	scappare (vb.) <i>uprchnout, zmizet, uniknout</i>	scăpa (vb.) <i>zachránit, uchránit (se); uniknout</i>
EXĪRE (vb.) <i>vycházet</i>	uscire (vb.) <i>vycházet</i>	ieși (vb.) <i>vycházet</i>
*EXPRĚMERE (vb.) <i>(vy)tlačit</i>	spremere (vb.) <i>(vy)tlačit</i>	screme (vb.) <i>(vy)tlačit</i>
EXSUCĀRE (vb.) <i>odšťavňovat</i> <i>(Zing.), vysušovat (REW)</i>	asciugare (vb.) <i>otřít, osušit; vysušovat</i>	usca¹ (vb.) <i>sušit</i>

¹ DER předpokládá a rumunského slovesa (*a*) *usca* etymon *USTICĀRE; původ z EXSUCĀRE považuje za nepravděpodobný.

FACĚRE (vb.) <i>dělat</i>	fare (vb.) <i>dělat</i>	face (vb.) <i>dělat</i>
*FĂCIA(M) (s. f.) <i>tvář, obličej</i>	faccia (s. f.) <i>tvář, obličej</i>	față (s. f.) <i>tvář, obličej</i>
FARĪNA(M) (s. f.) <i>mouka</i>	farina (s. f.) <i>mouka</i>	făină (s. f.) <i>mouka</i>
FĂSCIA(M) (s. f.) <i>stuha, obinadlo</i>	fascia (s. f.) <i>fáč, obinadlo</i>	fașă (s. f.) <i>páska, pruh, obvaz</i>
FENĚSTRA(M) (s. f.) <i>okno</i>	finestra (s. f.) <i>okno</i>	fereastră (s. f.) <i>okno</i>
FĚRA(M) (s. f.) <i>dravé zvíře, šelma</i>	fiera (s. f.) <i>dravé zvíře, šelma</i>	fiară (s. f.) <i>dravé zvíře, šelma</i>
FERRĀRIU(M) (s. m.) <i>kovář</i>	ferraio (s. m.) <i>kovář</i>	fierar (s. m.) <i>kovář</i>
FĚVERE (vb.) <i>vřít</i>	fervere (vb.) <i>vřít</i>	fierbe (vb.) <i>vřít</i>
FĪLIU(M) (s. m.) <i>syn</i>	figlio (s. m.) <i>syn</i>	fiu (s. m.) <i>syn</i>
FONTĀNA(M) (s. f.) <i>pramen, kašna</i>	fontana (s. f.) <i>studna, kašna, fontána</i>	fîntînă (s. f.) <i>studna</i>
FORMĪCA(M) (s. f.) <i>mravenec</i>	formica (s. f.) <i>mravenec</i>	furnică (s. f.) <i>mravenec</i>
FRĂNGERE (vb.) <i>lámat</i>	frangere (vb.) <i>lámat</i>	frînge (vb.) <i>lámat</i>

FRICĀRE (vb.) <i>třít</i>	fregare (vb.) <i>třít</i>	freca (vb.) <i>třít</i>
FRĪGERE (vb.) <i>péci</i>	frigere (vb.) <i>péci</i>	frige (vb.) <i>péci</i>
FRŌNTE(M) (s. f.) <i>čelo</i>	fronte (s. f.) <i>čelo</i>	frunte (s. f.) <i>čelo</i>
FUGĪRE (vb.) <i>prchat, běžet</i>	fuggire (vb.) <i>prchat, běžet</i>	fugi (vb.) <i>prchat, běžet</i>
FULĪGINE(M) (s. f.) <i>saze</i>	fuligine (s. f.) <i>saze</i>	funingine (s. f.) <i>saze</i>
FUMĀRE (vb.) <i>kouřit</i>	fumare (vb.) <i>kouřit</i>	fuma (vb.) <i>kouřit</i>
FŮRCA(M) (s. f.) <i>vidle</i>	forca (s. f.) <i>vidle</i>	furcă (s. f.) <i>vidle</i>
GALLĪNA(M) (s. f.) <i>slepice</i>	gallina (s. f.) <i>slepice</i>	găină (s. f.) <i>slepice</i>
GĚNTE(M) (s. f.) <i>rod, kmen</i>	gente (s. f.) <i>lidé, rod</i>	gintă (s. f.) <i>rod, národ</i>
GINGĪVA(M) (s. f.) <i>dáseň</i>	gengiva (s. f.) <i>dáseň</i>	gingie (s. f.) <i>dáseň</i>
GLĀNDE(M) (s. f.) <i>žalud</i>	ghianda (s. f.) <i>žalud</i>	ghindă (s. f.) <i>žalud</i>
GRĀECU(M) (adj.) ¹ <i>řecký</i>	greco (adj.) <i>řecký</i>	grec (adj.) <i>řecký</i>

¹ Ve všech třech jazycích zároveň také jako substantivum.

GRĀNDINE(M) (s. f.) <i>krupobití, kroupy</i>	grandine (s. f.) <i>krupobití, kroupy</i>	grindinā (s. f.) <i>krupobití, kroupy</i>
GRĀSSU(M) (adj.) <i>tlustý</i>	grasso (adj.) <i>tlustý</i>	gras (adj.) <i>tlustý</i>
*GRĒVE(M) (adj.) <i>těžký</i>	greve (adj.) <i>těžký</i>	greu (adj.) <i>těžký</i>
GRÖSSU(M) (adj.) <i>tlustý</i>	grosso (adj.) <i>tlustý</i>	gros (adj.) <i>tlustý</i>
GUSTĀRE (vb.) <i>chutnat</i>	gustare (vb.) <i>ochutnávat</i>	gusta (vb.) <i>ochutnávat</i>
HABĒRE (vb.) <i>mít</i>	avere (vb.) <i>mít</i>	avea (vb.) <i>mít</i>
HĚRBA(M) (s. f.) <i>bylina, tráva</i>	erba (s. f.) <i>bylina, tráva</i>	iarbā (s. f.) <i>bylina, tráva</i>
HĚRI (adv.) <i>včera</i>	ieri (adv.) <i>včera</i>	ieri (adv.) <i>včera</i>
HŌMINE(M) (s. m.) <i>člověk, muž</i>	uomo (s. m.) <i>člověk, muž</i>	om (s. m.) <i>člověk, muž</i>
(H)ŪMIDU(M) (adj.) <i>vlhký</i>	umido (adj.) <i>vlhký</i>	umed (adj.) <i>vlhký</i>
IACĒRE (vb.) <i>ležet</i>	giacere (vb.) <i>ležet</i>	zācea (vb.) <i>ležet</i>
*IMBUCCĀRE (vb.) <i>vzít do úst</i>	imboccare (vb.) <i>přiložit k ústům, krmít</i>	îmbuca (vb.) <i>vzít do úst</i>

IMPLĚRE (vb.) <i>naplnit</i>	empiere (vb.) <i>naplnit</i>	umple (vb.) <i>naplnit</i>
ĪN (prep.) <i>v, do, na</i>	in (prep.) <i>v, do, na</i>	în (prep.) <i>v, do, na</i>
INCLINĀRE (vb.) <i>sklonit</i>	inchinare (vb.) <i>sklonit</i>	închina (vb.) <i>sklonit</i>
*IN D(E) RETRO (adv.)	indietro (adv.) <i>zpět, nazpátek, zpátky</i>	îndărăt (adv.) <i>dozadu; nazpět, zpátky; pozpátku</i>
INFLĀRE (vb.) <i>nafouknout</i>	enfiare (vb.) <i>nafouknout</i>	umfla (vb.) <i>nafouknout</i>
INGLUTTĪRE (vb.) <i>polykat</i>	inghiottire (vb.) <i>polykat</i>	înghiți (vb.) <i>polykat</i>
INTĚGRU(M) (adj.) <i>celý, úplný</i>	intero (adj.) <i>celý, úplný</i>	întreg (adj.) <i>celý, úplný</i>
INTRĀRE (vb.) <i>vstupovat</i>	entrare (vb.) <i>vstupovat</i>	intra (vb.) <i>vstupovat</i>
IUDICĀRE (vb.) <i>soudit</i>	giudicare (vb.) <i>soudit</i>	judeca (vb.) <i>soudit</i>
IURĀRE (vb.) <i>přísahat</i>	giurare (vb.) <i>přísahat</i>	jura (vb.) <i>přísahat</i>
IUVĚNCA(M) (s. f.) <i>jalovice</i>	giovenca (s. f.) <i>jalovice</i>	juncă (s. f.) <i>dvouletá jalovice</i>
IUVĚNCU(M) (s. m.) <i>mladý býček</i>	giovenco (s. m.) <i>býček, volek</i>	junc (s. m.) <i>dvouroček</i>

LĂCRIMA(M) (s. f.) <i>slza</i>	lacrima (s. f.) <i>slza</i>	lacrimă (s. f.) <i>slza</i>
LACRIMĀRE (vb.) <i>slzet, ronit slzy</i>	lacrimare (vb.) <i>slzet</i>	lăcrima (vb.) <i>slzet</i>
LACTŪCA(M) (f.) <i>locika, salát</i>	lattuga (s. f.) <i>locika</i>	lăptucă (s. f.) <i>locika</i>
LAUDĀRE (vb.) <i>chválit</i>	lodare (vb.) <i>chválit</i>	lăuda (vb.) <i>chválit</i>
LĀURU(M) <i>vavřín</i>	alloro (s. m.) <i>vavřín</i>	laur (s. m.) <i>vavřín</i>
LIGĀRE (vb.) <i>uvázat, přivazovat</i>	legare (vb.) <i>uvázat, přivazovat</i>	lega (vb.) <i>uvázat, přivazovat</i>
LĪNGUA(M) (s. f.) <i>jazyk, řeč, slovo, hlas</i>	lingua (s. f.) <i>jazyk, řeč</i>	limba (s. f.) <i>jazyk, řeč</i>
LIXĪVA(M) (s. f.) <i>louh, lák (REW)</i>	liscivia (s. f.) /lid. lisciva/ <i>louh, lák</i>	leșie (s. f.) <i>louh, lák</i>
LŌNGU(M) (adj.) <i>dlouhý</i>	lungo (adj.) <i>dlouhý</i>	lung (adj.) <i>dlouhý</i>
MĂLVA(M) (s. f.) <i>sléz</i>	malva (s. f.) <i>sléz</i>	nalbă (s. f.) <i>sléz</i>
MĂNICA(M) (s. f.) <i>rukáv</i>	manica (s. f.) <i>rukáv</i>	mînecă (s. f.) <i>rukáv</i>
MĂNU(M) (s. f.) <i>ruka</i>	mano (s. f.) <i>ruka</i>	mînă (s. f.) <i>ruka</i>

MASTICĀRE (vb.) <i>žvýkat</i>	masticare (vb.) <i>žvýkat</i>	mesteca (vb.) <i>žvýkat</i>
MENSŪRA(M) (s. f.) <i>měření, míra</i>	misura (s. f.) <i>míra</i>	măsură (s. f.) <i>míra</i>
MENSURĀRE (vb.) <i>měřit, mít délku</i>	misurare (vb.) <i>měřit</i>	măsura (vb.) <i>měřit</i>
MĚU(M) (pron.) <i>můj</i>	mio (pron.) <i>můj</i>	meu (pron.) <i>můj</i>
MINŪTU(M) (adj.) <i>zmenšený, nepatrný</i>	minuto (adj.) <i>malý, drobný; podrobný</i>	mărunt (adj.) <i>drobný</i>
MÖLLE(M) (adj.) <i>měkký</i>	molle (adj.) <i>měkký</i>	moale (adj.) <i>měkký</i>
MÖNTE(M) (s. m.) <i>hora</i>	monte (s. m.) <i>hora</i>	munte (s. m.) <i>hora</i>
*MORĪRE (vb.) <i>zemřít</i>	morire (vb.) <i>zemřít</i>	muri (vb.) <i>zemřít</i>
MORSICĀRE (vb.) <i>kousat, hryzat</i>	morsicare (vb.) <i>kousat, hryzat</i>	murseca (vb.) <i>kousat, pokousat</i>
MÖRTE(M) (s. f.) <i>smrt</i>	morte (s. f.) <i>smrt</i>	moarte (s. f.) <i>smrt</i>
MUGĪRE (vb.) <i>bučet, řvát</i>	muggire (vb.) <i>bučet, řvát</i>	mugi (vb.) <i>bučet, řvát</i>
MŮLTU(M) (adj.) <i>mnohý</i>	molto (adj.) ¹ <i>mnohý</i>	mult (adj.) <i>mnohý</i>

¹ V italštině i rumunštině rovněž jako adverbium.

MŪSCA(M) (s. f.) <i>moucha</i>	mosca (s. f.) <i>moucha</i>	muscă (s. f.) <i>moucha</i>
*MŪSCULU(M) (s. m.) <i>mech</i>	muschio (s. m.) <i>mech</i>	muşchi (s. m.) <i>mech</i>
MŪTU(M) (adj.) <i>němý</i>	muto (adj.) <i>němý</i>	mut (adj.) <i>němý</i>
*NĀSCERE (vb.) <i>(na)rodit se</i>	nascere (vb.) <i>(na)rodit se</i>	naşte (vb.) <i>(na)rodit se</i>
NĚBULA(M) (s. f.) <i>mlha</i>	nebbia (s. f.) <i>mlha</i>	negură (s. f.) <i>mlha</i>
NEPŌTE(M) (s. m.) <i>vnuk, potomek</i>	nipote (s. m.) <i>vnuk, synovec</i>	nepot (s. m.) <i>vnuk, synovec</i>
NĪGRU(M) (adj.) <i>černý</i>	nero (adj.) <i>černý</i>	negru (adj.) <i>černý</i>
NŌCTE(M) (s. f.) <i>noc</i>	notte (s. f.) <i>noc</i>	noapte (s. f.) <i>noc</i>
NŌN (adv.) <i>ne, nikoliv</i>	no (non) (adv.) <i>ne, nikoliv</i>	nu (adv.) <i>ne, nikoliv</i>
NŌS (pron.) <i>my</i>	noi (pron.) <i>my</i>	noi (pron.) <i>my</i>
NŌSTRU(M) (pron.) <i>náš</i>	nostro (pron.) <i>náš</i>	nostru (pron.) <i>náš</i>
NŌVE(M) (num.) <i>devět</i>	nove (num.) <i>devět</i>	nouă (num.) <i>devět</i>

NŌVU(M) (adj.) <i>nový</i>	nuovo (adj.) <i>nový</i>	nou (adj.) <i>nový</i>
OCCĪDERE (vb.) <i>zabít</i>	uccidere (vb.) <i>zabít</i>	ucide (vb.) <i>zabít</i>
ŌCTO (num.) <i>osm</i>	otto (num.) <i>osm</i>	opt (num.) <i>osm</i>
ŌC(U)LU(M) (s. m.) <i>oko</i>	occhio (s. m.) <i>oko</i>	ochi (s. m.) <i>oko</i>
ŌLLA(M) (s. f.) <i>hrnec</i>	olla (s. f.) <i>hrnec</i>	oalā (s. f.) <i>hrnec</i>
ORDĪRI (vb.) <i>snovat, spřádat tkanivo</i>	ordire (vb.) <i>snovat</i>	urzi (vb.) <i>snovat</i>
PĀCE(M) (s. f.) <i>pokoj, mír</i>	pace (s. f.) <i>pokoj, mír</i>	pace (s. f.) <i>pokoj, mír</i>
PĀLMA(M) (s. f.) <i>dlaň</i>	palma (s. f.) <i>dlaň</i>	pal mā (s. f.) <i>dlaň</i>
PĀLU(M) (s. m.) <i>kůl</i>	palo (s. m.) <i>kůl</i>	par (s. m.) <i>kůl</i>
PALŪMBU(M) (s. m.) <i>holub</i>	palombo (s. m.) <i>holub</i>	porumb (s. m.) <i>holub</i>
PARĒRE (vb.) <i>zdát se, jevit se</i>	parere (vb.) <i>zdát se, jevit se</i>	pārea (vb.) <i>zdát se, jevit se</i>
PĀRTE(M) (s. f.) <i>část, díl</i>	parte (s. f.) <i>část, díl</i>	parte (s. f.) <i>část, díl</i>

PĀSSU(M) (s. m.) <i>krok</i>	passo (s. m.) <i>krok</i>	pas (s. m.) <i>krok</i>
PASTŌRE(M) (s. m.) <i>pastýř</i>	pastore (s. m.) <i>pastýř</i>	păstor (s. m.) <i>pastýř</i>
PATĪRE (vb.) <i>trpět, snášet</i>	patire (vb.) <i>trpět, snášet</i>	păți (vb.) <i>trpět, snášet</i>
PAVŌNE(M) (s. m.) <i>páv</i>	pavone (s. m.) <i>páv</i>	păun (s. m.) <i>páv</i>
PECTINĀRE (vb.) <i>česat</i>	pettinare (vb.) <i>česat</i>	pieptăna (vb.) <i>česat</i>
PECTINE(M) (s. m.) <i>hřeben</i>	pettine (s. m.) <i>hřeben</i>	pieptene (s. m.) <i>hřeben</i>
PEDŮCULU(M) (s. m.) <i>veš</i>	pidocchio (s. m.) <i>veš</i>	păduche (s. m.) <i>veš</i>
PĚLLE(M) (s. f.) <i>kůže</i>	pelle (s. f.) <i>kůže</i>	piele (s. f.) <i>kůže</i>
PERCĪPERE (vb.) <i>chytit, uchopit; chápat, poznávat</i>	percepire (vb.) <i>vnímat, chápat (smysly)</i>	pricepe (vb.) <i>pochopit, chápat</i>
PĚRDERE (vb.) <i>ztratit</i>	perdere (vb.) <i>ztratit</i>	pierde (vb.) <i>ztratit</i>
PĚRSICU(M) <i>broskvoň</i>	pesco (s. m.) <i>broskvoň</i>	piersic (s. m.) <i>broskvoň</i>
PĚTRA(M) (s. f.) <i>kámen</i>	pietra (s. f.) <i>kámen</i>	piatră (s. f.) <i>kámen</i>

PĚLU(M) (s. m.) <i>vlas, chlup</i>	pelo (s. m.) <i>vlas, chlup</i>	pär (s. m.) <i>vlas(y), chlup</i>
PĚNNA(M)¹ (s. f.) <i>pero</i>	penna (s. f.) <i>pero</i>	panä (s. f.) <i>pero</i>
PĚSCE(M) (s. m.) <i>ryba</i>	pesce (s. m.) <i>ryba</i>	pešte (s. m.) <i>ryba</i>
PLACĚRE (vb.) <i>líbit se</i>	piacere (vb.) <i>líbit se</i>	pläcea (vb.) <i>líbit se</i>
PLANTÄGINE(M) (s. f.) <i>jitrocel</i>	piantaggine (s. f.) <i>jitrocel</i>	pätlaginä (s. f.) <i>jitrocel</i>
PLĚNU(M) (adj.) <i>plný</i>	pieno (adj.) <i>plný</i>	plin (adj.) <i>plný</i>
*PLÖVERE (vb.) <i>pršet</i>	piovere (vb.) <i>pršet</i>	ploua (vb.) <i>pršet</i>
*PLÖVIA(M) (s. f.) <i>děšť</i>	pioggia (s. f.) <i>děšť</i>	ploaie (s. f.) <i>děšť</i>
PÖNERE (vb.) <i>pokládat, klást</i>	porre (vb.) <i>pokládat, klást</i>	pune (vb.) <i>pokládat, klást</i>
PORČĚLU(M) (s. m.) <i>sele</i>	porcello (s. m.) <i>sele</i>	purcel (s. m.) <i>sele</i>
PÖRCU(M) (s. f.) <i>prase, vepř</i>	porco (s. f.) <i>prase, vepř</i>	porc (s. f.) <i>prase, vepř</i>
PÖRTA(M) (s. f.) <i>brána</i>	porta (s. f.) <i>brána</i>	poartä (s. f.) <i>brána</i>

¹ U italštiny vycházejí slovníky (Zing., DELI) ze dvou etymonů: PĚNNA(M) a PĚNNA(M).

PORTĀRE (vb.) <i>nést</i>	portare (vb.) <i>nést</i>	purta (vb.) <i>nést</i>
*POTĚRE (vb.) <i>moci, smět</i>	potere (vb.) <i>moci, smět</i>	putea (vb.) <i>moci, smět</i>
PRĀEDA(M) (s. f.) <i>kořist</i>	preda (s. f.) <i>kořist</i>	pradă (s. f.) <i>kořist</i>
PREHĚNDERE (vb.) <i>uchopit, chytit</i>	prendere (vb.) <i>uchopit, chytit</i>	prinde (vb.) <i>uchopit, chytit</i>
PRESBÝTERU(M) (s. m.) <i>kněz, duchovní</i>	prete (s. m.) <i>kněz, duchovní</i>	preot (s. m.) <i>kněz, duchovní</i>
*PRIMAVĚRA(M) (s. f.)	primavera (s. f.) <i>jaro</i>	primăvară (s. f.) <i>jaro</i>
PŮGNU(M) (s. f.) <i>pěst</i>	pugno (s. f.) <i>pěst</i>	pumn (s. f.) <i>pěst</i>
PŮLICE(M) (s. f.) <i>blecha</i>	pulce (s. f.) <i>blecha</i>	purice (s. f.) <i>blecha</i>
QUĀLE(M) (pron.) <i>jaký</i>	quale (pron.) <i>jaký, který</i>	care (pron.) <i>jaký, který</i>
QUĀNDO (adv., konj.) <i>kdy, když</i>	quando (adv., konj.) <i>kdy, když</i>	cînd (adv., konj.) <i>kdy, když</i>
QUĀTTUOR (num.) <i>čtyři</i>	quattro (num.) <i>čtyři</i>	patru (num.) <i>čtyři</i>
QUĪD (pron.) <i>co</i>	che (pron.) <i>co, jaký, který</i>	ce (pron.) <i>co, jaký, který</i>

QUĪNQUE (num.) <i>pět</i>	cinque (num.) <i>pět</i>	cinci (num.) <i>pět</i>
RĀDERE (vb.) <i>holit, škrabat</i>	radere (vb.) <i>holit, škrabat</i>	rade (vb.) <i>holit, škrabat</i>
*RAPIRE (vb.) <i>unést, uloupit</i>	rapire (vb.) <i>unést, uloupit</i>	răpi (vb.) <i>unést, uloupit</i>
*RESPŌNDERE (vb.) <i>navzájem slíbit, odpovědět</i>	risponde (vb.) <i>odpovědět</i>	răspunde (vb.) <i>odpovědět</i>
RĪDERE (vb.) <i>smát se</i>	ridere (vb.) <i>smát se</i>	rîde (vb.) <i>smát se</i>
RĪPA(M) (s. f.) <i>řiční břeh</i>	riva (s. f.) <i>řiční břeh</i>	rîpă (s. f.) <i>sráz, strmý břeh</i>
RŌDERE (vb.) <i>hlodat</i>	rodere (vb.) <i>hlodat</i>	roade (vb.) <i>hlodat</i>
RŌTA(M) (s. f.) <i>kolo</i>	ruota (s. f.) <i>kolo</i>	roată (s. f.) <i>kolo</i>
ROTŪNDU(M) (adj.) <i>kulatý</i>	rotondo (adj.) <i>kulatý</i>	rotund (adj.) <i>kulatý</i>
RŪBU(M) (s. m.) <i>ostružinový keř, ostružina</i>	rovo (s. m.) <i>ostružiník</i>	rug (s. m.) <i>ostružinový (malinový, šípkový) keř</i>
RŪMPERE (vb.) <i>lámat</i>	rompere (vb.) <i>lámat</i>	rupe (vb.) <i>lámat</i>
SĀCCU(M) (s. m.) <i>pytel</i>	sacco (s. m.) <i>pytel</i>	sac (s. m.) <i>pytel</i>

SALTĀRE (vb.) <i>skákat</i>	saltare (vb.) <i>skákat</i>	sălta (vb.) <i>skákat</i>
SANGUINĀRE (vb.) <i>krováčet</i>	sanguinare (vb.) <i>krováčet</i>	sîngera (vb.) <i>krováčet</i>
SANGUINŌSU(M) (adj.) <i>krovavý</i>	sanguinoso (adj.) <i>krovavý</i>	sîngeros (adj.) <i>krovavý</i>
SANITĀTE(M) (s. f.) <i>zdraví</i>	sanità (s. f.) <i>zdraví</i>	sănătate (s. f.) <i>zdraví</i>
SĀPPA(M) (s. f.) <i>krumpáč (Zing.)</i>	zappa (s. f.) <i>motyka</i>	sapă (s. f.) <i>motyka</i>
SATŪLLU(M) (adj.) <i>sytý</i>	satollo (adj.) <i>sytý</i>	sătul (adj.) <i>sytý</i>
SCĀLA(M) (s. f.) <i>schody, žebřík</i>	scala (s. f.) <i>schody, žebřík</i>	scară (s. f.) <i>schody, žebřík</i>
SCRĪBERE (vb.) <i>psát</i>	scrivere (vb.) <i>psát</i>	scrie (vb.) <i>psát</i>
SCRŌFA(M) (s. f.) <i>svině</i>	scrōfa (s. f.) <i>svině</i>	scroafă (s. f.) <i>svině</i>
SĒ (pron.) <i>se(be)</i>	sé (pron.) <i>se(be)</i>	se (pron.) <i>se(be)</i>
SECŪRE(M) (s. f.) <i>sekyra</i>	scure (s. f.) <i>sekyra</i>	secure (s. f.) <i>sekyra</i>
SEDĒRE (vb.) <i>sedět</i>	sedere (vb.) <i>sedět</i>	ședea (vb.) <i>sedět</i>

SEMINĀRE (vb.) <i>sít</i>	seminare (vb.) <i>sít</i>	semăna (vb.) <i>sít</i>
SENTĪRE (vb.) <i>smysly čít, vnímat, cítit</i>	sentire (vb.) <i>cítit, slyšet</i>	simți (vb.) <i>cítit</i>
SĚPTEM (num.) <i>sedm</i>	sette (num.) <i>sedm</i>	șapte (num.) <i>sedm</i>
SEPTIMĀNA(M) (s. f.) <i>týden</i>	settimana (s. f.) <i>týden</i>	săptămîna (s. f.) <i>týden</i>
SERĒNU(M) (adj.) <i>jasný</i>	sereno (adj.) <i>jasný</i>	senin (adj.) <i>jasný</i>
SĚX (num.) <i>šest</i>	sei (num.) <i>šest</i>	șase (num.) <i>šest</i>
SICCĀRE (vb.) <i>sušit</i>	seccare (vb.) <i>sušit</i>	seca (vb.) <i>sušit</i>
SĪCCU(M) (adj.) <i>suchý</i>	secco (adj.) <i>suchý</i>	sec (adj.) <i>suchý</i>
SĪNU(M) (s. m.) <i>(přen.) záňadří, prsa</i>	seno (s. m.) <i>ňadro, prsa, hrud'</i>	sîn (s. m.) <i>ňadro, prs, hrud'</i>
SĪTI(M) (s. f.) <i>žízeň</i>	sete (s. f.) <i>žízeň</i>	sete (s. f.) <i>žízeň</i>
SŌLE(M) (s. m.) <i>slunce</i>	sole (s. m.) <i>slunce</i>	soare (s. m.) <i>slunce</i>
SONĀRE (vb.) <i>znít</i>	suonare (vb.) <i>znít</i>	sona (vb.) <i>znít</i>

SORBĪRE (vb.) <i>srkat</i>	sorbire (vb.) <i>srkat</i>	sorbi (vb.) <i>srkat</i>
SŌRICE(M) (s. m.) <i>myš</i>	sorcio (s. m.) <i>myš</i>	șoarece (s. m.) <i>myš</i>
SŌRTE(M) (s. f.) <i>osud, úděl</i>	sorte (s. f.) <i>osud, úděl</i>	soartă (s. f.) <i>osud, úděl</i>
SPURCĀRE (vb.) <i>zašpinit</i>	sporcare (vb.) <i>zašpinit</i>	spurca (vb.) <i>zašpinit</i>
STĀRE (vb.) <i>stát</i>	stare (vb.) <i>stát, být, mít se</i>	sta (vb.) <i>stát, být</i>
STĒLLA(M) (s. f.) <i>hvězda</i>	stella (s. f.) <i>hvězda</i>	stea (s. f.) <i>hvězda</i>
STERNUTĀRE (vb.) <i>kýchat</i>	starnutare (vb.) <i>kýchat</i>	strănuta (vb.) <i>kýchat</i>
STRĪNGERE (vb.) <i>tisknout, svírat</i>	stringere (vb.) <i>tisknout, svírat; tlačit</i>	strînge (vb.) <i>tisknout, svírat, tlačit</i>
STŪPPA(M) (s. f.) <i>koudel</i>	stoppa (s. f.) <i>koudel</i>	stupă (s. f.) <i>koudel</i>
SUBTĪLE(M) (adj.) <i>tenký</i>	sottile (adj.) <i>tenký</i>	subțire (adj.) <i>tenký</i>
*SUFF(E)RĪRE (vb.) <i>trpět</i>	soffrire (vb.) <i>trpět</i>	suferi (vb.) <i>trpět</i>
SUFLĀRE (vb.) <i>foukat</i>	soffiare (vb.) <i>foukat</i>	sufla (vb.) <i>foukat</i>

SŪGERE (vb.) <i>sát</i>	suggere (vb.) <i>sát</i>	suge (vb.) <i>sát</i>
SŪRDU(M) (adj.) <i>hluchý</i>	sordo (adj.) <i>hluchý</i>	surd (adj.) <i>hluchý</i>
SUSPIRĀRE (vb.) <i>vzdychat</i>	sospirare (vb.) <i>vzdychat</i>	suspina (vb.) <i>vzdychat</i>
SŪSUM (adv.) <i>nahoře, nahoru</i>	su (adv.) <i>nahoře, nahoru</i>	sus (adv.) <i>nahoře, nahoru</i>
SŪU(M) (pron.) <i>svůj, jeho</i>	suo (pron.) <i>svůj, jeho</i>	său (pron.) <i>svůj, jeho</i>
TACĒRE (vb.) <i>mlčet</i>	tacere (vb.) <i>mlčet</i>	tăcea (vb.) <i>mlčet</i>
TALIĀRE (vb.) <i>řezat</i>	tagliare (vb.) <i>řezat</i>	tăia (vb.) <i>řezat</i>
TARDĪVU(M) (adj.) <i>pozdní</i>	tardivo (adj.) <i>pozdní</i>	tîrziu (adj.) ¹ <i>pozdní</i>
TĀURU(M) (s. m.) <i>býk</i>	toro (s. m.) <i>býk</i>	taur (s. m.) <i>býk</i>
TENĒRE (vb.) <i>držet</i>	tenere (vb.) <i>držet</i>	ține (vb.) <i>držet</i>
TĒRRA(M) (s. f.) <i>země</i>	terra (s. f.) <i>země</i>	țară (s. f.) <i>země</i>
TĒXERE (vb.) <i>tkát</i>	tessere (vb.) <i>tkát</i>	țese (vb.) <i>tkát</i>

¹ V rumunštině často také jako adverbium 'pozdě'

TIMĚRE (vb.) <i>bát se</i>	temere (vb.) <i>bát se</i>	teme (vb.) <i>bát se</i>
TITIŌNE(M) (s. m.) <i>ohořelé dřevo, oharek, uhlík</i>	tizzone (s. m.) <i>žhavý uhel n. poleno</i>	tăciune (s. m.) <i>oharek; sněž obilná</i>
TONĀRE (vb.) <i>hřmít</i>	tonare (tuonare) (vb.) <i>hřmít</i>	tuna (vb.) <i>hřmít</i>
TREMULĀRE (vb.) <i>třást se</i>	tremolare (vb.) <i>třást se</i>	tremura (vb.) <i>třást se</i>
TRĚS (num.) <i>tři</i>	tre (num.) <i>tři</i>	trei (num.) <i>tři</i>
TRIBULĀRE (vb.) <i>mlátit (obilí)</i>	trebbiare (vb.) <i>mlátit (obilí)</i>	treiera (vb.) <i>mlátit (obilí)</i>
TŪ (pron.) <i>ty</i>	tu (pron.) <i>ty</i>	tu (pron.) <i>ty</i>
TŪSSE(M) (s. f.) <i>kašel</i>	tosse (s. f.) <i>kašel</i>	tuse (s. f.) <i>kašel</i>
TUSSĪRE (vb.) <i>kašlat</i>	tossire (vb.) <i>kašlat</i>	tuși (vb.) <i>kašlat</i>
TŪU(M) (pron.) <i>tvůj</i>	tuo (pron.) <i>tvůj</i>	tău (pron.) <i>tvůj</i>
ŪMBRA(M) (s. f.) <i>stín</i>	ombra (s. f.) <i>stín</i>	umbră (s. f.) <i>stín</i>
UMBRŌSU(M) (adj.) <i>stinný</i>	ombroso (adj.) <i>stinný</i>	umbros (adj.) <i>stinný</i>

ŮNDA(M) (s. f.) <i>vlna</i>	onda (s. f.) <i>vlna</i>	undă (s. f.) <i>vlna</i>
ŮNGERE (vb.) <i>mazat</i>	ungere (vb.) <i>mazat</i>	unge (vb.) <i>mazat</i>
ŮNGULA(M) (s. f.) <i>pazneht</i>	ungchia (s. f.) <i>nehet</i>	unghie (s. f.) <i>nehet</i>
ŮNU(M), ŮNA(M) (num.) ¹ <i>jeden, jedna</i>	uno, una (num.) <i>jeden, jedna</i>	un(u), una (o) (num.) <i>jeden, jedna</i>
ŮRSU(M) (s. m.) <i>medvěd</i>	orso (s. m.) <i>medvěd</i>	urs (s. m.) <i>medvěd</i>
VĀCCA(M) (s. f.) <i>kráva</i>	vacca (s. f.) <i>kráva</i>	vacă (s. f.) <i>kráva</i>
VĀLLE(M) (s. f.) <i>údolí</i>	valle (s. f.) <i>údolí</i>	vale (s. f.) <i>údolí</i>
VĚCLU(M) (adj.) <i>starý</i>	vecchio (adj.) <i>starý</i>	vechi (adj.) <i>starý</i>
VĚNA(M) (s. f.) <i>žíla</i>	vena (s. f.) <i>žíla</i>	vînă (s. f.) <i>žíla</i>
VĚNDERE (vb.) <i>prodávat</i>	vendere (vb.) <i>prodávat</i>	vinde (vb.) <i>prodávat</i>
VENĪRE (vb.) <i>přicházet</i>	venire (vb.) <i>přicházet</i>	veni (vb.) <i>přicházet</i>
VĚRME(M) (s. m.) <i>červ</i>	verme (s. m.) <i>červ</i>	vierme (s. m.) <i>červ</i>

¹ V obou jazycích také ve funkci neurčitého členu.

VĚRRE(M) (s. m.) <i>kanec</i>	verro (s. m.) <i>kanec</i>	vier (s. m.) <i>kanec</i>
---	--------------------------------------	-------------------------------------

VESĪCA(M) (s. f.) <i>měchýř</i>	vescica (s. f.) <i>měchýř, puchýř</i>	bășică (s. f.) <i>měchýř, puchýř</i>
---	---	--

VICĪNU(M) (adj.) <i>blízký, sousední</i>	vicino (adj.) ¹ <i>sousední</i>	vecin (adj.) <i>sousední</i>
--	--	--

VIDĚRE (vb.) <i>vidět</i>	vedere (vb.) <i>vidět</i>	vedea (vb.) <i>vidět</i>
-------------------------------------	-------------------------------------	------------------------------------

VĪDUU(M) (adj.) <i>ovdovělý, svobodný, opuštěný</i>	vedovo (adj.) <i>ovdovělý</i>	văduv (adj.) <i>ovdovělý</i>
---	---	--

VĪNEA(M) (s. f.) <i>vinice</i>	vigna (s. f.) <i>vinice</i>	vie (s. f.) <i>vinice</i>
--	---------------------------------------	-------------------------------------

VĪPERA(M) (s. f.) <i>zmije</i>	vipera (s. f.) <i>zmije</i>	viperă (s. f.) <i>zmije</i>
--	---------------------------------------	---------------------------------------

VĪRGA(M) (s. f.) <i>prut</i>	verga (s. f.) <i>prut</i>	vargă (s. f.) <i>prut</i>
--	-------------------------------------	-------------------------------------

VĪRIDE(M) (adj.) <i>zelený</i>	verde (adj.) <i>zelený</i>	verde (adj.) <i>zelený</i>
--	--------------------------------------	--------------------------------------

VITĚLLU(M) (s. m.) <i>kanec</i>	vitello (s. m.) <i>kanec</i>	vițel (s. m.) <i>kanec</i>
---	--	--------------------------------------

VĪVU(M) (adj.) <i>živý</i>	vivo (adj.) <i>živý</i>	viu (adj.) <i>živý</i>
--------------------------------------	-----------------------------------	----------------------------------

*VOLĚRE (vb.) <i>chtít</i>	volere (vb.) <i>chtít</i>	vrea (vb.) <i>chtít</i>
--------------------------------------	-------------------------------------	-----------------------------------

¹ V obou jazycích také jako substantivum 'soused', italština navíc i jako adverbium a prepozice 'blízko (u)'.

VŮS (pron.) <i>vy</i>	voi (pron.) <i>vy</i>	voi (pron.) <i>vy</i>
---------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

VŮSTRU(M) (pron.) <i>váš</i>	vostro (pron.) <i>váš</i>	vostru (pron.) <i>váš</i>
--	-------------------------------------	-------------------------------------

VŮLPE(M) (s. f.) <i>liška</i>	volpe (s. f.) <i>liška</i>	vulpe (s. f.) <i>liška</i>
---	--------------------------------------	--------------------------------------

6.2.2

2. SKUPINA (celkem 151 slov)	možné varianty v rámci skupiny		
stejný etymon	+	+	+
stejný význam	+	+	+
rozdíl v mluvnické kategorii	-	+	-
<i>a / nebo</i>			
rozdíl ve stylistickém zabarvení	+	-	-

LAT	ITA	RUM
ĀCU(M) (s. f.) <i>jehla</i>	ago (s. m.)	ac (s. n.)
ADDORMĪRE (vb.) <i>usnout (REW)</i>	addormire (vb.) /kniž., nář./ <i>uspat</i>	adormi (vb.) <i>uspat</i>
*ADMORTĪRE (vb.)	ammortire (vb.) /zř., fig. arc./ <i>oslabit; otupit</i>	amorți (vb.) <i>učinit ztuhlým; oslabit</i>
AERĀMEN (s. f.) <i>měď' (āes, āeris, n.)</i>	rame (s. m.) <i>měď'</i>	aramă (s. f.) <i>měď'</i>
*AFFUMĀRE (vb.) <i>uđit, vykuřovat (REW)</i>	†affumare (vb.) <i>uđit, zakouřit (Zing.)</i>	afuma (vb.) <i>uđit, vykuřovat, připálit, začadit</i>
ĀLLIUM (s. n.) <i>česnek</i>	aglio (s. m.) <i>česnek</i>	ai (s. m.) /nář./ <i>česnek</i>
ANĚLLU(M) (s. m.) <i>prsten</i>	anello (s. m.) <i>prsten</i>	inel (s. n.) <i>prsten</i>
APRĪLE(M) (s. m.) <i>duben</i>	aprile (s. m.) <i>duben</i>	†prier (s. m.) /nář./ /lid./ <i>april, duben</i>
ĀRBORE(M) (s. f.) <i>strom</i>	albero (s. m.) <i>strom</i>	arbore (s. m.) <i>strom</i>

ĀRCU(M) (s. m.) <i>oblouk</i>	arco (s. m.) <i>oblouk</i>	arc (s. n.) <i>oblouk</i>
ARGĚNTU(M) (s. n.) <i>stříbro</i>	argento (s. m.) <i>stříbro</i>	argent (s. n.) <i>stříbro</i>
ĀRMA (s. n. pl.) <i>náčíní, zbroj, obrana</i>	arma (s. f.) <i>zbraň</i>	armă (s. f.) <i>zbraň</i>
ARMĀRIU(M) (s. n.) <i>sklad zbraní, skříň</i>	armadio (s. m.) <i>skříň</i>	armar (s. n.) /nář./ <i>skříň</i>
ĀSINU(M) (s. m.) <i>osel</i>	asino (s. m.) <i>osel</i>	asin (s. m.) /zř./ <i>osel</i>
AURĪCULA(M) (s. f.) <i>ouško</i>	orecchio (s. m.) <i>ucho</i>	ureche (s. f.) <i>ucho</i>
ĀURUM (s. n.) <i>zlato</i>	oro (s. m.) <i>zlato</i>	aur (s. n.) <i>zlato</i>
ĀUT (konj.) <i>nebo, či</i>	o (konj.) <i>(a)nebo</i>	†au (adv., konj.) /nář./ <i>zdali, což, nebo</i>
BATT(U)ĀLIA(M) (s. n. pl.) <i>vojenské cvičení, boj</i>	battaglia (s. f.) <i>bitva, potyčka</i>	bătaie (s. f.) <i>bitva, bití, výprask</i>
BRĀCHIU(M) (s. n.) <i>paže</i>	braccio (s. m.) <i>paže</i>	braț (s. n.) <i>paže</i>
CĀELU(M) (s. n.) <i>nebe, obloha</i>	cielo (s. m.) <i>nebe, obloha</i>	cer (s. n.) <i>nebe, obloha</i>
CALCĀNEU(M) (s. n.) <i>pata (www)</i>	calcagno (s. m.) <i>pata</i>	călcii (s. n.) <i>pata</i>

CĂMPU(M) (s. m.) <i>pole</i>	campo (s. m.) <i>pole</i>	cîmp (s. n.) ¹ <i>pole</i>
CAPISTRU(M) (s. n.) <i>ohlávka</i>	capestro (s. m.) <i>ohlávka</i>	căpăstru (s. n.) <i>ohlávka</i>
CAPRĂRIU(M) (s. m.) <i>pasák koz</i>	capraio (s. m.) <i>pasák koz</i>	căprar (s. m) /zř./ <i>pasák koz</i>
CĂPUT (s. n.) <i>hlava</i>	capo (s. m.) <i>hlava</i>	cap (s. n.) <i>hlava</i>
CĂRPINU(M) (s. f.) <i>habr</i>	carpine, carpino (s. m.) <i>habr</i>	carpen (s. m.) <i>habr</i>
CĂRRU(M) (s. m.) <i>čtyřkolý vůz</i>	carro (s. m.) <i>vůz</i>	car (s. n.) <i>vůz</i>
CATĚLLU(M) (s. m.) <i>mládě, štěně</i>	catello (s. m.) <i>štěně, mládě</i>	cățel (s. n.) <i>štěně, mládě</i>
CELLĂRIU(M) <i>zásobárna, spížirna (REW)</i>	†cellaio (s. m.) <i>spížirna</i>	celar (s. n.) <i>spížirna, spíž</i>
CĚRRU(M) (s. f.) <i>dub (cer)</i>	cerro (s. m.) <i>dub (cer)</i>	cer (s. m.) <i>dub (cer)</i>
CÎNGULA(M) (s. n.) <i>pás, opasek</i>	cinghia (s. f.) <i>popruh, řemen</i>	chingă ² (s. f.) <i>popruh, řemen</i>
CÎRCU(M) (s. m.) <i>kruh, cirkus, závodiště</i>	†cerco (s. m.) <i>(o)kruh, kolo</i>	cerc (s. n.) <i>kruh, kolo</i>

¹ DEX: s. 154: podstatné jméno je mužského i středního rodu, maskulinum převládá hlavně v ustálených spojeních.

² V rumunštině se předpokládá metateze *CLINGA(M).

COĀGULU(M) (s. n.) <i>pojídlo, syřídlo</i>	caglio (s. m.) <i>syřídlo</i>	cheag¹ (s. n.) <i>syřídlo</i>
CŎRNU (s. n.) <i>roh, paroh</i>	cornu (s. m.) <i>roh, paroh</i>	corn (s. n.) <i>roh, paroh</i>
CŮBITU(M) (s. m.) <i>loket</i>	gomito (s. m.) <i>loket</i>	cot (s. n.) <i>loket</i>
CŮLMEN (s. n.) <i>vrchol</i>	colmo (s. m.) <i>vrchol</i>	culme (s. f.) <i>vrchol</i>
DĚPO(ST) (adv.)	dopo (prep.) <i>po</i>	după (prep.) <i>po, za</i>
DĪE(M) (s. m.) <i>den</i>	dī (s. m.) /kniž., region./ <i>/kníž./ den</i>	zi (s. f.) <i>den</i>
DĪGITU(M) (s. m.) <i>prst</i>	dīto² (s. m.) <i>prst</i>	deget (s. n.) <i>prst</i>
DISCARRICĀRE (vb.) <i>sundat z vozu, složit</i>	discaricare (vb.) /zř./ <i>vyložit, složit</i>	descărca (vb.) <i>vyložit, složit</i>
DISCLŪDERE (vb.) <i>rozlučovat, rozdělovat, rozvírat</i>	dischiudere (vb.) /kniž./ <i>(po)otevřít; (přen.) odhalit (pravdu)</i>	deschide (vb.) <i>otevřít; zahájit</i>
DŎM(I)NU(M) (s. m.) <i>pán (domu)</i>	†donno³ (s. m.) /kniž./ <i>pán</i>	domn (s. m.) <i>pán</i>
FĀBRU(M) (s. m.) <i>řemeslník, kovář</i>	fabbro (s. m.) <i>kovář</i>	†faur (s. m.) <i>(prov.) kovář</i>

¹ V rumunštině se předpokládá metateze *CLAGU(M).

² U italského ekvivalentu se předpokládá tvar *DĪITU(M).

³ V italštině existuje i zkrácený tvar *don*.

FĂME(M) (s. f.) <i>hlad</i>	fame (s. m.) <i>hlad</i>	foame ¹ (s. f.) <i>hlad</i>
FEBRUĂRIU(M) (s. m.) <i>únor</i>	febraio (s. m.) <i>únor</i>	făurar (s. m.) /lid./ <i>/lid./ únor</i>
FĚRRU(M) (s. f.) <i>železo</i>	ferro (s. f.) <i>železo</i>	† fier (s. f.) /lid./ <i>železo</i>
FĪLIA(M) (s. f.) <i>dcera</i>	figlia (s. f.) <i>dcera</i>	† fie (s. f.) /lid./ <i>(hov.) dcera</i>
FĪLU(M) (s. n.) <i>vlákno, nit</i>	filo (s. m.) <i>vlákno, nit</i>	fir (s. n.) <i>vlákno, nit</i>
FLŌRE(M) (s. m.) <i>květ, květina</i>	fiore (s. m.) <i>květ, květina</i>	floare (s. f.) <i>květ, květina</i>
FŎLIA(M) (s. n.) <i>list</i>	foglia (s. f.) <i>list</i>	foaie (s. f.) <i>list</i>
FŎLLE(M) (s. m.) <i>měch</i>	† folle (s. f.) <i>měch</i>	foale (s. n.) <i>měch</i>
FRĂGA (s. n. pl.) <i>jahody</i>	† fraga ² (s. f.) <i>jahoda</i>	fragă (s. f.) <i>jahoda</i>
FRĂXINU(M) (s. f.) <i>jasan</i>	frassino (s. m.) <i>jasan</i>	frasin (s. m.) <i>jasan</i>
FRĚNU(M) (s. n.) <i>uzda</i>	freno (s. f.) <i>uzda</i>	frîu (s. f.) <i>uzda</i>
FŪMU(M) (s. m.) <i>kouř</i>	fumo (s. m.) <i>kouř</i>	fum (s. n.) <i>kouř</i>

¹ Výsledek hláskového vývoje v rumunštině (a > o > oa) není dle DERu úplně neobvyklý (v. it. NATĀRE > n(u)otare).

² Spisovný italský tvar *fragola* pochází z lat. *FRĀGULA(M).

FŮNDU(M) (s. m.) <i>dno</i>	fondo (s. m.) <i>dno</i>	fund (s. n.) <i>dno</i>
FŮNE(M) (s. m.) <i>lano</i>	funne (s. f.) <i>lano</i>	funie (s. f.) <i>lano</i>
FŮRTU(M) (s. n.) <i>krádež</i>	furto (s. m.) <i>krádež</i>	furt (s. n.) <i>krádež</i>
FŮSU(M) (s. m.) <i>vřeteno</i>	fuso (s. m.) <i>vřeteno</i>	fus (s. n.) <i>vřeteno</i>
GĚLU (s. n.) <i>mráz</i>	gelo (s. m.) <i>mráz</i>	ger (s. n.) <i>mráz</i>
GENŮCULU(M) (s. n.) <i>koleno</i>	ginocchio (s. m.) <i>koleno</i>	genunchi (s. m.) <i>koleno</i>
*GLĂCIA(M) (s. f.) <i>led</i>	ghiaccio (s. m.) <i>led</i>	gheată (s. f.) <i>led</i>
GŮSTU(M) (s. m.) <i>chuť; vkus</i>	gusto (s. m.) <i>chuť; vkus</i>	gust (s. n.) <i>chuť; vkus</i>
HÖRDEU(M) (s. n.) <i>ječmen</i>	orzo (s. m.) <i>ječmen</i>	orz (s. m., s. n.) <i>ječmen</i>
HÖSTE(M) (s. m./f.) <i>cizinec; nepřítel; vojsko</i>	oste (s. m./f.) <i>/zř., kniž./ nepřátelské vojsko</i>	†oaste (s. f.) / lid./ <i>vojsko; bitva</i>
*IENĚPERU(M) (s. f.) <i>jalovec</i>	ginepro (s. m.) <i>jalovec</i>	jneapăn (s. m.) <i>kleč; jalovec</i>
IÖCU(M) (s. m.) <i>žert, hra</i>	gioco (s. m.) <i>hra</i>	joc (s. m.) <i>hra</i>

IŮGU(M) (s. n.) <i>jho</i>	giogo (s. m.) <i>jho</i>	jug (s. n.) <i>jho</i>
*LĂQUEUS (LĂCIUS) <i>lěčka, smyčka</i>	laccio (s. m.) <i>smyčka, oko</i>	laṭ (s. n.) <i>smyčka; šňůrka</i>
LĂCTE(M) (s. n.) <i>mléko</i>	latte (s. m.) <i>mléko</i>	lapte (s. n.) <i>mléko</i>
LĀR(I)DUM (s. n.) <i>tučné maso, slanina, tuk</i>	lardo (s. m.) <i>slanina</i>	lard (s. n.) /nář./ <i>tučná slanina</i>
LAVĀRE (vb.) <i>mýt; koupat</i>	lavare (vb.) <i>mýt; koupat</i>	la (vb.) /lid. / /prov. / <i>mýt; koupat</i>
LĚNDINE(M) <i>hnida (REW)</i>	lendine (s. m., zř. f.) <i>hnida</i>	lindinā (s. f.) <i>hnida</i>
LĚPORE(M) (s. m.) <i>zajíc</i>	lepre (s. f.) <i>zajíc</i>	iepure (s. m.) <i>zajíc</i>
LĪGNU(M) (n.) <i>nasbírané dříví, pak i dřevo</i>	legno (s. m.) <i>dřevo</i>	lemn (s. n.) <i>dřevo</i>
LŎCU(M) (s. m.) <i>místo</i>	luogo (s. m.) <i>místo</i>	loc (s. n.) <i>místo</i>
LŮTU(M) (s. n.) <i>bláto, bahno, jíl</i>	loto (s. m.) /kniž./ <i>bahno</i>	lut (s. n.) <i>hlína, jíl</i>
MAGĪSTRU(M) (s. m.) <i>představený; správce; učitel; rádce</i>	maestro (adj., s. m.) <i>mistrovský; mistr, učitel</i>	† măiestru (adj.) <i>mistrovský, umělecký</i>
MĂLLEU(M) (s. m.) <i>kladivo, palice</i>	maglio (s. m.) <i>velké kladivo</i>	mai (s. n.) <i>palice</i>

MĀMMA(M) (s. f.) <i>prs</i>	mamma (s. f.) /fam./ <i>maminka; /kniž./ prs</i>	mamá (s. f.) <i>matka</i>
MANĒRE (vb.) <i>zůstávat</i>	† manere (vb.) <i>zůstávat</i>	mînea (vb.) /lid. nář./ <i>zůstávat</i>
MĀRE (s. n.) <i>moře</i>	mare (s. m.) <i>moře</i>	mare (s. f.) <i>moře</i>
MĀRGINEM (s. m.) <i>okraj, hranice, kraj</i>	marginē (s. m.) <i>okraj</i>	marginē (s. f.) <i>okraj</i>
*MĒLE(M) (s. n.) <i>med</i>	miele (s. m.) <i>med</i>	miere (s. f.) <i>med</i>
MĒLU(M) (s. f.) <i>jabloň</i>	melo (s. m.) <i>jabloň</i>	mār (s. m.) <i>jabloň</i>
MĪLIU(M) (s. n.) <i>proso</i>	miglio (s. m.) <i>proso</i>	mei (s. m., s. n.) <i>proso</i>
MŪSTU(M) (s. n.) <i>mošt</i>	mosto (s. m.) <i>mošt</i>	must (s. n.) <i>(nekvášený) mošt</i>
NĀSU(M) (s. m.) <i>nos</i>	naso (s. m.) <i>nos</i>	nas (s. n.) <i>nos</i>
NĪVE(M) (s. f.) <i>sníh</i>	neve (s. f.) <i>/poet./ sníh</i>	† nea (s. f.) /nář., poet./ <i>sníh</i>
NUCĚTU(M) (s. n.) <i>ořechový sad (REW)</i>	noceto (s. m.) <i>ořechový sad</i>	nucet (s. n.) <i>ořechový sad</i>
NŪMERU(M) (s. m.) <i>číslo</i>	novero (s. m.) <i>†číslo; (kníž.) kategorie, třída</i>	numār (s. n.) <i>číslo</i>

ÖSSU(M) (s. n.) <i>kost</i>	osso (s. m.) <i>kost</i>	os (s. n.) <i>kost</i>
*ÖVU(M) (s. n.) <i>vejce</i>	uovo (s. m.) <i>vejce</i>	ou (s. n.) <i>vejce</i>
PĀLEA(M) (s. f.) <i>pleva; sláma</i>	paglia (s. f.) <i>sláma</i>	pai (s. n.) <i>sláma</i>
PĀNE(M) (s. m.) <i>chléb</i>	pane (s. m.) <i>chléb</i>	pîine (s. f.) <i>chléb</i>
PANĪCU(M) (s. n.) <i>prosný klas, proso</i>	panico (s. m.) <i>proso</i>	păring (s. m.) /nář./ /prov./ <i>proso</i>
PĀNTICE(M) (s. n.) <i>bachor, panděro (REW)</i>	pancia (s. m.) /fam./ <i>břicho, bachor</i>	pîntece (s. m.) <i>břicho</i>
*PARĒTE(M) (s. m.) <i>stěna</i>	parete (s. f.) <i>stěna</i>	perete (s. m.) <i>stěna</i>
PECCĀTU(M) (s. n.) <i>provinění, hřích</i>	peccato (s. m.) <i>hřích</i>	păcat (s. n.) <i>hřích</i>
PECORĀRIU(M) (s. m.) <i>pastýř, pasák (REW)</i>	pecoraio (s. m.) <i>ovčák, pasák ovcí</i>	păcurar (s. m.) /nář./ /prov./ <i>pastýř ovcí</i>
PĚCTU(M) (s. n.) <i>prsa, hrud'</i>	petto (s. m.) <i>prsa, hrud'</i>	piept (s. n.) <i>prsa, hrud'</i>
PĚRSICA (s. n. pl.) <i>broskve</i>	pesca (s. f.) <i>broskev</i>	piersică (s. f.) <i>broskev</i>
PĪNU(M) (s. f.) <i>jehl. strom, pinie, sosna, borovice</i>	pino (s. m.) <i>borovice, pinie</i>	pin (s. m.) <i>borovice, sosna</i>

PĪRA (s. f. pl.) <i>hrušky</i>	pera (s. f.) <i>hruška</i>	parā (s. f.) <i>hruška</i>
PĪRU(M) (s. f.) <i>hrušeň</i>	pero (s. m.) <i>hrušeň</i>	pār (s. m.) <i>hrušeň</i>
*PLŌPPU(M) (s. f.) <i>topol</i>	pioppo (s. m.) <i>topol</i>	plop (s. m.) <i>topol</i>
PLŪMBU(M) (s. n.) <i>olovo</i>	piombo (s. m.) <i>olovo</i>	plumb (s. n., s. m.) <i>olovo</i>
PŌNTE(M) (s. m.) <i>most</i>	ponte (s. m.) <i>most</i>	punte (s. f.) <i>most</i>
PŌRCA(M) (s. f.) <i>svině</i>	porca (s. f.) <i>svině</i>	poarcā (s. f.) /pop/ <i>svině; dětská hra (DEX)</i>
PŌRRU(M) (s. m.) <i>pór(ek)</i>	porro (s. m.) <i>pór(ek)</i>	pur (s. f.) /DER: lid./ <i>pór(ek), /prov./ divizna</i>
PRĚTIU(M) (s. n.) <i>cena</i>	prezzo (s. m.) <i>cena</i>	preṭ (s. n.) <i>cena</i>
PRŪNA (s. n. pl.) <i>švestky</i>	ṭpruna (s. f.) <i>švestka, slíva (plod) (Zing.)</i>	prunā (s. f.) <i>švestka (plod)</i>
PŪLVERE(M) (s. m.) <i>prach</i>	polvere (s. m.) <i>prach</i>	pulbere (s. f.) <i>prach</i>
PŪTEU(M) (s. m.) <i>jáma; dolík; studna</i>	pozzo (s. m.) <i>studna</i>	puṭ (s. n.) <i>studna</i>
*PUTĪRE (vb.) <i>páchnout, smrdět (putere)</i>	putire (vb.) /kniž./ <i>/kniž./ (nelibě) páchnout</i>	puṭi (vb.) <i>napojit, dát pít (dobytku)</i>

QUIĚTU(M) (adj.) <i>klidný, tichý, pokojný</i>	cheto (adj.) /tosk., kniž./ <i>tichý, pokojný</i>	încet (adj.) ¹ <i>pomalý; tichý</i>
RĀMU(M) (s. m.) <i>větev</i>	ramo (s. m.) <i>větev</i>	ram (s. n.) <i>větev</i>
RĪSU(M) (s. m.) <i>smích</i>	riso (s. m.) <i>smích</i>	rîs (s. n.) <i>smích</i>
SAGĪTTA(M) (s. f.) <i>šíp</i>	saetta ² (s. f.) /kniž./ /kniž./ <i>šíp</i>	săgeată (s. f.) <i>šíp</i>
SAGITTĀRE (vb.) <i>střílet šíp</i>	saettare (vb.) /kniž./ /kniž./ <i>zasáhnout šípem</i>	săgeta (vb.) <i>střílet z luku, zasáhnout šípem</i>
SĂLE(M) (s. m.) <i>sůl</i>	sale (s. m.) <i>sůl</i>	sare (s. f.) <i>sůl</i>
SĂLICE(M) (s. f.) <i>vrba</i>	sal(i)ce ³ (s. m.) <i>vrba</i>	salcie (s. f.) <i>vrba</i>
SĂNCTU(M) (adj.) <i>zasvěcený, nedotknutelný, svatý</i>	santo (adj.) <i>svatý</i>	sînt (adj.) /lid./ /lid./ <i>svatý</i>
SĂNGUE(M) (s. m.) <i>krev</i>	sangue (s. m.) <i>krev</i>	sînge (s. n.) <i>krev</i>
SAPŌNE(M) (s. m.) <i>mýdlo</i>	sapone (s. m.) <i>mýdlo</i>	săpun ⁴ (s. n.) <i>mýdlo</i>
SĂRCINA(M) (s. f.) <i>břemeno</i>	sarcina (s. f.) /kniž./ <i>břemeno (Zing.)</i>	sarcină (s. f.) <i>břemeno</i>

¹ Složenina s î- je podle rumunských slovníků (DEX, DER) důsledkem pozdějšího vývoje.

² Některé další významy italských slov *saetta* a *saettare* už označení 'knižní' nenesou (Zing.).

³ Za zděděné jsou obecně považovány tvar *salce*, *salcio*; naopak *salice* je v DELI označeno jako slovo knižní; GDLI a Zingarelli jsou opačného názoru.

⁴ Rumunské slovo se podle většiny slovníků (DER, DEX) do rumunštiny nemuselo dostat přímo z latiny, nýbrž prostřednictvím nové řečtiny nebo italštiny.

SCĂMNU(M) (s. n.) <i>lavice, podnož, stolička</i>	scanno (s. m.) <i>lavice, sedadlo, stolice (i přen.)</i>	scaun (s. n.) <i>židle, sedátko, stolice (i přen.)</i>
SCŪTU(M) (s. n.) <i>štíť</i>	scudo (s. m.) <i>štíť; znak, erb</i>	scut (s. n.) <i>štíť</i>
SĒBU(M) (s. n.) <i>lůj</i>	sego (s. m.) <i>lůj</i>	seu (s. n.) <i>lůj</i>
SĒCALE <i>žito</i>	segale (s. m.) <i>žito</i>	secară (s. f.) <i>žito</i>
SĚRPENS (s. m. f.) <i>had</i>	serpe (s. f.) <i>had</i>	șarpe (s. m.) <i>had</i>
SĚRVU(M) (s. m.) <i>otrok, služebník</i>	servo (s. m.) <i>had</i>	†șerb (s. m.) <i>nevolník; otrok</i>
SĪGNU(M) (s. n.) <i>znamení</i>	segno (s. m.) <i>znamení</i>	semn (s. n.) <i>znamení</i>
SŌMNU(M) (s. m.) <i>spánek</i>	sonno (s. m.) <i>spánek</i>	somn (s. n.) <i>spánek</i>
SŌRBU(M) <i>jeřáb (strom)</i>	sorbo (s. m.) <i>jeřáb, oškeruše</i>	sorb (s. m.) <i>břek (druh jeřábu)</i>
STRĂMBU(M) (adj.)	strambo (adj.) /disus., pop/ ¹ <i>šikmý, zkrivený; (přen.) podivný</i>	strîmb (adj.) ² <i>křivý, křivolaký</i>
SUDŌRE(M) (s. m.) <i>pot</i>	sudore (s. m.) <i>pot</i>	sudoare (s. f.) <i>pot</i>
TATA(M) (s. m.) <i>tatínek, táta</i>	tato (s. m.) /infant./ <i>táta, tatínek (Zing.)</i>	tată (s. m.) <i>otec</i>

¹ Dle Zing. je stylisticky nezabarevný jen význam 'strano, bizzaro'; význam 'storto, ritorto' je označen jako disusato; DIR považuje slovo strambo ve významu 'strano, bizzaro' za lidové.

² Rumunské *strîmb* je i adverbium.

TĚMPORA (s. n. pl.) <i>spánek, skráň</i>	tempia (s. f.) <i>spánek, skráň</i>	tîmplă¹ (s. f.) <i>spánek, skráň</i>
TĚMPU(M) (s. n.) <i>čas, doba</i>	tempo (s. m.) <i>čas, doba</i>	tîmp (s. n.) <i>čas, doba</i>
*TĚLIU(M) (s. f.) <i>lípa</i>	tiglio (s. m.) <i>lípa</i>	tei (s. m.) <i>lípa</i>
TRIFŮLIU(M) (s. n.) <i>jetel</i>	trifoglio (s. m.) <i>jetel</i>	trifoi (s. n.) <i>jetel</i>
ŮLMU(M) (s. f.) <i>jilm</i>	olmo (s. m.) <i>jilm</i>	ulm (s. m.) <i>jilm</i>
UMBILĪCU(M) (s. m.) <i>pupek, pás</i>	bellico (s. m.) /lid. fam./ <i>pupek, střed</i>	buric (s. n.) <i>pupek, střed</i>
*URCEŮLU(M) (s. m.) <i>džbáněk</i>	orci(u)olo (s. m.) <i>džbáněk</i>	urcior (s. n.) <i>(hliněný) džbáněk</i>
VĀSU(M) (s. n.) <i>nádoba</i>	vaso (s. m.) <i>nádoba</i>	vas (s. n.) <i>nádoba</i>
VENĚNU(M) (s. n.) <i>jed</i>	veleno (s. m.) <i>jed</i>	venin (s. n.) <i>jed</i>
VĚNTRE(M) (s. m.) <i>břicho</i>	ventre (s. m.) <i>břicho</i>	vintre (s. f.) /pop/ <i>břicho; (pl.) slabiny</i>
VĚNTU(M) (s. m.) <i>vítr</i>	vento (s. m.) <i>vítr</i>	vînt (s. n.) <i>vítr</i>
VĪNU(M) (s. n.) <i>víno</i>	vino (s. m.) <i>víno</i>	vin (s. n.) <i>víno</i>

¹ Rumunské slovníky vycházejí z tvaru *TĚMPLA, spojení TĚMPU(M) a TĚMPLU(M).

*VIRĚĚLLA(M) (s. f.) <i>dosl. prouteček, malá větvička¹</i>	vergella (s. f.) /zř., kniž./ <i>hůlka, tyčka, proutek</i>	vergea (s. f.) <i>tyčka; příčka v okně; nabiják</i>
--	--	---

VĪVERE (vb.) <i>žít</i>	vivere (vb.) <i>žít</i>	via (vb.) /kniž./ <i>žít</i>
-----------------------------------	-----------------------------------	--

¹ Lat. *VIRĚĚLLA je zdobnělina od VĪRGULLA, která je zdobnělinou od VĪRGA.

6.2.3

3. SKUPINA (celkem 102 slov)

možné varianty v rámci skupiny

stejný etymon
rozdílný význam
stejná mluvnická kategorie
stejně stylistické zabarvení

+
-
+
+

LAT	ITA	RUM
ĀCIA(M) (s. f.) <i>vlákno, nit</i>	accia (s. f.) <i>hrubá příze</i>	ață (s. f.) <i>nit</i>
ĀCRU(M) (adj.) <i>ostrý, břitký</i>	agro (adj.) <i>kyselý, trpký</i>	acru (adj.) <i>kyselý, zatrpklý</i>
ĀD (prep.) <i>k, na</i>	a (prep.) <i>do, v, po; dativ</i>	a (prep.) <i>před infinitivem, genitivem</i>
ADAQUĀRE (vb.) <i>není, jen adaquāri nosit vodu</i>	adacquare (vb.) <i>zalít, zavlažit</i>	adăpa (vb.) <i>napojit, dát pít (dobytku)</i>
ADDŪCERE (vb.) <i>přitáhnout, přivádět</i>	addurre (vb.) <i>vést, přivádět</i>	aduce (vb.) <i>přinést, přinášet</i>
ADIŪNGERE (vb.) <i>připřahovat, přidávat, připojovat</i>	aggiungere (vb.) <i>přidat, dodat, připočítat</i>	ajunge (vb.) <i>dohonit, zasáhnout, stačit</i>
ADPŌNERE (vb.) <i>klást, přidávat</i>	apporre (vb.) <i>položít, přiložit</i>	apune (vb.) <i>zapadnout (např. Slunce)</i>
AMBULĀRE (vb.) <i>sem tam chodit, procházet se</i>	ambiare (vb.) <i>jít poloklusem (kůň)</i>	umbła (vb.) <i>chodit, jít, potulovat se</i>
APPREHĒNDERE (vb.) <i>uchopit</i>	apprendere (vb.) <i>naučit se, dozvědět se</i>	aprinde (vb.) <i>zapálit, rozsvítit</i>

*ATTENĚRE (vb.) <i>z(a)držovat; týkat se čeho</i>	attenere (vb.) <i>týkat se čeho</i>	aține (vb.) <i>zastavit cestu, číhat, pronásledovat</i>
ATTĪNGERE (vb.) <i>dotýkat se</i>	atingere (vb.) <i>načerpát, nabrat (vodu)</i>	atinge (vb.) <i>dotknout se, zavadit, dojmout</i>
*BUCCĀTA(M) (s. f.) <i>sousto (REW)</i>	boccata (s. f.) <i>sousto, žvanec, doušek vzduchu</i>	bucată (s. f.) <i>kus, část, díl</i>
CALCĀRE (vb.) <i>šlápat, dupat na co</i>	calcare (vb.) <i>napěchovat, udusat, kopírovat</i>	călca (vb.) <i>šlápnout, vkročit, obsadit</i>
*CAPITĀRE (vb.) <i>brát, odebírat</i>	capitare (vb.) <i>nečekaně přijít, namanout se</i>	căpăta (vb.) <i>obdržet, dostat, nabývat</i>
CĀSA(M) (s. f.) <i>chyše, chatrč, bouda</i>	casa (s. f.) <i>dům</i>	casă (s. f.) <i>dům</i>
CASTIGĀRE (vb.) <i>kárat, trestat</i>	castigare (vb.) <i>kárat, trestat</i>	cîștiga (vb.) <i>získávat, nabývat, vydělávat</i>
CĒNA(M) (s. f.) <i>hlavní jídlo (odpoledne), oběd</i>	cena (s. f.) <i>večeře</i>	cină (s. f.) <i>večeře</i>
CENĀRE (vb.) <i>obědvat, jíst</i>	cenare (vb.) <i>večeřet</i>	cina (vb.) <i>večeřet</i>
CHĀRTA(M) (s. f.) <i>papyrový list, kniha</i>	carta (s. f.) <i>papír, karta, listina, charta</i>	carte (s. f.) <i>knihy, karta</i>
COCTŪRA(M) (s. f.) <i>vaření</i>	cottura (s. f.) <i>vaření, pečení</i>	coptură (s. f.) <i>podebranina, hmis</i>
COGNĀTU(M) (s. m.) <i>sourodý, pokrevně spřízněný</i>	cognato (s. m.) <i>švagr</i>	cumnat (s. m.) <i>švagr</i>

COHÖRTE(M) (s. f.) <i>ohrada; zástup, dav</i>	corte (s. f.) <i>dvůr</i>	curte (s. f.) <i>dvůr</i>
COLLOCĂRE (vb.) <i>umístit, usadit, uložit</i>	coricare (vb.) <i>uložit na lůžko; (zvr.) jít spát</i>	culca (vb.) <i>uložit k spánku; (zvr.) jít spát</i>
COMPARĂRE (vb.) <i>stavět po dvou, srovnávat</i>	comprare (vb.) <i>kupovat</i>	cumpăra (vb.) <i>kupovat</i>
CONVENĪRE (vb.) <i>scházet se, přicházet</i>	convenire (vb.) <i>stanovit; shodovat se; slušet se</i>	cuveni (vb.) <i>příslušet; slušet se, hodit se</i>
CÖXA(M) (s. f.) <i>kyčel</i>	coscia (s. f.) <i>stehno</i>	coapsă (s. f.) <i>stehno</i>
CRĂTE(M) (s. f.) <i>pletivo; proutí; spojení</i>	grata (s. f.) <i>mříž, mřížoví</i>	gratie (s. f.) <i>mříž, mřížoví</i>
CREPĂRE (vb.) <i>chřestit, povykovat, tlachat</i>	crepare (vb.) <i>praskat, pukat; pojit</i>	crăpa (vb.) <i>štípat, praskat, pukat, chcípnout</i>
CÛRRERE (vb.) <i>běžet</i>	correre (vb.) <i>běžet</i>	curge¹ (vb.) <i>téci; (přen.) plynout</i>
DŌGA(M) (s. f.) <i>nádoba, míra (na tekutiny) (www)</i>	doga (s. f.) <i>dýha, dužina; svislý pruh (herald.)</i>	doagă (s. f.) <i>dýha, dužina; povaha (člověka)</i>
DRĂCO (s. m.) <i>drak, had, saň</i>	draco (s. m.) <i>drak, saň</i>	drac (s. m.) <i>čert, ďábel</i>
*EXCADĒRE (vb.) <i>(excidere) vypadnout, spadnou</i>	scadere (vb.) <i>klesat, upadat, zhoršit se; vypršet</i>	scădea (vb.) <i>snížovat, odčítat; opadávat</i>
EXCALDĂRE (vb.) <i>ohřát (REW, Zing.)</i>	scaldare (vb.) <i>ohřát (se); (přen.) rozhnit (se)</i>	scălda (vb.) <i>(vy)koupat; (přen.) smáčet, omývat</i>

¹ Ciorănescu (DER 2706) se domnívá, že tento tvar vznikl přízvěsbením zastaralého a cure (< curre) skupině rumunských sloves typu a merge, a unge atd.

EXCŪRRERE (vb.) <i>vybíhat; odbočovat; řídit se</i>	scorrere (vb.) <i>(zběžně) prohlížet; plenit; vytékat</i>	scurge ¹ (vb.) <i>vypouštět; (zvr.) stéct; uplynout</i>
*EXQUŌTERE (vb.) <i>(excutere) vytřást, strážst, odmrštit</i>	scuotere (vb.) <i>třást, cloumat, třepat</i>	scoate (vb.) <i>vytahovat, vyjímat; vydávat</i>
EXTORQUĒRE (vb.) <i>vykrucovat; vynucovat; vyrvávat</i>	storcere (vb.) <i>zkroutit; ohrnovat; sešklebit</i>	stoarce (vb.) <i>mačkat, ždímat</i>
FACTŪRA(M) (s. f.) <i>tvar, podoba; zhotovení</i>	fattura (s. f.) <i>zhotovení, provedení</i>	făptură (s. f.) <i>bytost, tvor, stvoření; postava</i>
FAMĪLIA(M) (s. f.) <i>domácnost, dům, rodina</i>	famiglia (s. f.) <i>rodina</i>	femeie (s. f.) <i>žena</i>
*FLĀCCULA(M) (s. f.) <i>pochodeň</i>	fiaccola (s. f.) <i>pochodeň</i>	flacără (s. f.) <i>plamen; (přen.) zápal</i>
FLŌCCU(M) (s. m.) <i>vločka, chmýří</i>	fiocco (s. m.) <i>stuha; trapez; chumáček; vločka</i>	floc (s. m.) <i>chumáček (vlasů, vlny)</i>
FRĀTRE(M) (s. m.) <i>bratr</i>	frate (s. m.) <i>mnich řeholník</i>	frate (s. m.) <i>bratr</i>
FRICATŪRA(M) (s. f.) <i>tření, mnutí (REW)</i>	fregatura (s. f.) <i>tření</i>	frecătură (s. f.) <i>vyhubování, vyplisnění</i>
FŪGA(M) (s. f.) <i>útěk, rychlý odjezd</i>	foga (s. f.) <i>ohnivost, zápal; vášnivost</i>	fugă (s. f.) <i>útěk, úprk</i>
*FUSTICĚLLU(M) (s. m.) <i>klacík, hůlka</i>	fuscello (s. m.) <i>stěblo, větvička, snítka</i>	fuscel (s. m.) <i>příčel, příčka (žebříku)</i>
GŪLA(M) (s. f.) <i>jícen, hltan</i>	gola (s. f.) <i>hrdlo, chřtán; rokle; žlábek</i>	gură (s. f.) <i>ústa, tlama; sousto; otvor</i>

¹ Ciorănescu (DER 2706) se domnívá, že tento tvar vznikl přizpůsobením zastaralého a cure (< curre) skupině rumunských sloves typu a merge, a unge atd.

HŌRA(M) (s. f.) <i>doba, hodina, čas</i>	ora (s. f.) <i>hodina, čas, chvíle</i>	oară (s. f.) <i>-krát¹</i>
*INFRĂNGERE (vb.) <i>zlomit, narušit</i>	infrangere (vb.) <i>(ro)zlomit; (přen.) nedodržet</i>	înfriŃge (vb.) <i>porazit; přemoci</i>
*INGANNĂRE (vb.) <i>gannire = štěkat</i>	ingannare (vb.) <i>oklamat, podvést</i>	îngîna (vb.) <i>nabodobit; blábolit, brebtat</i>
INSIGNĂRE (vb.)	insegnare (vb.) <i>učit; vyučovat</i>	însemna (vb.) <i>znamenat; označit</i>
*INTUNICĂRE (vb.) <i>zahalit tunikou (DEX)</i>	intonacare (vb.) <i>bílit, omítat</i>	întuneca (vb.) ² <i>ztemnit; (zvr.) stmívat se</i>
*IOCĂRE (vb.) <i>žertovat</i>	giocare (vb.) <i>hrát</i>	juca (vb.) <i>hrát</i>
*LACŪSTA(M) (s. f.) <i>kobylka</i>	aragosta (s. f.) <i>mořská langusta</i>	lăcustă (s. f.) <i>kobylka</i>
LAXĂRE (vb.) <i>povolovat, roztahovat, uvolňovat</i>	lasciare (vb.) <i>nechat</i>	lăsa (vb.) <i>nechat</i>
LUCRĂRE (LUCRĂRI) (vb.) <i>získávat, vydělávat</i>	logorare (vb.) <i>opotřebit, obnosit (šaty)</i>	lucra (vb.) <i>pracovat</i>
LUMBRĪCUS (s. m.) <i>škrkavka</i>	lombrico (s. m.) <i>žížala (dešřovka)</i>	limbric (s. m.) <i>škrkavka</i>
MĂCRU(M) (adj.) <i>hubený</i>	magro (adj.) <i>vyhyblý, hubený; neúrodný</i>	macru (adj.) <i>libový (maso)</i>
MĂ(GIS) (adv.) <i>více (při stupňování)</i>	mai (adv.) <i>nikdy, někdy</i>	mai (adv.) <i>komparativo (více); ještě</i>

¹ Toto slovo plní v rumunštině podobnou funkci jako italské *volta*: *de două ori* 'dvakrát'.

² REW uvádí pro rumunštinu etymon *INNOCTICĂRE, který je dle DERu nepřesvědčivý.

MACHINĀRI (vb.) <i>zřít, strojit, osnovat</i>	macinare (vb.) <i>rozemlít, rozdrtit</i>	mācina (vb.) <i>semlít, rozdrtit</i>
MATĀXA (M)	matassa (s. f.) <i>přadeno, přediwo</i>	mātase (s. f.) <i>hedvábi</i>
MAXĪLLA (M) (s. f.) <i>čelist (horní)</i>	mascella (s. f.) <i>čelist</i>	māsea (s. f.) <i>stolička</i>
MEDŮLLA (M) (s. f.) <i>morek; nitro</i>	midolla (s. f.) <i>(chlebová) střídka</i>	māduvā (s. f.) <i>(kostní) dřev, morek</i>
MERĚNDA (M) (s. f.) <i>svačina, večeře (REW)</i>	merenda (s. f.) <i>přesnídávka, svačina</i>	merinde (s. f.) <i>potraviny, zásoby (na cesty)</i>
MINĀRE (vb.) <i>přečínvat, hrozit</i>	menare (vb.) <i>vést; uštedřit, vlepít</i>	mīna (vb.) <i>hnát, pobízet</i>
MŮLA (M) (s. f.) <i>mlýnský kámen, mlýn</i>	mola (s. f.) <i>brus, žernov</i>	moarā (s. f.) <i>mlýn</i>
MONSTRĀRE (vb.) <i>ukazovat, nařít</i>	mostrare (vb.) <i>ukázat, projevit; předstírat</i>	mustra (vb.) <i>kárat, plísnit</i>
MUTĀRE (vb.) <i>měnit</i>	mutare (vb.) <i>měnit; střídat; přestěhovat</i>	muta (vb.) <i>přemístít, přestěhovat</i>
NĪTIDU (M) (adj.) <i>lesklý, tučný</i>	netto (adj., adv.) <i>čistý, výrazný, jasný</i>	neted (adj.) <i>hladký, rovný</i>
NŌNNU (M) (s. m.)	nonno (s. m.) <i>dědeček</i>	nun (s. m.) <i>svědek u svatby</i>
ŌRBU (M) (adj.) <i>osířelý; bezdětný; zbavený čeho</i>	orbo (adj.) <i>slepý</i>	orb (adj.) <i>slepý</i>

PÄPPA(M) (s. f.) <i>jídlo, jezení (REW)</i>	pappa (s. f.) <i>kaše; (přen.) bačkora</i>	papä (s. f.) <i>papu, papání</i>
PASTIÖNE(M) (s. f.) <i>pasení, pastvina</i>	pasciona (s. f.) <i>(tučná) pastva; (přen.) nabytek</i>	pășune (s. f.) <i>pastvina</i>
PENSÄRE (vb.) <i>vážit; rozvažovat</i>	pesare (vb.) <i>vážit (zboží, slova)</i>	päsa (vb.) <i>záležet na čem</i>
PËR (prep.) <i>skrz; přes; po</i>	per (prep.) <i>pro; skrz; během, po</i>	pe (prep.) <i>na, po</i>
PÏCULA(M) (s. f.) <i>smola, dehet (pix)</i>	pegola (s. f.) <i>smola (hl. tekutá)</i>	päcurä (s. f.) <i>nafta; kolomaz</i>
PLÄNGERE (vb.) <i>tlouct, bít se (smutkem) do prsou</i>	piangere (vb.) <i>oplakávat, želet, naříkat</i>	plînge (vb.) <i>oplakávat, plakat, stěžovat si</i>
PLICÄRE (vb.) <i>vinou, svinovat, svíjet</i>	piegare (vb.) <i>ohnout, složit</i>	pleca (vb.) <i>ohnout, sklonit; odejít</i>
PÛLPA(M) (s. f.) <i>dužina; maso (www)</i>	polpa (s. f.) <i>dužina; libové maso; dřev</i>	pulpä (s. f.) <i>lýtko; kýta; dužina; dřev</i>
QUAERËRE (vb.) <i>hledat, vyptávat se</i>	chiedere (vb.) <i>žádat, ptát se</i>	cere (vb.) <i>žádat, ptát se</i>
QUÏA (konj.) <i>poněvadž, protože</i>	che (s. f.) <i>že, aby, než</i>	ca (s. f.) <i>aby</i>
SALÏRE (vb.) <i>skákat, poskakovat</i>	salire (vb.) <i>vystoupit; zlézt; stoupat; nastoupit</i>	säri (vb.) <i>skákat, přeskakovat</i>
SALUTÄRE (vb.) <i>zdravit, pozdravit</i>	salutare (vb.) <i>pozdravit, přivítat</i>	säruta (vb.) <i>políbit, líbat</i>

SCĂNDULA(M) (s. f.) <i>střešní krytina, šindel</i>	scandola (s. f.) <i>setba, osivo</i>	scîndură (s. f.) <i>prkno; (pl.) prkenná podlaha</i>
SĚLLA(M) (s. f.) <i>stolice, křeslo</i>	sella (s. f.) <i>sedlo</i>	șa (s. f.) <i>sedlo</i>
*SEMĚNTIA(M) (s. f.) <i>(sementis) setba, osení</i>	semenza (s. f.) <i>setba, osivo</i>	sămîntă (s. f.) <i>semeno; zárodek</i>
SERVĂRE (vb.) <i>hlídat, pozorovat; zachovávat</i>	servare (vb.) <i>(u)schovávat; (u)šetřit; chovat</i>	serba (vb.) <i>světit (svátek); oslavovat</i>
SĪC (adv.) <i>tak, takto, takovým způsobem</i>	sì (adv.) <i>ano, vskutku, tak</i>	și (conj., adv.) <i>a, i; také; už; ještě</i>
SŌCIU(M) (s. m.) <i>druh, společník</i>	soccio (s. m.) <i>nájemce dobytka</i>	soț (s. m.) <i>manžel, choť</i>
SŌROR (s. f.) <i>sestra</i>	suora (s. f.) <i>řádová sestra, jeptiška</i>	soră (s. f.) <i>sestra</i>
SPĂRGERE (vb.) <i>trousit, rozptylovat</i>	spargere (vb.) <i>sypat, (po)sypávat; (přen.) trousit</i>	sparge (vb.) <i>rozbíjet, roztloukat</i>
SPĂTHA(M) (s. f.) <i>široká dvojsečná šavle</i>	spada (s. f.) <i>meč, kord</i>	spată (s. f.) <i>paprsek (u tkalcovského stavu)</i>
SŪBULA(M) (s. f.) <i>šídlo</i>	subbia (s. f.) <i>(sochařské) dláto</i>	sulă (s. f.) <i>šídlo</i>
TĚNDA(M)	tenda (s. f.) <i>závěs; záclon(ovin)a; stan</i>	tindă (s. f.) <i>(před)síň venkovských stavení</i>
TĚNERU(M) (adj.) <i>útlý; měkký; mladistvý</i>	tenero (adj.) <i>měkký, křehký; jemný; něžný</i>	tînăr (adj.) <i>mladý, mladistvý</i>

*TŎRCERE (vb.) <i>točit; kroutit; valit; metat; mučit</i>	torcere (vb.) <i>kroutit; soukat; mnout, ohýbat</i>	toarce (vb.) <i>příst (i kočka)</i>
TORNĀRE (vb.) <i>soustružit; kroužit</i>	tornare (vb.) <i>vrátit se; změnit se; znovu se stát</i>	turna (vb.) <i>nalévat, odlévat</i>
TURBĀRE (vb.) <i>rozházet; plašit; rozčítovat</i>	turbare (vb.) <i>zkalit; rušit; zneklidnit</i>	turba (vb.) <i>dostat vzteklinu; (přen.) zuřit</i>
TŮRMA(M) (s. f.) <i>turma; šik, houf, zástup</i>	torma (s. f.) <i>houf (lidí, ptáků); stádo (zvířat)</i>	turmă (s. f.) <i>houf (lidí); stádo (zvířat)</i>
USTULĀRE (vb.) <i>spálit</i>	ustolare (vb.) <i>kňučet, ňafat; (přen.) hltat očima</i>	ustura (vb.) <i>pálit, štípat; (přen.) dotknout se</i>
VERSĀRE (vb.) <i>obracet, otáčet; pohybovat</i>	versare (vb.) <i>lít; ronit; sypat, házet</i>	vărsa (vb.) <i>lít; sypat; zvracet</i>
VINDICĀRE (vb.) <i>činit nárok, hájit</i>	vendicare (vb.) <i>pomstít (se)</i>	vindeca (vb.) <i>vyléčit, uzdravit, zahojit</i>
VĪTA(M) (s. f.) <i>život</i>	vita (s. f.) <i>život</i>	vită (s. f.) <i>dobyčče; (pl.) dobytek</i>
VĪTTA(M) (s. f.) <i>stužka, vínek</i>	vetta (s. f.) <i>vrchol(ek), větvička, topůrko</i>	bată (s. f.) <i>ztužený pás kalhot, obruba</i>
VOLVĚRE (vb.) <i>valit, válet, otáčet</i>	volgere (vb.) <i>obracet; směřovat</i>	holba (vb.) <i>valit oči</i>

4. SKUPINA (celkem 51 slov)	<i>možné varianty v rámci skupiny</i>
podobný etymon	-
stejný význam	+
stejná mluvnická kategorie	+
stejně stylistické zbarvení	+

LAT	ITA	RUM
(A)COOPERĪRE (vb.) <i>přikrývat, pokrývat</i>	coprire (vb.) <i>přikrývat, pokrývat</i>	acoperi (vb.) <i>přikrývat, pokrývat</i>
*ACUTIĀRE (vb.) <i>brousit, ostřit</i> *EXCOTĪRE (vb.) <i>brousit, ostřit</i>	aguzzare (vb.) <i>brousit, ostřit</i>	ascuți (vb.) <i>brousit, ostřit</i>
*ASPECTĀRE (vb.) <i>čekat</i> *ASTECTARE (vb.) <i>čekat</i>	aspettare (vb.) <i>čekat</i>	aștepta (vb.) <i>čekat</i>
(AS)SUDĀRE (vb.) <i>potit se</i>	sudare (vb.) <i>potit se</i>	asuda (vb.) <i>potit se</i>
(ĀD) PŌST (adv.) <i>potom, později, nato</i>	poi (adv.) ¹ <i>pak, potom</i>	apoi (adv.) <i>pak, potom</i>
BELĀRE (vb.) *EXBELĀRE (vb.)	belare (vb.) <i>mečet, bečet</i>	zbiera ² (vb.) <i>bučet, bečet, mečet</i>
BŌVE(M) (s. m.) <i>vůl</i> *BŌVUM (s. m.) <i>vůl</i>	bue n. bove (s. m.) <i>vůl</i>	bou (s. m.) <i>vůl</i>
CICŪTA(M) ³ (s. f.) <i>bolehlav</i> *CUCŪTA(M) (s. f.) <i>bolehlav</i>	cicuta (s. f.) <i>bolehlav</i>	cucută (s. f.) <i>bolehlav</i>

¹ Italština zná také archaismus *àppo* (prep.) < ĀD POST.

² DER navrhuje pro rumunštinu etymon **verrāre* (od *vērres*).

³ GDLI nabízí jako etymon tvar *CICŌNIA*.

CLÖPPU(M) *EXCLÖPPU(M)	zoppo (adj.) <i>kulhavý, chromý; rozviklaný</i>	şchiop (adj.) <i>kulhavý, belhavý</i>
CÖM(UL)A(M) (s. f.) <i>vlasy, vlas, listí</i>	chioma (s. f.) <i>kštice; hříva; koruna stromu</i>	coamă (s. f.) <i>hříva; vrchol koruny stromu</i>
*COSĪRE (vb.) <i>šít</i> COSĚRE (vb.) <i>šít</i>	cucire (vb.) <i>šít</i>	coase (vb.) <i>šít</i>
*(ĚC)CU(M) ĪLLU(M) *(ĚC)CE ĪLLU(M)	quello (pron.) <i>onen</i>	acel(a) (pron.) <i>onen, ten</i>
*(ĚC)CU(M) ĪSTU(M) *(ĚC)CE ĪSTU(M)	questo (pron.) <i>tento</i>	acest(a) (pron.) <i>tento</i>
(ĚC)CU(M) SĪC (adv.) ĂC SĪC (adv.)	cosi (adv.) <i>tak, takto</i>	aşa (adv.) <i>tak, takto</i>
HÖDIE (adv.) <i>dnes</i> *HĀDIE (adv.) <i>dnes</i>	oggi (adv.) <i>dnes</i>	azi (adv.) <i>dnes</i>
(IM)PŪNGERE (vb.) <i>bodnout, píchnout</i>	pungere (vb.) <i>bodnout, píchnout</i>	împunge (vb.) <i>bodnout, píchnout</i>
(ĪN) ABĂNTE (adv.)	avanti (adv.) <i>před; dopředu</i>	înainte (adv.) <i>vpřed; dopředu; předtím</i>
*(IN)ALTIĀRE (vb.)	alzare (vb.) <i>vztyčit, postavit</i>	înălţa (vb.) <i>vztyčit, postavit</i>
(ĪN) ĀLTUM (adj.) <i>vysoký, vznešený</i>	alto (adj.) <i>vysoký</i>	înalt (adj.) <i>vysoký</i>
(IN)CABALLICĀRE (vb.) <i>jet na koni (REW)</i>	cavalcare (vb.) <i>jet na koni</i>	încăleca (vb.) <i>nasednout (na koně); jet (na koni)</i>

(IN)CALCEĂRE (vb.) <i>obout</i>	calzare (vb.) <i>obout</i>	încălța (vb.) <i>obout</i>
(IN)CÎNGERE (vb.) <i>opásat, ovinout; obklopit</i>	cingere (vb.) <i>opásat, ohradit, obehnat</i>	încinge (vb.) <i>opásat, ovinout; obklopit</i>
(IN)CLŪDERE (vb.) <i>zavírat</i>	chiudere (vb.) <i>zavírat</i>	închide (vb.) <i>zavírat</i>
(IN)COAGULĂRE (vb.) <i>srazit se, zkysnout (REW)</i>	cagliare (vb.) <i>srazit se, zesýrovatět (mléko)</i>	închega (vb.) <i>srazit se (mléko); (přen.) utužit</i>
(IN)FASCIĂRE (vb.) <i>zavinout</i>	fasciare (vb.) <i>zavinout</i>	înfășa (vb.) <i>zavinout</i>
*(IN)NOTĂRE (vb.) <i>plavat</i>	nuotare (vb.) <i>plavat</i>	înota (vb.) <i>plavat</i>
ÎNTRA (prep.) <i>uvnitř, za</i> ÎNTER (prep.) <i>mezi</i>	tra (prep.) <i>mezi; za</i>	între (prep.) <i>mezi</i>
*(IN)VÎNCERE (vb.) <i>vítězit nad kým, porážet koho</i>	vincere (vb.) <i>přemoci, vyhrát</i>	îvinge¹ (vb.) <i>zvítězit, porazit</i>
IŪDICE(M) (s. m.) <i>soudce</i> IŪDEX (s. m.) <i>soudce</i>	giudice (s. m.) <i>soudce</i>	jude (s. m.) <i>soudce</i>
LĚVE(M) (adj.) <i>lehký</i> LĚVE(M) + suf. -șor (adj.) <i>lehký</i>	lieve (adj.) <i>lehký</i>	ușor (adj.) <i>lehký</i>
*MŪNGERE (vb.) <i>dojit</i> MŪLGERE (vb.) <i>dojit</i>	mungere (vb.) <i>dojit</i>	mulge (vb.) <i>dojit</i>
NĚC, NĚQUE (konj.) <i>a ne-, ani</i>	né (konj.) <i>ani</i>	nici (konj.) <i>ani</i>

¹ změna c > g v rumunštině je připisována analogii (slovesa *typu stinge, linge* atd.) (DER 4461)

*NÖRA(M) (s. f.) <i>snacha</i> *NÖRU(M)¹ (s. f.) <i>snacha</i>	nuora (s. f.) <i>snacha</i>	noră (s. f.) <i>snacha</i>
*PEPŌNEM (s. m.) <i>druh melounu</i> *PĚPINEM (s. m.) <i>druh melounu</i>	popone (s. m.) <i>žlutý meloun</i>	pepene (s. m.) <i>meloun</i>
PŮLLU(M) (s. m.) <i>mládě; kuře</i> *PŮLLEU(M) (s. m.) <i>mládě; kuře</i>	pollo (s. m.) <i>mládě; kuře</i>	pui (s. m.) <i>mládě; kuře</i>
QUŌMODO (ET) (adv.) <i>jak</i>	come (adv., konj.) <i>jak(o); jakmile, když</i>	cum (adv., konj.) <i>jak, jaký; jak(mile), protože</i>
*RAGULĀRE (vb.) RĀGERE (vb.) <i>řvát, bučet (REW)</i>	ragliare (vb.) <i>hýkat (osel)</i>	rage (vb.) <i>bučet, řvát (dobytek); řvát (člověk)</i>
(S)CŪRTU(M) (adj.) <i>krátký</i>	corto (adj.) <i>krátký</i>	scurt (adj.) <i>krátký</i>
*SUFOLĀRE (vb.) <i>syčet, pískat</i> SIBILĀRE (vb.) <i>syčet, pískat</i>	zufolare (vb.) <i>pískat</i>	șuiera (vb.) <i>pískat</i>
SILVĀTICU(M) (adj.) <i>divoký</i> SALVĀTICU(M) (adj.) <i>divoký</i>	selvatico² (adj.) <i>divoký</i>	sălbatic (adj.) <i>divoký</i>
*SIMILIĀRE (vb.) <i>podobat se</i> SIMILĀRE (vb.) <i>podobat se</i>	somigliare (vb.) <i>podobat se</i>	semăna (vb.) <i>podobat se</i>
*SINGLUTTIĀRE (vb.) <i>vzlykat</i> *SUBGLUTTIĀRE (vb.) <i>vzlykat</i>	singhiozzare (vb.) <i>vzlykat, štkát, škytat</i>	sughîța (vb.) <i>škytat</i>
SÖCERA(M) (s. f.) <i>tchyně</i> SÖCRA(M) (s. f.) <i>tchyně</i>	suocera (s. f.) <i>tchyně</i>	soacră (s. f.) <i>tchyně</i>
SÖCERU(M) (s. m.) <i>tchán</i> SÖCRU(M) (s. m.) <i>tchán</i>	suocero (s. m.) <i>tchán</i>	socru (s. m.) <i>tchán</i>

¹ REW doporučuje tento tvar jako výchozí pro rumunštinu na základě lidových pojení *noru-mea* ‚má snacha‘.

² Ze stejného etymonu jako rumunština se dle REWu vyvíjelo toskánské lidové *salvatico*.

*TAFĀNU(M) (s. m.) <i>ovád</i> *TABŌNEM (s. m.) <i>ovád</i>	tafano (s. m.) <i>ovád</i>	tăun (s. m.) <i>ovád</i>
TRĀHERE (vb.) <i>táhnout, vléci</i> *TRAGERE (vb.) <i>táhnout, vléci</i>	trarre (vb.) <i>vytáhnout, vyjmout; vrhnout</i>	trage (vb.) <i>táhnout; nabít, přetáhnout</i>
TŪRDU(M) (s. m.) <i>drozd, kvičala</i>	tordo (s. m.) <i>drozd, brávník</i>	sturz ¹ (s. m.) <i>drozd, corčala, brávník</i>
*TŪTTU(M) (pron.) <i>celý, všečen</i> TŌTU(M) (pron.) <i>celý, všečen</i>	tutto (pron.) <i>celý, všečen</i>	tot (pron.) <i>celý, všečen</i>
URTĪCA(M) (s. f.) <i>kopřiva</i> URDĪCA(M) (s. f.) <i>kopřiva</i>	ortica (s. f.) <i>kopřiva</i>	urzică (s. f.) <i>kopřiva</i>
*URULĀRE (vb.) <i>řvát, výt; hulákat</i>	urlare (vb.) <i>řvát, výt; hulákat</i>	urla (vb.) <i>řvát, výt; hulákat</i>
VĚSPA(M) (s. f.) <i>vosa</i> *VĚSPIS (s. f.) <i>vosa</i>	vespa (s. f.) <i>vosa</i>	viespe (s. f.) <i>vosa</i>

¹ Tvar singuláru *sturz* byl nejspíš zpětně utvořen od plurálu *sturzi* < STURDI - kontaminace latinského STURNU(M) a TURDU(M).

6.2.5

5. SKUPINA (celkem 17 slov)	<i>možné varianty v rámci skupiny</i>
podobný etymon	-
rozdílný význam	-
stejná mluvnická kategorie	+
stejně stylistické zabarvení	+

LAT	ITA	RUM
*(AC)CAPTIĀRE (vb.) <i>chytit, lapit, přistihnout (www)</i>	cacciare (vb.) <i>honit, zahnat, lovit</i>	agăța (vb.) <i>věšit, zavěšovat</i>
*(AM)MIXTICĀRE (vb.)	mesticare (vb.) <i>míchat barvy, podmalovat</i>	amesteca (vb.) <i>míchat (obecně)</i>
*(AS)STUPPĀRE (vb.) <i>utěsnit n. ucpat koudelí</i>	stoppare (vb.) <i>utěsnit n. ucpat koudelí</i>	astupa (vb.) <i>utěsnit, uspat, zazátkovat</i>
BOLĚTU(M) (s. m.) <i>hřib, žampion</i> *BOLĚTIS (s. m.) <i>hřib, žampion</i>	boleto (s. m.) <i>hřib</i>	burete (s. m.) <i>houba</i>
CÖTYLA(M) ¹ (s. f.) *CYTOLA (s. f.)	ciotola (s. f.) <i>koflík, miska, šálek</i>	ciutură (s. f.) <i>okov (u studny)</i>
FĂLCE(M) (s. f.) <i>srp, kosa, nůž</i>	falce (s. f.) <i>srp</i>	falcă ² (s. f.) <i>čelist</i>
*(IM)PACĀRE (vb.) <i>uvést v mír, uklidnit, utišit</i>	pagare (vb.) <i>platit</i>	împăca (vb.) <i>smířit, uspokojit, uklidnit (se)</i>
LÖNGU(M) LÖNGU(M) ǼD	lungo (prep.) <i>podél, podle</i>	lîngă (prep.) <i>u, vedle, při, k</i>
*MENTIŌNIA(M) (s. f.) <i>zmínka</i> *MENTIŌNE(M) (s. f.) <i>zmínka</i>	menzogna (s. f.) <i>lež</i>	minciună (s. f.) <i>lež</i>

¹ REW navrhuje společný etymon *ciutulus (2290).

² Rumunský tvar byl nejspíš zpětně dotvořen z pl. fălci (sg. falce < lat. fălce)

*PALĀNCA(M) (s. f.) <i>šik pěchoty</i> PALĀNGA(M) (s. f.) <i>šik pěchoty</i>	palanca (s. f.) <i>trám, kůl; lodní můstek</i>	pāringā (s. f.) <i>bidlo (na nošení břemen)</i>
PĪLA(M) (s. f.) <i>moždír; piliř</i> PĪLLA(M) (s. f.) <i>moždír; piliř</i>	pila (s. f.) <i>piliř; kád'</i>	piuā (s. f.) <i>valcha; (velký) moždír</i>
*PINSIĀRE (vb.) <i>drtit (REW)</i> *PI(N)SĀRE (vb.) <i>drtit (REW)</i>	pigiare (vb.) <i>tlačit, lisovat, udusávat</i>	pisa (vb.) <i>(u)tloukat, (roz)tloukat</i>
QUĪ (pron.) <i>jaký, který, jenž</i> *QUENE (= QUEM) (pron.)	chi (pron.) <i>kdo</i>	cine (pron.) <i>kdo</i>
SĪ + QUĪD (konj.) <i>jestliže, kdyby</i> SĪ (konj.) <i>jestliže, kdyby</i>	se (konj.) <i>jestliže, kdyby</i>	sā (konj.) <i>ať, aby, že; gramém konjunktivou</i>
STRĪGA(M) (s. f.) <i>upír; sova, výr</i> STRĪGA(M) (s. f.) <i>upír; sova, výr</i>	strega (s. f.) <i>čarodějnice, ježibaba</i>	strigā (s. f.) <i>sova pálená; lyšaj smrtihlav</i>
SŪPRA (prep.) <i>nad</i> SŪPER (prep.) <i>nad</i>	sopra¹ (prep.) <i>jestliže, kdyby</i>	spre (prep.) <i>k, na (časově, místně i účelově)</i>
VULTŪRIU(M) (s. m.) <i>sup</i> VŪLTUR (s. m.) <i>sup</i>	avvoltoio (s. m.) <i>sup</i>	vultur (s. m.) <i>orel</i>

¹ Italština i jako adverbium.

6. SKUPINA (celkem 29 slov)	možné varianty v rámci skupiny		
podobný etymon	-	-	-
stejný význam	+	+	+
rozdíl v mluvnické kategorii	-	+	-
<i>a / nebo</i>			
rozdíl ve stylistickém zabarvení	+	-	-

LAT	ITA	RUM
ĀER (s. m.) <i>vzduch</i>	aria (s. f.) <i>vzduch</i>	aer (s. n.) <i>vzduch</i>
ALTĀRE (m.) ALTĀR n. ALTĀRIUM ALTĀRIA, IUM, N. (LČ slov.)	altare (s. m.) <i>oltář</i>	altar (s. n.) <i>oltář</i>
ĀMBO DŮO (num.) <i>oba</i> *ĀMBI DŮI (num.) <i>oba</i>	ambedue (num.) /kniž./ <i>oba</i>	amîndoi (num.) <i>oba</i>
(IN)CALCEAMĚNTU(M) (s. n.) <i>bota, střevíc; obuv</i>	calzamento (s. m.) <i>obuv</i>	încălțăminte (s. f.) <i>obuv</i>
COLŎSTRU(M) (s. n.) <i>mlezivo</i> COLĀSTRU(M) (s. f.) <i>mlezivo</i>	colostro (s. m.) <i>první mateřské mléko, mlezivo</i>	coraslă (s. f.) <i>mlezivo</i>
*EXPAV(IM)ENTĀRE (vb.) <i>hrozit se, mít strach</i>	spaventare (vb.) <i>polekat (se), poděsit</i>	spăimînta ¹ (vb.) <i>poděsit, polekat (înspăimînta)</i>
FĀGEU(M) (adj.) <i>bukový</i> FĀGU(M) (s. f.) <i>buk</i>	faggio (s. m.) <i>buk</i>	fag (s. m.) <i>buk</i>
*FLĒNU(M) ² (s. n.) <i>seno</i> FĒNU(M) (s. n.) <i>seno</i>	fieno (s. m.) <i>seno</i>	fîn (s. n.) <i>seno</i>

¹ Spisovný tvar současné rumunštiny je *înspăimînta*.

² Italský ekvivalent vznikl zkřížením slov *FLŎS* 'květ' e *FĒNU(M)* 'seno'.

FĚLLE(M) (s. n.) <i>žluč; hořkost</i> *FĚLE(M) (s. n.) <i>žluč; hořkost</i>	fiele (s. m.) <i>žluč</i>	fiere (s. f.) <i>žluč</i>
*FÖRBICE(M) (s. f.) <i>nůžky</i> FÖRFICE(M) (s. f.) <i>nůžky</i>	forbice (s. f.) <i>nůžky</i>	foarfece (s. n.) <i>nůžky</i>
FŮLGURE ¹ (s. n.) <i>blesk</i> FŮLGER (s. f.) <i>blesk</i>	folgore (s. f.) <i>blesk</i>	fulger (s. n.) <i>blesk</i>
IÖVIS DĚ(M) (DĚS) IÖVIS	giovedì (s. m.) <i>čtvrtek</i>	joi (s. f.) <i>čtvrtek</i>
LABRŪSCA (s. f.) <i>planná réva</i>	lambrusca (s. f.) <i>letní réva</i>	lăuruscă (s. f.) / <i>nář./</i> <i>planná réva</i>
LŪNAE DĚ(M) <i>*Lunis < Lunae (dies)</i>	lunedì (s. m.)	luni (s. f.)
MĀRTIS DĚ(M) MĀRTIS (DĚS)	martedì (s. m.) <i>úterý</i>	marți (s. f.) <i>úterý</i>
MĚRCURII DĚ(M) MĚRCURII (DĚS)	mercoledì (s. m.) <i>středa</i>	miercuri (s. f.) <i>středa</i>
MĪLLE (s. n.) <i>tisíc</i> MĪLIA (s. n.) <i>tisíce</i>	mille (num.) <i>tisíc</i>	mie (num.) <i>tisíc</i>
MORTICĪNU(M) (adj.) <i>odumřelý</i> MORTICĪNA(M) (adj.) <i>odumřelá</i>	morticino (adj.) <i>pošlý, padlý; dětská mrtvolka</i>	mortăciune (s. f.) <i>zdechlina, mrtvola</i>
NŪPTIAE (s. f. pl.) <i>svatba</i>	nozze (s. f. pl.) <i>svatba</i>	nuntă ² (s. f.) <i>svatba</i>
NŪCE(M) (s. f.) NŪX (s. f.) <i>ořech (strom i plod)</i>	noce (s. m., s. f.) <i>ořech (strom i plod)</i>	nuc (s. m.) <i>ořech (strom)</i>

¹ Tvar ablativu od fŭlgur (Zing. s. 721).

² Rumunský tvar singuláru byl pravděpodobně dotvořen z plurálu nunți (< NUPTIAE).

PÄSCHA(M) (s. f.) <i>Velikonoce</i> PÄSCHAE (s. f.) <i>Velikonoce</i>	Pasqua (s. f.) <i>Velikonoce</i>	Paşti¹ (s. m.) <i>Velikonoce</i>
QUÄNTU(M)² (adj.) <i>jak veliký, jak mnoho, kolik</i>	quanto (adj.) <i>kolik(erý), jak</i>	cît (konj., prep., adv.)
RÄDIU(M) (s. m.) <i>paprsek</i> RÄDIA	raggio³ (s. m.) <i>paprsek</i>	rază (s. f.) <i>paprsek</i>
RĚTIA (s. f. pl.) <i>sítě</i> *RĚTELLA(M) (s. f.) <i>sítka</i>	rezza (s. f.) <i>sít'</i>	rețea (s. f.) <i>sít'</i>
SPĪCA(M) (s. f.) <i>klas</i> SPĪCU(M) (s. n.) <i>klas</i>	spiga⁴ (s. f.) <i>klas</i>	spic (s. n.) <i>klas</i>
ŪSTIU(M) (s. n.) <i>vchod; ústí</i> *ŪSTIA(M) (s. n. pl.) <i>vchody; ústí</i>	uscio (s. m.) <i>dveře</i>	ușă (s. f.) <i>dveře</i>
VÄDU(M) (s. n.) <i>brod, mělčina</i>	guado⁵ (s. m.) <i>brod</i>	vad (s. n.) <i>brod; řečiště, koryto</i>
VĚNERIS DĚ(M) <i>pátek</i> VĚNERIS <i>pátek</i>	venerdî (s. m.) <i>pátek</i>	vineri (s. f.) <i>pátek</i>
*VĪSCULU(M) (s. n.) <i>jmelí; lep</i> VĪSCU(M) (s. n.) <i>jmelí; lep</i>	vischio⁶ (s. m.) <i>jmelí; lep</i>	vîsc (s. m.) <i>jmelí; lep</i>
ZINZĀLA(M) ZINZĀLU(M)	zanzara⁷ (s. f.) <i>komár</i>	țințar (s. m.) <i>komár</i>

¹ Správný rumunský výsledek *Paște* byl nejspíš považován za maskulinum singuláru a byl k němu dotvořen nový plurál *Paști* (DER 6188).

² U rumunštiny se obecně předpokládá kontaminace s výrazy QUOTUS `kolikátý` a CATA.

³ Italština zná i lidový tvar *razzo* s obdobným hláskovým vývojem jako v rumunštině.

⁴ Ze stejného etymonu jako rumunské *spic* se vyvinulo italské *spigo* 'levandule'.

⁵ Dle některých slovníků (Zing.) měl italský tvar vzniknout překřížením s franským *wadh.

⁶ Italský archaismus *vesco* se vyvinul ze stejného etymonu jako rumunský ekvivalent.

⁷ Za zmínku stojí totožný vývoj intervokalického l v obou jazycích.

7. SKUPINA (celkem 82 slov)	možné varianty v rámci skupiny		
stejný etymon	+	+	+
rozdílný význam	-	-	-
rozdíl v mluvnické kategorii	-	+	-
<i>a / nebo</i>			
rozdíl ve stylistickém zbarvení	+	-	-

LAT	ITA	RUM
ALLIGĀRE (vb.) <i>přivazovat, (s)vázat</i>	allegare (vb.) <i>přiložit, svírat zuby</i>	ȧalega (vb.) /lid./ <i>dotírat, chytit se někoho</i>
APARĀRE (vb.) <i>připravovat, chystat</i>	ȧapparare (vb.) <i>připravovat, strojit (Zing.)</i>	apăra (vb.) <i>chránit, bránit, hájit</i>
ALBŌRE(M) (s. f.)	albore (s. m.) /kniž./ <i>ranní úsvit šero</i>	alboare (s. f.) /zř./ <i>běloskvoucí barva</i>
AURĚOLU(M) (adj.) <i>zlatý, zlatem zdobený</i>	oriolo (s. m.) <i>žluva</i>	alior (s. m.) <i>pryšec chvojka</i>
BRACHIĀLE(M) (s. f.) <i>ramenní, pažní, náramek</i>	bracciale (s. m.) /kniž./ <i>nárameník, páska</i>	brăȧară (s. f.) <i>náramek</i>
BRĂNCA(M) (s. f.) <i>tlapa (REW)</i>	branca (s. f.) <i>spár, pracka, odvětví</i>	brîncă (s. f.) /nář., lid./ <i>ruka, pracka, pazour</i>
BŪCCA(M) (s. f.) <i>tvář; ústa</i>	bocca (s. f.) <i>ústa, otvor, ústí</i>	bucă (s. f.) /lid./ <i>obličej</i>
BŪCINU(M) (s. n.) <i>trubka ve tvaru škeble</i>	bucine (s. m.) <i>sít' na ryby n. ptáky</i>	bucium (s. n.) <i>pastýřská trouba</i>

CABALLĀRIU(M) (s. m.) <i>čeledín, hlídač koní (www)</i>	cavallaio (s. m.) <i>hlídač koní, koňář</i>	călare (adv.) <i>koňmo, na koni</i>
CĂLLE(M) (s. f.) <i>(horská) stezka, pěšina</i>	calle (s. f.) /kniž./ <i>stezka, pěšina</i>	cale (s. f.) <i>cesta, dráha, třída, silnice</i>
CAPISTĒRIU(M) (s. n.) <i>ošatka, síto (www)</i>	† capiste(i)o (s. m.) <i>obdélná dřevěná nádoba (Zing.)</i>	căpistere (s. f.) /nář./ <i>díže</i>
CAPITĀNEU(M) (s. m.) <i>náčelník, hejtman</i>	capitagna (s. f.) <i>souvat, okraj pole, mez</i>	căpătii (s. f.) <i>hlava (lůžka); podhlavník</i>
CAPITĚLLU(M) (s. n.) <i>hlavička; hlavice sloupu</i>	capitello (s. m.) <i>hlavice sloupu, kapitel</i>	căpețel (s. n.) <i>kousek (čeho), malý díl</i>
CARRĀRIA(M) (adj.) <i>vozová (cesta)</i>	carraia (s. f.) <i>vozová cesta, koleje od vozů</i>	cărare (s. f.) <i>stezka, pěšina</i>
CĂSEU(M) (s. m.) <i>sýr</i>	cacio (s. m.) <i>sýr</i>	caș (s. n.) <i>měkký tvaroh</i>
CÎPPU(M) (s. m.) <i>zašpičatělý kůl, náhrobní kámen</i>	ceppo (s. m.) <i>pařez, špalek, poleno</i>	cep¹ (s. n.) <i>čep, dřevěná zátka</i>
CIRCĀRE (vb.) <i>kroužit kolem, obestoupit</i>	cercare (vb.) <i>podložka pod hlavu</i>	† cerca (vb.) /lid., nář./ ² <i>(vy)zkoušet, (pro)zkoumat, snažit se</i>
CÎRCINU(M) (s. m.) <i>kružidlo, kružítko</i>	cercine (s. m.) <i>podložka pod hlavu</i>	cearcăn (s. n.) <i>kruh pod očima, kolo, halo</i>
CÎTHARA(M) (s. f.) <i>kithara, loutna</i>	cetra (s. f.) /kniž./ <i>lyra, loutna, citera</i>	ceteră (s. f.) /nář./ <i>housle</i>
CLĀRU(M) (adj.) <i>zvoučný, světlý, jasný</i>	chiaro (adj., adv.) <i>světlý, jasný; jasně, zřetelně</i>	chiar (adv.) <i>dokonce, i, právě, zrovna</i>

¹ Ciorănescu (DER, s. 168, 1654) zmiňuje kontaminaci lat. cippus a bulharského čep

² spisovný tvar v současné rumunštině je a încerca (lat. in-circare –DEX, nebo odvozené DER)

*COMMANDĀRE (vb.) <i>odevzdávat, svěřovat, doporučovat</i>	comandare (vb.) <i>velet, poroučet, objednat</i>	† comînda (vb.) <i>zařizovat pohřební hostinu</i>
CŌNTRA (adv.) <i>naproti, proti</i>	contro (prep.) <i>proti</i>	către (prep.) <i>(směrem) k; vůči</i>
CŪNEU(M) (s. m.) <i>klín</i>	conio (s. m.) <i>ražba, razení; razidlo</i>	cui (s. n.) <i>hřeb, hřebík</i>
CURĀRE (vb.) <i>pečovat, starat se</i>	curare (vb.) <i>pečovat, starat se</i>	cura (vb.) /nář./ <i>(vy)mnout zrna (z palice kukuřice)</i>
DŌLU(M) (s. m.) <i>tajný úmysl, lest, podvod, úskok</i>	duolo (s. m.) /kniž./ <i>/kníž./ smutek, žal, hoře</i>	dor (s. n.) <i>stesk, touha</i>
*DŌSSU(M) (s. n.) <i>hřbet</i>	dosso (s. m.) <i>záda</i>	dos (s. n.) <i>záda, hřbet</i>
EXTRICĀRE (vb.) <i>vyplést, vymotat</i>	strigare (vb.) <i>rozmotat; (zvr.) osvobodit se</i>	strica (vb.) <i>zkazit, zničit</i>
*EXVOLĀRE (vb.) <i>odletět, letět pryč (Zing.)</i>	svolare (vb.) /kniž./ <i>odletět; poletovat, těkat (Zing.)</i>	zbura (vb.) <i>letět, létat</i>
FOSSĀTU(M) (s. n.) <i>příkop</i>	fossato (s. m.) <i>vodní n. pevnostní příkop</i>	sat (s. n.) <i>vesnice</i>
FRŪCTU(M) (s. m.) <i>plod, ovoce</i>	frutto (s. m.) <i>ovoce</i>	frupt (s. n.) <i>mléčný výrobek, nepostní jídlo</i>
ĖCCU(M) TĀLE(M)	cotale (pron.) /kniž./ <i>takový(to), tenhleten</i>	cutare (pron.) <i>ten a ten; ten - onen; jeden - druhý</i>
FĖBRE(M) (s. f.) <i>horečka, zimnice</i>	febbre (s. f.) <i>horečka, zimnice</i>	fior (s. m.) <i>mrazení; hrůza</i>

FICĀTU(M) (adj.) <i>plněná fiky (husí játra)</i>	fegato (s. m.) <i>játra</i>	ficat (s. m.) <i>játra</i>
FŎCU(M) (s. m.) <i>krb, ohniště</i>	fuoco (s. m.) <i>ohně</i>	foc (s. n.) <i>ohně</i>
FŎRTE(M) (adj.) <i>pevný, mohutný, silný, statný</i>	forte (adj., adv., s. m.) <i>silný, statný; silně, pevně; síla</i>	foarte (adv.) <i>velice, velmi, hodně</i>
FŪSTE(M) (s. m.) <i>kyj, klacek, hůl</i>	fusto (s. m.) <i>kmen; stonek; dřík; násada</i>	† fuște (s. f.) <i>kopí, oštěp, pika</i>
GALLINĀCEU(M) (adj.) <i>kuří, slepičí (hnůj) (REW)</i>	gallinaccio (s. m.) /hov./ <i>krocan</i>	găinaț (s. n.) <i>ptačí, drůbeží trus</i>
GRĀNU(M) (s. n.) <i>zrno, jádro</i>	grano (s. m.) <i>zrno</i>	grîu (s. m.) <i>pšenice</i>
*ĪLLI (ĪLLE), ĪLLA(M) (pron.) <i>onen, ona</i>	egli, ella (pron.) <i>on, ona</i>	el, ea (pron.) <i>on, ona</i>
ĪNTRO (adv.) <i>dovnitř</i>	entro (vb.) <i>během, za, po</i>	întru (vb.) <i>jako in</i>
ĪPSU(M) (pron.) <i>on sám</i>	esso (pron.) <i>on(o)</i>	îns (pron.) <i>on</i>
IŪVENE(M) (adj.) <i>mladý, mladistvý</i>	giovane (adj., s. m./f.) <i>mladý; mladík, děvče</i>	june (adj., s. m. /f.) /zř., nář./ <i>mladý; mladík, děvče</i>
MANDUCĀRE (vb.) <i>mandere – žvýkat, kousat</i>	ma(g)nucare (vb.) /nář./ <i>jíst</i>	mînce (vb.) <i>jíst</i>
MĀRCIDU(M) (adj.) <i>uvodlý; zesláblý, mdlý</i>	marcio (adj.) <i>shnilý, zetlelý</i>	mîrced (adj.) /nář./ <i>/prov./ zvodlý (i člověk)</i>

MĀSCULU(M) (adj.) <i>mužský</i>	maschio (adj., s. m.) <i>mužského rodu; dítě; samec</i>	mascur (s. m.) /nář./ <i>vykleštěný kanec na výkrm</i>
MĚDIU(M) (adj.) <i>střední, prostřední</i>	mezzo (adj., s. m.) <i>půl, poloviční; polovina</i>	miez (s. n.) <i>střed, dužina, jádro</i>
MINUTĀLIA <i>maličkost, drobnost (REW)</i>	minutaglia (s. f.) <i>drobnosti, cetky</i>	măruntaie (s. f. pl.) <i>vnitřnosti; drůbky</i>
MIRĀRI (vb.) <i>divit se, podívat se</i>	mirare (vb.) <i>/kniž. / hledět, pozorovat</i>	mira (vb.) <i>divit se</i>
MŌRU(M) (s. f.) <i>morušovník</i>	moro (s. m.) <i>morušovník</i>	mur (s. m.) <i>ostružiník</i>
*NŪBULU(M) (s. f.) <i>zamračený (nubilus)</i>	nuvolo, nugolo (s. m.) <i>mrak, oblak</i>	nor (s. m.) <i>mrak, oblak</i>
NUMERĀRE (vb.) <i>počítat, pokládat za</i>	noverare (vb.) /kniž./ <i>započítat, zahrnout</i>	număra (vb.) <i>počítat</i>
PĀSSERE(M) (s. m.) <i>vrabec</i>	passero (s. m.) <i>vrabec</i>	pasăre (s. f.) <i>pták</i>
PĒNSU(M) (s. n.) <i>co je odváženo, denní úkol</i>	peso (s. m.) <i>závaží; váha; tíže; břemeno</i>	păs (s. n.) <i>starost, trampota</i>
PIGRITĀRI (vb.) <i>být (velmi) líný (Zing.)</i>	peritarsi (vb.) /kniž./ <i>ostýchat se, neosmělit</i>	pregeta (vb.) /lid./ <i>meškat, otálet, váhat</i>
PŌMU(M) (s. f.) <i>ovocný strom</i>	pomo (s. m.) <i>jablko; /kniž./ jabloň</i>	pom (s. m.) <i>(ovocný) strom</i>
PRĀNDIU(M) (s. n.) <i>snídaně, přesnídávka</i>	pranzo (s. m.) <i>oběd; (slavnostní) jídlo, banket</i>	prînz (s. n.) <i>oběd; poledne</i>

PRŪNU(M) (s. f.) <i>slíva, švestka</i>	pruno (s. m.) <i>trnka, trní, hloží</i>	prun (s. m.) <i>švestka</i>
QUADRAGĚSIMA(M) (s. f.) <i>čtyřicetina</i>	quaresima (s. f.) <i>postní doba, půst</i>	†păresimi (s. f. pl.) / lid./ <i>velikonoční půst</i>
RĂPIDU(M) (adj.) <i>prudký; rychlý; divoký</i>	ratto (adj.) /kniž./ <i>hbitý, svižný</i>	repede (adj.) ¹ <i>rychlý, prudký</i>
RĚU(M) (adj.) <i>obžalovaný, obviněný</i>	rio (adj.) /kniž./ <i>zlý, ničemný; neblahý</i>	rău (adj., adv.) <i>špatný; zlý; špatně, zle</i>
REPŌNERE (vb.) <i>zpět klást, uschovat, uložit pryč</i>	riporre (vb.) <i>opět uložit, uložit, uskladnit</i>	răpune (vb.) /lid./ <i>zabíjet, zahubit, skolit</i>
RĪVU(M) (s. m.) <i>tok, proud; potok, potůček</i>	rio (s. m.) /kniž./ <i>potok, ručej, bystřina</i>	rîu (s. n.) <i>řeka</i>
SCĂBIA(M) (s. f.) <i>drsnost, prašivina, svrab</i>	scabbia (s. f.) <i>prašivina, svrab</i>	zgaibă ² (s. f.) /lid./ /lid./ <i>ranka, vřidek</i>
SCŌRTEA (s. n. pl.) <i>věci z kůže</i>	scorza (s. f.) <i>kůra, slupka; hadí kůže</i>	scoarță (s. f.) <i>kůra; desky knihy; tkaný koberec</i>
SĚRA(M) (adj.) <i>pozdní (den)</i>	sera (s. f.) <i>večer</i>	seară (s. f.) <i>večer</i>
SIGĪLLU(M) (s. n.) <i>soška, figurka; pečeť</i>	suggello (s. m.) <i>pečeť</i>	sugel ³ (s. m.) <i>hluchavka nachová</i>
SPINĂLE(M) (adj.) <i>páteřní</i>	spinale (adj.) <i>páteřní, míšň</i>	spinare (s. f.) <i>záda, hřbet</i>

¹ italská i rumunština také jako adverbium

² DER k vysvětlení hláskového vývoje v rumunštině uvádí obdobný případ u konjunktivu slovesa hab(u)ere (rum. avea) - habeat > aibă (it. abbia)

³ rumunské slovníky vycházejí z kontaminace slov sigillum a sugillare

STĀBULU(M) (s. n.) <i>stáj, chlév</i>	stabbio (s. m.) <i>ohrada; hnojiště</i>	staul (s. n.) <i>chlév pro ovce</i>
SUBMĪTTERE (vb.) <i>spustit, sklonit, snížit</i>	†sommettere (vb.) <i>podřídít, podrobit, ujařmit</i>	sumete (vb.) <i>vykasat, vyhrnout, ohrnout</i>
SUBTILĀRE (vb.) <i>zjemnit, zušlechtit (REW)</i>	†sottigliare (vb.) <i>ztenčít; naostřit; (zvr.) zeštíhlet</i>	subṭia (vb.) <i>ztenčít; stáhnout (rty); zředit</i>
SŪBTUS (adv.) <i>vespod</i>	sotto ¹ (prep.) <i>pod</i>	sub (prep.) <i>pod (místně); za (časově)</i>
TĀLE(M) (pron.) <i>takový</i>	tale (pron.) <i>takový</i>	tare (adj.) ² <i>silný, mocný</i>
TĒLA(M) (s. f.) <i>tkanina, látka; tkaní; tkal. stav</i>	tela (s. f.) <i>plátno, obraz; opona</i>	tearā (s. f.) /nář./ <i>osnova (tkaniny); tkal. stav (DEX)</i>
TĚSTA(M) (s. f.) <i>hliněná nádoba, džbán</i>	testa (s. f.) <i>hlava</i>	ṭeastā (s. f.) /lid./ <i>lebka</i>
THĒCA(M) (s. f.) <i>pouzdro, schránka; pleva</i>	tega (s. f.) /nář./ <i>lusk (Zing.)</i>	teacā (s. f.) <i>pochva (zbraně); lusk</i>
TŌRTA(M) (adj.) <i>zkoucená, kulatá</i>	torta (s. f.) <i>dort; koláč, závin, nákyp</i>	turtā (s. f.) <i>placka (z mouky)</i>
TŌRTU(M) (adj.) <i>zkroucený, spletený</i>	torto (s. m.) <i>nepřavda; bezpráví, přikochi</i>	tort (s. n.) <i>příze</i>
ŮNCTU(M) (s. n.) <i>mast</i>	unto (s. m.) <i>tuk, mast, mastnota</i>	unt (s. n.) <i>máslo</i>

¹ Italština zachovala také původní adverbialní význam

² rovněž jako adverbium

ŮNDE (adv.) ¹ <i>odkud</i>	onde (adv.) /kniž./ <i>odkud</i>	unde (adv.) <i>kde, kam</i>
VĚRE ŮNU(M) (pron.) <i>opravdu jeden (Zing.)</i>	veruno (pron.) /kniž., zř./ <i>(ni)žádny, pražádny</i>	vreun (pron.) <i>(vůbec) nějaký, některý</i>
VĚRU(M) (adj.) <i>pravý, pravdivý, skutečný</i>	vero (adj.) ² <i>skutečný, opravdový, pravdivý</i>	vār (s. m.) <i>bratranec</i>
*VĚRDIA (s. n. pl.) <i>zeleň, pažit</i>	verza (s. f.) <i>kadeřavá kapusta</i>	varzã (s. f.) <i>zelí</i>

¹ v obou jazycích rovněž jako konjunkce

² Také jako adverbium a substantivum.

6.2.8

8. SKUPINA (celkem 17 slov)	možné varianty v rámci skupiny		
podobný etymon	-	-	-
rozdílný význam	-	-	-
rozdíl v mluvnické kategorii	-	+	-
<i>a / nebo</i>			
rozdíl ve stylistickém zabarvení	+	-	-

LAT	ITA	RUM
ARĀNEU(M) (s. m.) <i>pavouk</i> ARĀNEA(M) (s. f.) <i>pavouk</i>	ragno (s. m.) <i>pavouk</i>	rîie (s. f.) <i>svrab, prašivina</i>
CĀPERE (vb.) <i>jímat, brát</i> *INCAPĒRE (vb.) <i>jímat, brát</i>	† capere (vb.) <i>chytit, lapit, zajmout</i>	încăpea (vb.) <i>vejít se, mít místo; pojmout</i>
CONQUĪRERE (vb.) *CONQUERIRE (vb.) <i>shánět, vyhledávat, sbírat</i>	conquidere (vb.) /kniž./ <i>přemoci, dobýt; zarmoutit</i>	cuceri (vb.) <i>dobýt</i>
FŌRIS ¹ (adv.) <i>za dveřmi; venku</i> FŌRAS (adv.) <i>ke dveřím; ven</i>	fuori (adv.) ² <i>venku, vně</i>	fără (prep.) ³ <i>bez, mimo</i>
GŶRU(M) ⁴ (s. m.) <i>kruh, zákrut, závit; obor</i>	giro (s. m.) <i>otočení; obrátka; okruh, obvod</i>	jur (s. n.) <i>(nejbližší) okolí; prostor kolem čeho</i>
HIBĚRNU(M) (adj.) <i>zimní</i> HIBĚRNA (adj. pl.) <i>zimní</i>	inverno (s. m.) <i>zima</i>	iarnă (s. m.) <i>zima</i>
*LĚVITU(M) ALLEVĀTU(M) <i>kvasnice, droždí (REW)</i>	lievito (s. m.) <i>kvásek, droždí</i>	aluat (s. n.) <i>těsto, kvásek</i>

¹ Tento tvar uvádí Zing., italské *fuori* ovšem muselo vzniknout z FŌRIS.

² Slovo *fuori* je také prepozicí (často ve spojení s *di*).

³ Slovo *fără* ve spojení s konjunktivem plní funkci spojky 'aniž'.

⁴ REW vychází u rumunštiny z tvaru GIURU(M).

LĪCIU(M) (s. n.) <i>nit, stužka</i> LĪCIA (s. n. pl.)	liccio (s. m.) (text.) <i>paprsek, brdo</i>	iṭṭā (s. f.) <i>nit (na tkalcovském stavu)</i>
MŪLIER (s. f.) <i>žena</i> MŪLIERE(M) (s. f.) <i>žena</i>	moglie (s. f.) <i>manželka, choť</i>	muiere (s. f.) /lid./ <i>žena, ženská</i>
*PARĪCULU(M) <i>dvojice (pās, n.)</i> *PARĪCULA(M) <i>dvojice (pās, n.)</i>	parecchio <i>mnoho, nemálo</i>	pereche (s. f.) <i>pár, dvojice; partner, druh</i>
*PECIŌLU(M) (s. m.) PETIŌLU(M) (s. m.) <i>nožička, řapík, stopka</i>	picciolo (s. m.) <i>stopka, stonek, řapík</i>	picior (s. n.) <i>noha</i>
PISCĀRIA(M) (adj.) <i>rybí (REW)</i> PISCĀRIU(M) (adj.) <i>rybí (REW)</i>	pesciaia (s. f.) <i>sádka na ryby; haltýř; náhon</i>	pescar (s. m.) <i>rybář; racek</i>
PŌMU(M) (s. n.) <i>ovocný plod</i> PŌMA ¹ (s. n. pl.) <i>ovocné plody</i>	pomo (s. m.) <i>jablko</i>	poamă (s. f.) <i>ovoce (plod stromu)</i>
*RADĪCULU(M) (s. f.) <i>kořínek</i> RADĪCULA(M) (s. f.) <i>kořínek</i>	radicchio (s. m.) <i>(salátová) čekanka</i>	ridiche (s. f.) <i>ředkev</i>
SŌL(I)DU(M) (adj.) <i>pevný,</i> <i>(přen.) mince z pevného zlata</i>	soldo (s. m.) <i>žold; groš, krejcar</i>	solz ² (s. m.) <i>šupina</i>
SŪLPHUR (s. n.) <i>síra</i> *SULFĪNA(M)	zolfo (s. m.) <i>síra</i>	sulfină (s. f.) <i>(bot.) komonice lékařská</i>
VINĀCEA(M) / VINĀCEU(M) (s. m.) <i>vinné zrnko, jádérko</i>	vinaccia (s. f.) <i>matoliny, výlisky</i>	vinăṭ (s. n.) /lid. / <i>vína (různé druhy)</i>

¹ Ze stejného etymonu pochází italský archaismus poma s významem 'pomo', 'mammella' (Zing.).

² Rumunský singulár byl nejspíš dotvořen od plurálu solzi (< SOLDI) k původnímu *soldu (< SOL(I)DUS).

7 SHRNUTÍ

Závěrem bych rád zdůraznil skutečnost, že předchozí text je pouhým pokusem o konfrontaci italštiny a rumunštiny z hlediska jejich společné slovní zásoby zděděné z latiny. Poměrně pracně získaný korpus spolehlivě poskytne zkušenému filologovi mnohem víc informací, než se podařilo zahrnout do této práce. Nabízí totiž řadu zajímavých otázek spadajících do různých oblastí jazykovědy.

Pokud jde o fonetiku, by bylo zajímavé podrobněji sledovat vývoj hláskových změn či změny v místě přízvuku. Z hlediska mluvnického je možné se zaměřit např. na zastoupení latinských deklinací a konjugací u slov zahrnutých v korpusu a jejich osud v italštině a rumunštině, změny v mluvnické kategorii čísla nebo rodu atd. Nejbohatším zdrojem informací by se však korpus stal pravděpodobně pro lexikologii a sémantiku, které by zde našly podklady pro studium slovo tvorby, významových změn, sémantických polí apod.

Velkým přínosem by bylo obohacení práce o poznatky dialektologického zkoumání obou oblastí, bez nichž je studium každého jazyka neúplné.

Ze statistického posouzení získaného souboru slov vyplývá několik závěrů:

Za nejzajímavější považuji skutečnost, že první skupina slov z korpusu, vyznačující se shodou ve všech čtyřech kritériích (v. s.), je zároveň skupinou nejpočetnější. To znamená, že z celkového počtu 762 slov se 313 vyvinulo z formálně totožného etymonu, jejich význam a mluvnické kategorie zůstaly věrné stavu v latině a v rámci současné italštiny či rumunštiny jde o slova stylisticky bezpříznaková. Oproti tomu skupina osmá, zahrnující slova lišící se v nejvyšším počtu kritérií, je jednou z nejslabších (18 slov = 2 procenta celku).

Ze sémantického hlediska má jistě značnou výpovědní hodnotu skutečnost, že v přesvědčivém počtu 72 procent je význam ve všech třech jazycích hodnocen jako stejný nebo velmi podobný. K posuzování tohoto kritéria jsem přistupoval spíše schematicky. Vycházel jsem z předpokladu, že úplná synonymie je obecně málo pravděpodobná. Proto jsem se přikláněl jen k základnímu významu.

Většina prostudovaných odborných publikací se téměř výlučně zaměřuje na popis odlišností ve vývoji jednotlivých románských jazyků. V popisu hláskového vývoje jsem se proto snažil upozornit i na shodné vývojové tendence, aniž bych ovšem jakkoli umenšoval váhu zvláštností, které oba jazyky odlišují.

Domnívám se, že definitivní srovnání dvou jazyků je v řadě případů nemožné a většinou se opírá jen o dílčí kritéria. Pokud bych měl posoudit vztahy mezi italštinou a rumunštinou podle souboru jejich společných slov zděděných z latiny, považoval bych oba jazyky s přihlédnutím k uvedeným statistickým údajům za velmi blízké.

8 RIASSUNTO

Il lessico italiano e romeno comune ereditato dal latino

Lo scopo principale di questa tesi di laurea è di stabilire l'insieme di tutte le parole ereditate dal latino che sono comuni alla lingua italiana e a quella romena. Entrambe sono infatti classificate da alcuni linguisti come appartenenti al gruppo delle lingue romanze orientali. Ritengo che un tale studio contrastivo possa fornire delle informazioni utili per vari campi della linguistica.

Sul piano fonetico e fonologico sarebbe interessante osservare la posizione dell'accento, lo sviluppo delle vocali e delle consonanti. Dal punto di vista morfologico è interessante concentrare l'attenzione sulla rappresentazione delle cinque declinazioni latine, sugli eventuali scambi del genere grammaticale per quanto riguarda i sostantivi e sull'evoluzione delle quattro coniugazioni latine per quanto riguarda i verbi. La lessicologia e la semantica troverebbero nel corpus una fonte ricchissima di mutamenti del significato e di vari campi semantici.

Non è possibile trattare tutti questi argomenti in una tesi di laurea. Il mio impegno principale è quello di stabilire un punto di partenza per eventuali altre ricerche senza voler dare a questo mio lavoro un valore definitivo o assoluto.

L'origine delle lingue romanze è rappresentata dal latino, lingua indoeuropea del gruppo italico, parlato in origine soltanto in Lazio. Esteso dagli antichi Romani in tutti i territori asserviti, il latino acquistò grande rilievo diventando la lingua più importante dell'antichità. Tutte le lingue neolatine derivano dallo sviluppo spontaneo del latino volgare (*sermo rusticus/vulgaris/plebeius*), che differiva dal latino classico (*sermo urbanus*) su tutti i piani linguistici (fonetico, morfosintattico, lessicale).

Entrambe le lingue studiate si segnalano per alcuni tratti caratteristici del loro sviluppo storico. L'italiano si distingue dal dacoromeno per la sua ricchezza e varietà dialettale. Il romeno sembra avere sempre occupato una posizione speciale nell'ambito di tutte le lingue neolatine letterarie per il suo isolamento dal resto della Romanità.

Le fonti lessicografiche principali del mio lavoro sono state *Lo Zingarelli* (1999), *Dizionario etimologico della lingua italiana* (DELI), *Grande dizionario della lingua italiana* (GDLI) per l'italiano e *Dicționarul explicativ al limbii române* (DEX), *Dicționarul etimologic al limbii române* (DER) per il romeno. Tutte le indicazioni sono state controllate nella 3^a edizione del *Romanisches etymologisches Wörterbuch* (REW), nonché nei dizionari italiano-romeno, latino-ceco, italiano-ceco e romeno-ceco (v. bibliografia). Nel caso delle indicazioni etimologiche contrastanti ho preferito le informazioni fornite dal GDLI e dal DELI.

In base al corpus delle parole ereditarie comuni ho cercato di afferrare in maniera contrastiva il carattere dello sviluppo fonetico (forma) e semantico (contenuto) dal latino all'italiano e al romeno. Sono stati rispettati entrambi i principi linguistici: quello diacronico (relazione latino ↔ italiano; latino ↔ romeno) e quello sincronico (relazioni italiano ↔ romeno).

Per quanto riguarda la parte fonetica, ho cercato di riassumere le principali relazioni tra latino classico e volgare: lo spostamento dell'accento, la sostituzione della differenza di quantità vocalica con quella di timbro, la comparsa delle consonanti palatali, la scomparsa della consonante gutturale [h] e delle consonanti finali.

Le corrispondenze e le distinzioni tra le due lingue romanze moderne si fondano prevalentemente sui risultati comuni o diversi di questi fenomeni: la palatalizzazione, la dittingazione, l'evoluzione delle consonanti intervocaliche occlusive sorde (uno dei tratti caratteristici delle lingue romanze dette orientali), lo sviluppo della *a* accentuata in posizione nasale, la perdita nelle voci ereditarie della gutturale latina [h], le evoluzioni dei vari nessi consonantici e delle consonanti geminate.

In vari casi ho presentato anche le diverse teorie a proposito dell'azione del sostrato traco-dacico, che viene spesso invocato soprattutto nelle situazioni la cui spiegazione pone difficoltà.

Rispetto alla parte semantica, che è diventata uno dei quattro criteri principali della classificazione del corpus, non è stato possibile descrivere ogni parola separatamente. Mi sono interessato solo degli essenziali mutamenti di significato, cioè del suo ampliamento, restringimento e dell'uso metaforico e metonimico.

L'insieme di parole è stato raggruppato secondo i criteri seguenti:

- l'etimo (la somiglianza formale completa o parziale)
- il senso
- il carattere grammaticale (parti del discorso, genere grammaticale, ecc.)

- il carattere stilistico (voci disusate, dialettali, ecc.)

Le parole latine, italiane e romene identiche in tutti i quattro criteri rappresentano il 42 per cento delle voci contenute nel corpus (762 parole).

L'appendice allegata alla fine della tesi contiene il compendio di tutti gli etimi in ordine alfabetico.

Per concludere, vorrei ripetere che questa tesi rappresenta un semplice contributo allo studio del lessico romeno e italiano ereditato in comune dal latino. Il compito più difficile è stato lo spoglio dei dizionari e la scelta tra le informazioni spesso contraddittorie, ciò che rendeva l'elaborazione del corpus di base ancora più impegnativa.

Nelle relazioni tra queste due lingue, viste attraverso il loro lessico ereditario comune, si riflettono le condizioni storico-linguistiche avvenute nel corso della loro evoluzione. Il romeno antico, sviluppandosi a lungo come una lingua totalmente popolare senza gli interventi da parte dei dotti o della Chiesa, rappresenta oggi una ricchissima fonte di informazioni per la romanistica comparativa, ma presenta nel contempo fenomeni di spiegazione assai problematica. L'italiano, pur essendosi sviluppato nel centro della Romanità, è diviso in almeno due zone dialettali abbastanza differenti: l'area settentrionale e quella centro-meridionale (linea La Spezia-Rimini). Soprattutto i dialetti meridionali potrebbero arricchire il corpus delle parole comuni alle due lingue. Costituito sul dialetto toscano, l'italiano letterario ha introdotto così nel suo sistema un certo numero di fenomeni originariamente dialettali di provenienza toscana (assenti nel resto dei dialetti italiani) che lo distinguono non solamente dal romeno, ma anche dalle altre lingue romanze.

Ammetto, insomma, che senza tener conto delle specificità dello sviluppo storico di entrambe le lingue e senza un studio approfondito della loro ricchezza dialettale, il mio lavoro rimane incompleto.

Tuttavia spero che questa tesi contribuisca allo studio di una parte del lessico italiano e romeno.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

a) slovníky:

BATTAGLIA, Salvatore (a cura di). *Grande dizionario della lingua italiana* (GDLI). Torino : UTET, 1961-2002.

CIORĂNESCU, Alexandru. *Dicționarul etimologic al limbii române* (DER). București : Saeculum I.O., 2002. ISBN 973-9399-86-X.

Dicționarul explicativ al limbii române (DEX). București : Univers enciclopedic, 1998. ISBN 973-92-2432-92.

Dizionario etimologico della lingua italiana (DELI) di Manlio Cortelazzo e Paolo Zolli. Bologna : Zanichelli, 1999. [CD-ROM]. ISBN 88-09428-6.

Dizionario italiano romeno (DIR). București : Editura 100 + 1 Gramar, s. a. ISBN 973-591-225-2.

HASSID, Jean-Claude. *Dictionnaire latin-français*. Internetový slovník. [online]. [cit. 2006-01-01]. Dostupné z: <<http://perso.wanadoo.fr/prima.elementa/Dico.htm>>.

Italsko-český slovník. Olomouc : FINDER, 2001. ISBN 80-86002-73-X.

KÁBRT, Jan, KUCHARSKÝ, Pavel, SCHAMS, Rudolf, VRÁNEK, Čestmír, WITTICHOVÁ, Drahomíra, ZELINKA, Vojtěch. *Latinsko-český slovník*. Praha : LEDA, 2000. ISBN 80-85927-82-9.

Lo Zingarelli 1999. Vocabolario della lingua italiana di Nicola Zingarelli. Dodicesima edizione. Bologna : Zanichelli. ISBN 88-08-00921-1.

MEYER-LÜBKE, W. *Romanisches etymologisches Wörterbuch*. Heidelberg, 1935.

PRAŽÁK, Josef, NOVOTNÝ, František, SEDLÁČEK, Josef. *Latinsko-český slovník*. Praha : Československá grafická unie, 1936.

ROSENDORFSKÝ, Jaroslav. *Italsko-český slovník*. Praha : Leda, 2001. ISBN 80-85927-87-X.

STACA, Jiří. *Rumunsko-český slovník*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1961.

b) monografie:

BAL, Willy. *Introduction aux études de linguistique romane*. Paris : Didier, 1966.

BEC, Pierre. *Manuel pratique de philologie romane. Tome I*. Paris : Picard, 1970.

BEC, Pierre. *Manuel pratique de philologie romane. Tome II*. Paris : Picard, 1971.

- BOURCIEZ, Edouard. *Eléments de linguistique romane*. Troisième édition. Paris : Librairie C. Klincksieck, 1930.
- BUKÁČEK, Josef. *Dějiny italského jazyka*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1968.
- COLLART, Jean. *Histoire de la langue latine*. Troisième édition. Paris : PUF, 1980. ISBN 2-13-036523-X.
- COTEANU, Ion, SALA, Marius. *Etimologia și limba română*. București : Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1987.
- ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. Olomouc : Rubico, 1998. ISBN 80-85839-24-5.
- DARDANO, Maurizio, TRIFONE, Pietro. *Grammatica italiana*. 2^a edizione. Bologna : Zanichelli, 1989. ISBN 88-08-10716-7.
- FELIX, Jiří. *Zvuková a písemná stránka rumunštiny*. Praha : Univerzita Karlova, 1982.
- GRANDGENT, C. H. *Introduzione allo studio del latino volgare*. Milano : Real Casa, 1914.
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Mluvnice italštiny*. Praha : LEDA, 2004. ISBN 80-7335-041-6.
- HAMPLOVÁ, Sylva. *Nástin vývoje italského jazyka*. Praha : Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0396-9.
- IANCU, Victor. *Istoria limbii române*. București : Editura Fundației culturale române, 2000. ISBN 973-577-207-8.
- KEPARTOVÁ, Jana. *Římané a Evropa*. Praha : Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0862-6.
- KLINKENBERG, Jean-Marie. *Des langues romanes*. Louvain : Duculot, 1994. ISBN 2-8011-1088-4.
- MEILLET, A. *Esquisse d'une histoire de la langue latine*. Paris : Hachette, 1928.
- MIGLIORINI, Bruno. *Storia della lingua italiana*. Firenze : Sansoni, 1966.
- OSTRÁ, Růžena, SPITZOVÁ, Eva. *Úvod do studia románských jazyků*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1973.
- POSNER, Rebecca. *The Romance languages*. Cambridge : Cambridge University Press, 1996. ISBN 0 521 28139 3.
- QUITT, Zdeněk, KUCHARSKÝ, Pavel. *Latinská mluvnice*. Třetí vydání. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1989.
- ROHLFS, Gerhard. *Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti. Fonetica*. Torino : Einaudi, 1966.
- ROHLFS, Gerhard. *Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti. Sintassi e formazione delle parole*. Torino : Einaudi, 1969.
- ROHLFS, Gerhard. *Panorama delle lingue neolatine*. Tübingen : Narr, 1986. ISBN 3-87808-283-5.

ROSETTI, Alexandru. *Brève histoire de la langue roumaine des origines à nos jours*. The Hague, Paris : Mouton, 1973.

ROSETTI, Alexandru. *Istoria limbii române I. De la origini pînă în secolul al XVII-lea*. București : Editura științifică și enciclopedică, 1978.

SABATINI, Francesco. *La comunicazione e gli usi della lingua*. Torino : Loescher, 1990. ISBN 88-201-1779-7.

SALA, Marius. *Dal latino al romeno*. Alessandria : Edizioni dell'Orso, 2004. ISBN 88-7694-805-8

SALA, Marius. *Vocabular reprezentativ al limbilor romanice*. București : Editura enciclopedică, 1989.

ŠABRŠULA, Jan, aj. *Úvod do srovnávacího studia románských jazyků*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1980.

ŠABRŠULA, Jan. *Úvod do srovnávacího studia románských jazyků (pro začínající romanisty)*. Ostrava: Ostravská Univerzita, 1994. ISBN 80-7042-407-9.

TAGLIAVINI, Carlo. *Originile limbilor neolatine*. București : Editura științifică și enciclopedică, 1977.

TEVKAČIĆ, Pavao. *Grammatica storica dell'italiano. Volume I: Fonematica*. Bologna : Società editrice il Mulino, 1972.

VÄÄNÄNEN, Veikko. *Introduction au latin vulgaire*. Paris : Klincksieck, 1963.

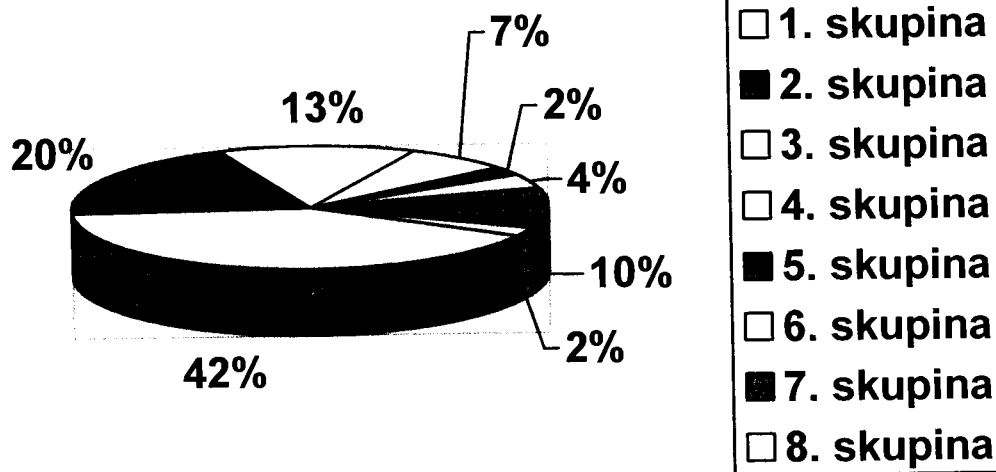
WARTBURG, Walter von. *La fragmentation linguistique de la Romania*. Paris : Klincksieck, 1967.

c) články:

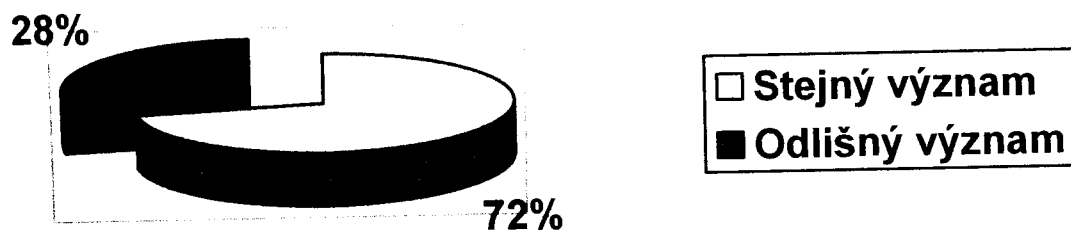
UHLÍŘ, Vladimír. *Consonnes géminées latines dans les langues romanes*. *AUC Romanistica Pragensia*, 1981, č. XIII, str. 123-129.

10 PŘÍLOHY

10.1 Graf 1: zastoupení jednotlivých skupin korpusu

10.2 Graf 2: celkové zastoupení změny významu v korpusu

10.3 Abecední přehled etymonů¹

abănte /4/	(4)	aprīle(m) /2/	(562)
abbăttere /1/	(11)	ăqua(m) /1/	(570)
abellăna(m) /1/	(17)	arănea /8/	(596)
* <i>(ac)captiare</i> /5/	(1663)	arăneu(m) /8/	(596)
ăcia(m) /3/	(102)	arăre /1/	(598)
ăcru(m) /3/	(92)	ărbore(m) /2/	(606)
ăcu(m) /2/	(130)	ărcu(m) /2/	(618)
* <i>acutiăre</i> /4/	(134)	ardere /1/	(620)
ăd /3/	(136)	ărea(m) /1/	(626)
ăd pöst /4/	(195)	argentu(m) /2/	(640)
adaquăre /3/	(147)	ărma /2/	(650)
addormire /2/	(157)	armăriu(m) /2/	(652)
adducere /3/	(160)	arsura(m) /1/	(682)
adiüngere /3/	(171)	* <i>ascultăre</i> /1/	(802)
adiutăre /1/	(172)	ăsinu(m) /2/	(704)
* <i>admortire</i> /2/	(186)	* <i>aspectăre</i> /4/	(3039)
adpönere /3/	(551)	ășperu(m) /1/	(708)
adunăre /1/	(209)	* <i>asstupăre</i> /5/	(8333)
ăera (ăer) /6/	(240)	* <i>astectăre</i> /4/	(3039)
aerăme(n) /2/	(242)	* <i>attenere</i> /3/	-
(ae)rügine(m) /1/	(243)	attingere /3/	(768)
* <i>affumăre</i> /2/	(268)	* <i>attitiăre</i> /1/	(769)
affundăre /1/	(269)	audire /1/	(779)
agnėllu(m) /1/	(284)	aurėolu(m) /7/	(791)
albörem /7/	(324)	auričula(m) /2/	(793)
(* <i>allevatum</i> /8/	(361)	ăuru(m) /2/	(800)
alligăre /7/	(363)	ăut /2/	(810)
ălliu(m) /2/	(366)	axüngia(m) /1/	(846)
altăre /6/	(381)	* <i>bănea(m)</i>	(916)
* <i>altiăre</i> /4/	(385)	* <i>băneu(m)</i>	(916)
ăltu(m) /4/	(387)	bărba(m) /1/	(944)
amăru(m) /1/	(406)	batt(u)ălia(m) /2/	(995)
ămbo dũo /6/	(411)	băttuere /1/	(996)
ambulăre /3/	(412)	belăre /4/	(1021)
* <i>(am)mixticăre</i> /5/	(5617)	bėne /1/	(1028)
anėllu(m) /2/	(452)	bībere /1/	(1074)
ăngelu(m) /1/	(458a)	bolėtu(m) /5/	(1193)
ănnu(m) /1/	(487)	bonităte(m) /1/	(1206)
aparăre /7/	(534)	bönu(m) /1/	(1208)
apprehendere /3/	(554)	böve(m) /4/	(1225)

¹ Rejstřík obsahuje abecedně řazený seznam etymonů doplněný o číslo příslušné skupiny korpusu a odkaz na heslo v *Romanisches etymologisches Wörterbuch* (REW) (v. seznam použité literatury).

bövu(m) /4/	(1225)	chörda(m) /1/	(1881)
brachiäle(m) /7/	(1254)	*cicāla(m) /1/	(1897)
brāchiu(m) /2/	(1256)	cicūta(m) /4/	(1909)
brānca(m) /7/	(1271)	cīngere /4/	(1924)
būcca(m) /7/	(1357)	cīngula(m) /2/	(1926)
*buccāta(m) /3/	(1358)	cīppu(m) /7/	(1935)
būcinu(m) /7/	(1368)	circāre /7/	(1938)
caballāriu(m) /7/	(1440)	cīrcinu(m) /7/	(1942)
caballicāre /4/	(1439)	cīrcu(m) /2/	(1948)
cabāllu(m) /1/	(1440)	cīthara(m) /7/	(1953)
cādere /1/	(1451)	civitāte(m) /1/	(1959)
cāelu(m) /2/	(1466)	clamāre /1/	(1961)
calcāneu(m) /2/	(1490)	clāru(m) /7/	(1963)
calcāre /3/	(1491)	clāve(m) /1/	(1981)
calceamēntu(m) /6/	(1496)	clōppu(m) /4/	(1997)
calceāre /4/	(1497)	clūdere /4/	(1967)
caldāria(m) /1/	(1503)	coagulāre /4/	(2005)
cāldu(m) /1/	(1506)	coāgulu(m) /2/	(2006)
cālle(m) /7/	(1520)	*cōcere /1/	(2212)
camīsia(m) /1/	(1550)	coctūra(m) /3/	(2020)
cāmpu(m) /2/	(1563)	cōda(m) /1/	(1774)
cāne(m) /1/	(1592)	cognātu(m) /3/	(2029)
cānnabe(m) /1/	(1599)	cohörte(m) /3/	(2032)
cantāre /1/	(1611)	colligere /1/	(2048)
cāpere /8/	(1625)	colāstru(m) /6/	(2058)
capistēriu(m) /7/	(1629)	collocāre /3/	(2052)
capīstru(m) /2/	(1631)	colōstru(m) /6/	(2058)
capitāneu(m) /7/	(1633)	*commandāre /7/	(2084)
*capitāre /3/	(1635)	comparāre /3/	(2094)
capitēllu(m) /7/	(1636)	comprehēdere /1/	(2106)
cāpra(m) /1/	(1647)	cōm(ul)a(m) /4/	(2071)
caprāriu(m) /2/	(1648)	*conōscere /1/	(2031)
capreōlu(m) /1/	(1649)	*conquerīre /8/	(2154)
cāput /2/	(1668)	conquīrere /8/	(2154)
carbōne(m) /1/	(1674)	cōntra /7/	(2187)
cārne(m) /1/	(1706)	convenīre /3/	(2192)
cārpīnu(m) /2/	(1715)	cooperīre /4/	(2205)
carrāria(m) /7/	(1718)	cōrnu /2/	(2240)
cārru(m) /2/	(1721)	corōna(m) /1/	(2245)
cāsa(m) /3/	(1728)	cōrvu(m) /1/	(2269)
cāseu(m) /7/	(1738)	cōsere /4/	(2174)
castigāre /3/	(1746)	*cosīre /4/	(2174)
cata /6/	-	cōsta(m) /1/	(2279)
catēllu(m) /2/	(1763)	cōte(m) /1/	(2275)
cellāriu(m) /2/	(1804)	cōtyla(m) /5/	(2290)
cēna(m) /3/	(1806)	cōxa(m) /3/	(2292)
cenāre /3/	(1808)	crāte(m) /3/	(2304)
cēra(m) /1/	(1821)	crēdere /1/	(2307)
*cerēsea(m) /1/	(1823)	crepāre /3/	(2313)
cerru(m) /2/	(1838)	crepatūra(m) /1/	(2314)
cērvu(m) /1/	(1850)	crēscere /1/	(2317)
chārta(m) /3/	(1866)	crīsta(m) /1/	(2330)

crŭce(m) /1/	(2348)	extorquēre /3/	(3094)
cŭbitu(m) /2/	(2354)	extricāre /7/	-
*cucŭta(m) /4/	(1909)	*exvolāre /7/	(3115)
cŭlmen /2/	(2376)	fābru(m) /2/	(3120)
cŭm /1/	(2385)	fācere /1/	(3128)
cŭneu(m) /7/	(2396)	*fācia(m) /1/	(3130)
cŭppa(m) /1/	(2409)	factŭra(m) /3/	(3136)
curāre /7/	(2412)	fāgeu(m) /6/	(3142)
cŭrrere /3/	(2415)	fāgu(m) /6/	(3145)
cŭrtu(m) /4/	(2421)	fālce(m) /5/	(3175)
*cytola /5/	(2290)	fāme(m) /2/	(3178)
dāre /1/	(2476)	famīlia(m) /3/	(3180)
dē /1/	(2488)	farīna(m) /1/	(3197)
dēcem /1/	(2497)	fāscia(m) /1/	(3208)
dēnte(m) /1/	(2556)	fasciāre /4/	(3209)
deōrsum /1/	(2567)	fēbre(m) /7/	(3230)
*depanāre /1/	(2569)	februāriu(m) /2/	(3231)
dēpo(st) /2/	(6684)	*fēlem /6/	(3234)
dēu(m) /1/	(2610)	fenēstra(m) /1/	(3242)
dīcere /1/	(2628)	fēnu(m) /6/	(3247)
dīe(m) /2/	(2632)	fēra(m) /1/	(3264)
dīgitu(m) /2/	(2638)	ferrāriu(m) /1/	(3257)
discarricāre /2/	(2652)	fērru(m) /2/	(3262)
disclŭdere /2/	-	fērvere /1/	(3265)
dōga(m) /3/	(2714)	ficātu(m) /7/	(8494)
dōlu(m) /7/	(2727)	filia(m) /2/	(3295)
dōmina(m) /1/	(2733)	filiu(m) /1/	(3303)
domīnica(m) /1/	(2738)	filu(m) /2/	(3306)
dōminu(m) /2/	(2741)	*flāccula(m) /3/	(3137)
dormīre /1/	(2751)	*flēnu(m) /6/	(3247)
*dōssu(m) /7/	(2755)	flōccu(m) /3/	(3375)
drāco /3/	(2759)	flōre(m) /2/	(3382)
dŭlce(m) /1/	(2792)	fōcu(m) /7/	(3400)
dŭo /1/	(2798)	fōlia(m) /2/	(3415)
*(ĕc)cu(m) ĭllu(m) /4/	(4266)	fōlle(m) /2/	(3422)
*(ĕc)cu(m) ĭstu(m) /4/	(4553)	fontāna(m) /1/	(3426)
ĕccu(m) sīc /4/	(7892)	fōras /8/	(3431)
ĕccu(m) tāle(m) /7/	(8543)	*fōrbice(m) /6/	(3435)
ĕgo /1/	(2830)	fōrfice(m) /6/	(3435)
erīciu(m) /1/	(2897)	fōris /8/	(3431)
*exbelare /4/	(1021)	formīca(m) /1/	(3445)
*excadēre /3/	(2944)	fōrte(m) /7/	(3457)
excaldāre /3/	(2946)	fossātu(m) /7/	(3461)
*excappāre /1/	(2952)	frāga /2/	(3480)
*excofīre /4/	(2275)	frāngere /1/	(3482)
excŭrrere /3/	(2992)	frātre(m) /3/	(3485)
exīre /1/	(3018)	frāxīnu(m) /2/	(3489)
*exquōtere /3/	(2998)	frēnu(m) /2/	(3496)
*exprēmere /1/	(3057)	fricāre /1/	(3501)
exsucāre /1/	(3073)	fricatŭra(m) /3/	(3502)
exsudāre /4/	(3076)	frīgere /1/	(3510)
*expav(im)entāre /6/	(3035)	frōnte(m) /1/	(3533)

fructu(m) /7/	(3537)	implere /1/	(4310)
fuga(m) /3/	(3548)	impungere /4/	(6850)
fugire /1/	(3550)	in /1/	(4328)
fulger /6/	(3555)	in ab ante /4/	(4335)
fulgure /6/	(3555)	*inaltiare /4/	(385)
fuligine(m) /1/	(3558)	inaltu(m) /4/	(387)
fumare /1/	(3566)	incabalicare /4/	(1439)
fumu(m) /2/	(3572)	incalceare /4/	(1497)
fundu(m) /2/	(3585)	*incapere /8/	(1625)
fune(m) /2/	(3589)	incingere /4/	(1924)
furca(m) /1/	(3593)	inclinare /1/	(4359)
furtu(m) /2/	(3606)	includere /4/	(1967)
*fusticellu(m) /3/	(3615)	incoagulare /4/	(2005)
fuste(m) /7/	(3618)	*in d(e) retro /1/	(2582)
fusu(m) /2/	(3620)	infasciare /4/	(3209)
gallina(m) /1/	(3661)	inflare /1/	(4406)
gallinaceu(m) /7/	(3662)	*infrangere /3/	(4412)
gelu /2/	(3718)	*ingannare /3/	(4416)
gente(m) /1/	(3735)	ingluttire /1/	(4423)
genuculu(m) /2/	(3737)	*innotare /4/	(4443)
gingiva(m) /1/	(3765)	insignare /3/	(7905)
*glacia(m) /2/	(3771)	insubulu(m)	(4474)
glände(m) /1/	(3778)	integru(m) /1/	(4479)
Græcu(m) /1/	(3832)	inter /4/	(4485a)
grândine(m) /1/	(3840a)	intra /4/	(4508)
grânum /7/	(3846)	intrare /1/	(4511)
grăssu(m) /1/	(2299)	intro /7/	(4514)
crâte(m) /3/	(2304)	*intunicare /3/	(4510)
*grëve(m) /1/	(3855)	*iocare /3/	(4585)
grössu(m) /1/	(3881)	iocu(m) /2/	(4588)
gula(m) /3/	(3910)	*iövene(m) /7/	(4642)
gustare /1/	(3926)	Iövis dies /6/	(4594)
gustu(m) /2/	(3927)	ipsu(m) /7/	(4541)
gyru(m) /8/	(3938)	iudex /4/	(4599)
habere /1/	(3958)	iudicare /1/	(4600)
*hädie /4/	(4163)	iudice(m) /4/	(4599)
herba(m) /1/	(4109)	iügu(m) /2/	(4620)
heri /1/	(4115a)	iurare /1/	(4630)
hibernu(m) /8/	(4126)	iuvenca(m) /1/	(4641)
hödie /4/	(4163)	iuvencu(m) /1/	(4641)
hömine(m) /1/	(4170)	labrusca /6/	(4814)
hōra(m) /3/	(4176)	lacrima(m) /1/	(4824)
hördeu(m) /2/	(4180)	lacrimare /1/	(4825)
höste(m) /2/	(4201)	lacte(m) /2/	(4817)
hūmidu(m) /1/	(4233)	lactuca(m) /1/	(4833)
iacere /1/	(4562)	*läciu(m) /2/	(4909)
*ieniperu(m) /2/	(4624)	*lacüsta(m) /3/	(5098)
illa(m) /7/	(4266)	läridu(m) /2/	(4915)
*illi /7/	(4266)	laudare /1/	(4938)
illu(m) /7/	(4266)	läuru(m) /1/	(4943)
*imbuccare /1/	(4285)	lavare /2/	(4951)
*impacare /5/	(6132)	laxare /3/	(4955)

lëndine(m) /2/	(4978)	minūtu(m) /1/	(5600)
lēpore(m) /2/	(4991)	mirāre /7/	(5603)
lēve(m) /4/	(5004)	*mixticāre /5/	(5617)
*lēvitu(m) /8/	(5005)	mōla(m) /3/	(5641)
līciu(m) /8/	(5020)	mōlle(m) /1/	(5649)
ligāre /1/	(5024)	monstrāre /3/	(5665)
līgnu(m) /2/	(5034)	mōnte(m) /1/	(5664)
līngua(m) /1/	(5067)	*morīre /1/	(5681)
lixīva(m) /1/	(5089)	morsicāre /1/	(5690)
lixīvia(m) /1/	(5089)	mōrte(m) /1/	(5688)
lōcu(m) /2/	(5097)	morticīnu(m) /6/	(5694)
locūsta(m) /3/	(5098)	mōru(m) /7/	(5696a)
lōngu(m) /1/	(5119)	mugīre /1/	(5719)
lōngu(m) (ād) /5/	(5119)	mūlgere /4/	(5729)
lucrāre /3/	(5145)	mūlier(em) /8/	(5730)
lumbrīcu(m) /3/	(5158)	mūltu(m) /1/	(5740)
Lūnae diē(m) /6/	(5164)	*mūngere /4/	(5729)
lūtu(m) /2/	(5189)	mūsca(m) /1/	(5766)
machināri /3/	(5206)	*mūsculu(m) /1/	(5771)
mācru(m) /3/	(5202)	mūstu(m) /2/	(5783)
mā(gis) /3/	(5228)	mutāre /3/	(5785)
magīstru(m) /2/	(5229)	mūtu(m) /1/	(5798)
mālleu(m) /2/	(5268)	*nāscere /1/	(5832)
mālva(m) /1/	(5274)	nāsu(m) /2/	(5842)
māmma(m) /2/	(5277)	nēbula(m) /1/	(5865)
manducāre /7/	(5292)	nēc /4/	(5868)
manēre /2/	(5296)	nēque /4/	(5868)
mānica(m) /1/	(5300)	nepōte(m) /1/	(5890)
mānu(m) /1/	(5339)	nīgru(m) /1/	(5917)
mārcidu(m) /7/	(5346)	nītidu(m) /3/	(5929)
māre(m) /2/	(5349)	nīve(m) /2/	(5936)
mārgine(m) /2/	(5355)	nōcte(m) /1/	(5973)
Mārtis diē(m) /6/	(5382)	nōn /1/	(5951)
māsculu(m) /7/	(5392)	nōnnu(m) /3/	(5817)
masticāre /1/	(5398)	*nōra(m) /4/	(6000)
matāxa(m) /3/	(5403)	*nōru(m) /4/	(6000)
maxīlla(m) /3/	(5443)	nōs /1/	(5960)
mēdiu(m) /7/	(5462)	nōstru(m) /1/	(5961)
medūlla(m) /3/	(5463)	nōve(m) /1/	(5968)
*mēle(m) /2/	(5469)	nōvu(m) /1/	(5972)
mēlu(m) /2/	(5272)	notāre /4/	(5846)
mensūra(m) /1/	(5502)	*nūbulu(m) /7/	(5973)
mensurāre /1/	(5503)	nūce(m) /6/	(6009)
*mentiōne(m) /5/	(5508)	nucētu(m) /2/	(5981)
*mentiōnia /5/	(5509)	numerāre /7/	(5993)
Mērcurii diē(m) /6/	(5519)	nūmeru(m) /2/	(5994)
merēnda(m) /3/	(5521)	nūptiae /6/	(5999)
mēu(m) /1/	(5556)	occīdere /1/	(6030)
mīliu(m) /2/	(5572)	ōcto /1/	(6035)
mīlle /6/	(5573)	ōc(u)lu(m) /1/	(6038)
mināre /3/	(5585)	ōlla(m) /1/	(6059)
minutālia /7/	(5596)	ōrbu(m) /3/	(6086)

ordīri /1/	(6093)	pīnu(m) /2/	(6519)
össu(m) /2/	(6114)	pīra /1/	(6524)
*övu(m) /2/	(6128)	pīru(m) /2/	(6525)
pacāre /5/	(6132)	piscāria(m) /8/	(6527)
pāce(m) /1/	(6317)	pisce(m) /1/	(6532)
*palānca(m) /5/	(6455)	placēre /1/	(6557)
pālea(m) /2/	(6161)	plāngere /3/	(6572)
pālma(m) /1/	(6171)	plantāgine(m) /1/	(6577)
pālu(m) /1/	(6182)	plēnu(m) /1/	(6596)
palūmbu(m) /1/	(6181)	plicāre /3/	(6601)
pāne(m) /2/	(6198)	*plōppu(m) /2/	(6655)
panīcu(m) /2/	(6196)	*plōvere /1/	(6610)
pāntice(m) /2/	(6207)	*plōvia(m) /1/	(6620)
pāppa(m) /3/	(6214)	plūmbu(m) /2/	(6615)
parēre /1/	(6235)	pōma /8/	(6645)
*parēte(m) /2/	(6242)	pōmu(m) /7//8/	(6645)
*parīculu(m) /8/	(6240)	pōnere /1/	(6647)
pārte(m) /1/	(6254)	pōnte(m) /2/	(6649)
Pāscha /6/	(6264)	pōrca(m) /2/	(6656)
pässere(m) /7/	(6268)	porcēllu(m) /1/	(6660)
pässu(m) /1/	(6271)	pōrcu(m) /1/	(6666)
pastiōne(m) /3/	(6278)	pōrru(m) /2/	(6670)
pastōre(m) /1/	(6279)	pōrta(m) /1/	(6671)
patīre /1/	(6294)	portāre /1/	(6672)
pavōne(m) /1/	(6313)	*potēre /1/	(6682)
peccātu(m) /2/	(6323)	pōst /4/	(6684)
*peciōlu(m) /8/	(6324a)	prāeda(m) /1/	(6714)
pecorāriu(m) /2/	(6326)	prāndiu(m) /7/	(6730)
pectināre /1/	(6329)	prehēdere /1/	(6736)
pēctine(m) /1/	(6328)	presbýteru(m) /1/	(6740)
pēctu(m) /2/	(6335)	prētiu(m) /2/	(6746)
pedūculu(m) /1/	(6361)	*primavēra(m) /1/	(6754)
pēlle(m) /1/	(6377)	prūna /2/	(6798)
pensāre /3/	(6391)	prūnu(m) /7/	(6800)
pēnsu(m) /7/	(6394)	pūgnu(m) /1/	(6814)
*pepinem /4/	(6395)	pūlice(m) /1/	(6816)
*pepōnem /4/	(6395)	pūll(e)u(m) /4/	(6826)
pēr /3/	(6396)	pūlpa(m) /3/	(6834)
percĭpere /1/	(6399)	pūlvēre(m) /2/	(6842)
pērdere /1/	(6403)	pūngere /4/	(6850)
pērsica /2/	(6427)	pūteu(m) /2/	(6877)
pērsicu(m) /1/	(6429)	putīre /2/	(6876)
*petiōlu(m) /8/	(6324a)	quadragēsima(m) /7/	(6911)
pētra(m) /1/	(6445)	quaerēre /3/	(6923)
pīcūla(m) /3/	(6483)	quāle(m) /1/	(6927)
pigritāri /7/	(6492)	quāndo /1/	(6932)
pīla(m) /5/	(6496)	quāntu(m) /6/	(6933)
*pīlla(m) /5/	(6496)	quāttuor /1/	(6945)
pīlu(m) /1/	(6508)	quēm /5/	(6953)
pīnna(m) /1/	(6514)	quī /5/	(6953)
pīnsāre /5/	(6517)	quīa /3/	(6954)
*pīnsiāre /5/	(6517)	quīd /1/	(6953)

quiētu(m) /2/	(6958)	scândula(m) /3/	(7652)
quīnque /1/	(6964)	scörtea /7/	(7742)
quōmodo (et) /4/	(6972)	scrĭbere /1/	(7745)
quōtus /6/	(6975)	scrōfa(m) /1/	(7748)
rādere /1/	(6987)	scūtu(m) /2/	(7759)
rādia /6/	(6999)	sē /1/	(7761)
*radĭculu(m) /8/	(6996)	sēbu(m) /2/	(7762)
rādiu(m) /6/	(6999)	sēcale /2/	(7763)
rāgere /4/	(7007)	secūre(m) /1/	(7775)
*ragulāre /4/	(7007)	sē(d) /5/	(7889)
rāmu(m) /2/	(7033)	sedere /1/	(7780)
rāpidu(m) /7/	(7054)	sēlla(m) /3/	(7795)
*rapĭre /1/	(7049)	*semēntia(m) /3/	(7804)
repōnere /7/	(7225)	semināre /1/	(7807)
*respōndere /1/	(7247)	sentire /1/	(7824)
*rētella(m) /6/	(7255a)	sēptem /1/	(7830)
rētia /6/	(7255)	septimāna(m) /1/	(7834)
*retūndu(m) /1/	(7400)	sēra(m) /7/	(7841)
rēu(m) /7/	(7274)	serēnu(m) /1/	(7843)
*rĭdere /1/	(7302)	sērpens /2/	(7855)
rĭpa(m) /1/	(7326)	servāre /3/	(7872)
rĭsu(m) /2/	(7336)	sērvu(m) /2/	(7876)
rĭvu(m) /7/	(7341)	sēx /1/	(7885)
rōdere /1/	(7358)	sibilāre /4/	(7890)
rōta(m) /1/	(7387)	sĭc /3/	(7892)
rotūndu(m) /1/	(7400)	siccāre /1/	(7894)
rubĭgine(m)	(7348)	sĭccu(m) /1/	(7897)
rūbu(m) /1/	(7414)	sigĭllu(m) /7/	(7904)
rūmpere /1/	(7442)	sĭgnu(m) /2/	(7908)
sabūcu(m)	(7561)	silvāticu(m) /4/	(7922)
sāccu(m) /1/	(7489)	similāre /4/	(7925)
sagĭtta(m) /2/	(7508)	*similiāre /4/	(7926)
sagittāre /2/	(7509)	*singluttĭāre /4/	(7943)
sāle(m) /2/	(7521)	sĭnu(m) /1/	(7950)
sālice(m) /2/	(7542)	sĭti(m) /1/	(7961)
salĭre /3/	(7540)	sōcera(m) /4/	(8054)
saltāre /1/	(7551)	sōceru(m) /4/	(8054)
salutāre /3/	(7556)	sōciu(m) /3/	(8056)
salvāticu(m) /4/	(7922)	sōcra(m) /4/	(8054)
sambūcu(m)	(7561)	sōcru(m) /4/	(8054)
sānctu(m) /2/	(7569)	sōle(m) /1/	(8059)
sanguināre /1/	(7571)	sōl(i)du(m) /8/	(8069)
sanguinōsu(m) /1/	(7573)	sōmnu(m) /2/	(8086)
sāngue(m) /2/	(7574)	sonāre /1/	(8087)
sanitāte(m) /1/	(7580)	sorbĭre /1/	(8094)
sapōne(m) /2/	(7589)	sōrbu(m) /2/	(8095)
sāppa(m) /1/	(7591)	sōrice(m) /1/	(8098)
sārcina(m) /2/	(7598)	sōror /3/	(8102)
satūllu(m) /1/	(7620)	sōrte(m) /1/	(8107)
scābia(m) /7/	(7634)	spārgere /3/	(8120)
scāla(m) /1/	(7637)	spātha(m) /3/	(8128)
scāmnu(m) /2/	(7649)	spĭca(m) /6/	(8145)

spīcu(m) /6/	(8148)	timēre /1/	(8737)
spināle(m) /7/	(8151)	titiōne(m) /1/	(8758)
spurcāre /1/	(8193)	tonāre /1/	(8778)
stābulu(m) /7/	(8209)	*tōrcere /3/	(8798)
*stancus	(8225)	tornāre /3/	(8794)
stāre /1/	(8231)	tōrta(m) /7/	(8802)
stēlla(m) /1/	(8242)	tōrtu(m) /7/	(8809)
sternutāre /1/	(8250)	tōtu(m) /4/	(8815)
strāmbu(m) /2/	(8281)	trāgere /4/	(8841)
strīga(m) /5/	(8308)	trāhere /4/	(8841)
stringere /1/	(8315)	tremulāre /1/	(8879)
stūppa(m) /1/	(8332)	trēs /1/	(8883)
*stuppāre /5/	(8333)	tribulāre /1/	(8885)
subgluttiāre /4/	(7943)	trifōliu(m) /2/	(8899)
submittere /7/	(8382)	tū /1/	(8963)
subtilē(m) /1/	(8399)	turbāre /3/	(8992)
subtiliāre /7/	(8398)	tūrdu(m) /4/	(8999)
sūbtus /7/	(8402)	tūrma(m) /3/	(9005)
sūbula(m) /3/	(8403)	tūsse(m) /1/	(9016)
sudāre /4/	(8421)	tussīre /1/	(9015)
sudōre(m) /2/	(8427)	*tūttu(m) /4/	(8815)
*suff(e)rīre /1/	(8428)	tūu(m) /1/	(9020)
sufflāre /1/	(8430)	ūlmu(m) /2/	(9036)
*sufolāre /4/	(7890)	ululāre /4/	(9039)
sūgere /1/	(8438)	umbilīcu(m) /2/	(9045)
sūlphur /8/	(8443)	ūmbra(m) /1/	(9046)
sūper /5/	(8456)	umbrōsu(m) /1/	(9050)
sūpra /5/	(8456)	ūnctu(m) /7/	(9057)
sūrdu(m) /1/	(8474)	ūnda(m) /1/	(9059)
suspirāre /1/	(8489)	ūnde /7/	(9062)
sūsum /1/	(8478)	ūngere /1/	(9069)
sūu(m) /1/	(8493a)	ūngula /1/	(9071)
*tabōne(m) /4/	(8507)	ūnu(m) /1/	(9075)
tacēre /1/	(8517)	*urceōlu(m) /2/	(9079)
*tafānu(m) /4/	(8507)	urdīca(m) /4/	(9090)
taliāre /1/	(8542)	ūrsu(m) /1/	(9089)
tāle(m) /7/	(8543)	urtīca(m) /4/	(9090)
tāntu(m)	(8562)	*ūstīam /6/	(6117)
tardīvu(m) /1/	(8576)	ūstīu(m) /6/	(6117)
tata(m) /2/	(8596)	ustulāre /3/	(9097)
tāuru(m) /1/	(8602)	vācca(m) /1/	(9109)
tēla(m) /7/	(8620)	vādu(m) /6/	(9120a)
tēmpora /2/	(8635)	vālle(m) /1/	(9134)
tēmpu(m) /2/	(8634)	vāsu(m) /2/	(9161)
tēnda(m) /3/	(8639)	vēclu(m) /1/	(9291)
tenēre /1/	(8646)	vēna(m) /1/	(9185)
tēneru(m) /3/	(8645)	vēndere /1/	(9190)
tērra(m) /1/	(8668)	venēnu(m) /2/	(9195)
tēsta(m) /7/	(8682)	Vēneris dīe(m) /6/	(9197)
tēxere /1/	(8693)	venīre /1/	(9200)
thēca(m) /7/	(8699)	vēntre(m) /2/	(9205)
tīliu(m) /2/	(8735)	vēntu(m) /2/	(9212)

vēre ūnu(m) /7/	(9224)
vērme(m) /1/	(9231)
vērre(m) /1/	(9239)
versāre /3/	(9242)
vēru(m) /7/	(9262)
vesīca(m) /1/	(9276)
vēs̄pa(m) /4/	(9272)
*vēspis /4/	(9272)
vicīnu(m) /1/	(9312)
vidēre /1/	(9319)
vīduu(m) /1/	(9321)
vinācea(m) /8/	(9337)
vināceu(m) /8/	(9337)
vīncere /4/	(9338)
vindicāre /3/	(9347)
vīnea(m) /1/	(9350)
vīnu(m) /2/	(9354)
vīpera(m) /1/	(9358)
*vīrdia /7/	(9367)
vīrga(m) /1/	(9361)
*virgēlla(m) /2/	(9363)
vīride(m) /1/	(9368a)
*vīsc(ul)u(m) /6/	(9376)
vīta(m) /3/	(9385)
vitēllu(m) /1/	(9387)
vītta(m) /3/	(9404)
vīvere /2/	(9411)
vīvu(m) /1/	(9420)
*volēre /1/	(9180)
vōlvere /3/	(9443)
vōs /1/	(9455)
vōstru(m) /1/	(9279)
vūlpe(m) /1/	(9464)
vultūriu(m) /5/	(9466)
zinzāla(m) /6/	(9623)